COLECTIA SFINX

2

serie nouă

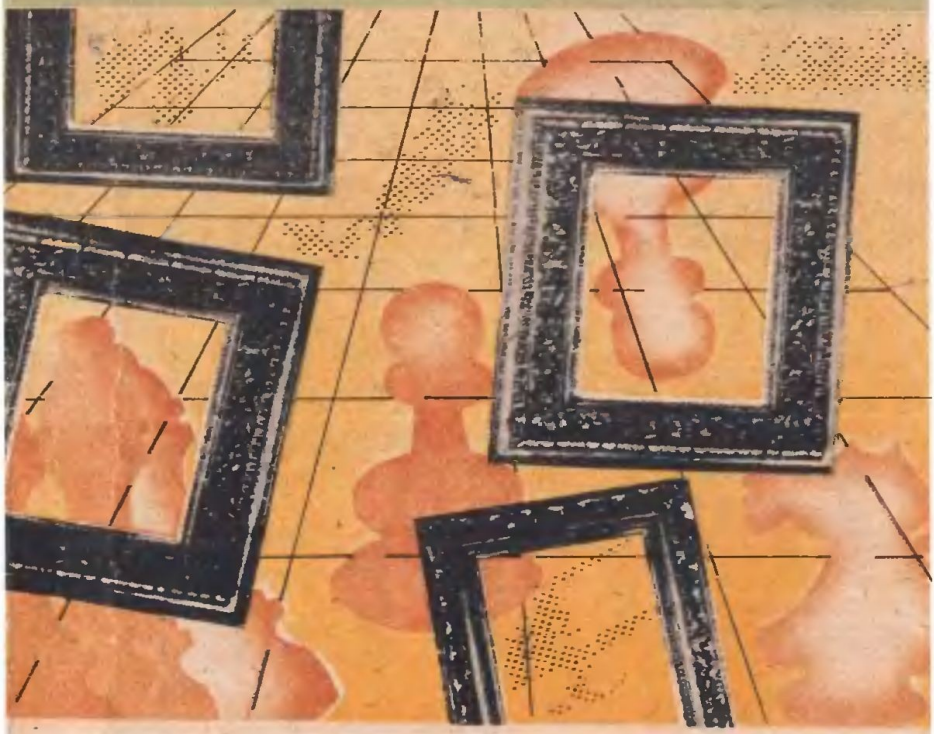

OLECTIA SFINX COLECTIA SFINX COLECTIA SFIN

LUCIAN STROCHI

Gambit

Lucian Strochi

Gambit

EDITURA MILITARĂ, BUCUREŞTI, 1990

— Nu-mi plac morţii care zâmbesc!

Remarca aparţinea căpitanului de poliţie Andrei Andrei şi locotenentul Vasile Barbu îl privi intrigat, aşteptând răbdător continuarea. Întrebă totuşi, aproape fără voia lui:

— De ce?...

— S-ar părea că ştiu mai multe decât noi... Hotărât lucru, nu-mi plac oamenii care se despart de viaţă zâmbind. De trecut... e altceva.

— Credeţi că e vorba de un accident? ?

— Deocamdată aşa s-ar părea. Asta în cazul în care ţi se pare normal ca cineva să adoarmă cu laptele lăsat pe foc. Autopsia, băiete. Acolo se dezleagă nouăzeci la sută din cazuri.

— Şi până atunci?

— Până atunci... operaţii de rutină. Relaţii de la vecini, de la serviciu, o analiză atentă a „mediului”... Cine l-a descoperit?

Locotenentul de poliţie Vasile Barbu îşi consultă conştiincios carnetul de care nu se despărţea niciodată. Răspunse precipitat:

— Un vecin. Mihai Mocanu. Muncitor la I.J.T.L. A simţit mirosul de gaze. A forţat uşa şi a intrat. Asta se întâmpla la orele 6 şi 15.

Îşi privi cu un gest reflex ceasul:

— Acum e 7 şi 20.

— I-ai luat o declaraţie?

— Da. De altfel e dincolo.

— Bine. O să discut şi eu cu el. Altceva?

— Dacă-mi permiteţi... Lucrurile par să se fi petrecut în felul următor: întors acasă, Adrian Pahome, victima, a pus laptele la fiert, s-a dezbrăcat, s-a îmbrăcat în pijama şi s-a aşezat în pat cu mâinile sub cap. Era foarte obosit şi a adormit imediat. Laptele a dat în foc, a stins flacăra de la

aragaz; gazul a continuat să se scurgă... Etanşeitatea relativ bună a locuinţei a împiedicat evacuarea acestuia în atmosferă. Victima a inhalat o cantitate mare de gaz. Chiar dacă ar fi fost găsită încă în viaţă, tot n-ar mai fi fost posibilă salvarea sa.

Întâlnind privirea piezişă, puţin ironică a căpitanului, locotenentul plecă ochii:

— Evident, e doar o ipoteză.

— Nu de idei ducem lipsă. S-ar putea întâmpla să ai dreptate, Vasile. Numai că vezi, eu sunt un mare... încăpăţânat, ca să nu spun altfel. Avem o singură viaţă şi de aceea nimeni nu are dreptul să-şi bată joc de ea, într-un fel sau altul. Oamenii trebuie să ţină la viaţă. Bună, rea, veselă sau mai puţin veselă, grea sau uşoară, viaţa trebuie trăită. Spune-mi sincer: Tu te-ai culca lăsând laptele la fiert?

Locotenentul se gândi câteva clipe:

— Nu, nu cred... Şi totuşi, accidentul este posibil.

— N-am susţinut contrariul. Orice accident mortal e stupid. Şi aici poate fi vorba de aşa ceva.

Locotenentul căpătă curaj:

— Credeţi că e vorba de o crimă? În acest caz, criminalul ar dovedi o crasă lipsă de imaginaţie.

— Crezi că ar fi trebuit să-şi dea victima prin maşina de tocat sau s-o îmbrâncească în Niagara? Dimpotrivă, dacă e vorba de crimă, asasinul a dovedit că are destulă imaginaţie. Ne-am afla în faţa unei crime cenuşii. Cea mai periculoasă: pentru că se confundă cu un accident logic şi stupid (nu e nicio contradicţie aici). Accidentul pare atât de stupid, încât fără voia ta eşti tentat să elimini ipoteza unei crime.

— În ce caz aţi fi acceptat totuşi ideea *accidentului?*

— Dacă Victima a consumat alcool, droguri sau somnifere atunci accidentul devine posibil. Să vedem ce spune şi autopsia Până atunci nu am voie să cred că nu e vorba de o crimă.

Plutonier-major Mătăluţă se apropie:

— Permiteţi să raportez.

— Poftim.

— Nu s-au găsit niciun fel de urme proaspete, în afară de cele ale victimei. Uşa de la intrare are închizătoare tip Yale; nu a fost forţată. Ferestrele sunt şi ele închise. Nu se văd urme de forţare nici la ele,

— Şi totuşi mi s-a spus că vecinul care a descoperit scurgerea gazului a forţat uşa.

— E adevărat. A forţat uşa cu o rangă... Eu mă referam la mecanismul...

— E dar. Mai departe?

Plutonier-major Mătăluţă continuă nehotărât:

— Vecinii n-au auzit, n-au văzut, n-au observat nimic suspect.

— Mulţumesc. Ce mai ştim despre victimă?

Locotenentul Barbu îşi consultă din nou carnetul:

— Adrian Pahome este de profesie pictor decorator la cooperativa „Prestarea”. Are şi un atelier pe strada 1 Decembrie 1918. Căsătorit cu Ileana Pahome. Au un băieţel în vârstă de trei luni. Soţia se află internată în spital din cauza băieţelului, de cinci zile. Peste două-trei zile va fi externată.

— A fost anunţată?

— Încă nu.

— Bine, chemaţi-l pe... Mihai Mocanu.

Mihai Mocanu, un om înalt de peste 1,85, cu părul uşor încărunţit intră în încăpere.

— Luaţi loc. Povestiţi-ne tot ce ştiţi.

— M-am sculat la ora 6. Aşa mă scol în fiecare dimineaţă, chiar dacă lucrez în ture. Am simţit imediat mirosul de gaz. Am crezut întâi că s-a fisurat o conductă. N-am aprins nici un chibrit, am deschis cu grijă uşa, ştiţi, o scânteie ar fi suficientă să... şi am ajuns la concluzia că scurgerea de gaze provine de la apartamentul 20 (eu stau la 18) şi atunci am alergat la parter. Aveam cu mine un

patent, nu ştiu cum m-am trezit cu el în mână, şi am putut închide uşor gazele. Am urcat din nou la etaj. Am ciocănit, nu am sunat (ştiţi de ce – scânteia), apoi am bătut mai tare. Luasem cu mine o rangă. Uşile astea nu sunt prea rezistente, aşa că am forţat-o uşor... N-am stricat-o prea tare. M-am repezit şi am deschis larg ferestrele. Mirosul de gaze era foarte puternic, mirosea a... usturoi, mă durea deja capul. Victima era întinsă pe pat aşa cum o vedeţi şi acum. Cu o batistă am închis butonul de la aragaz. În rest n-am atins nimic. M-am dus apoi la poliţie şi l-am anunţat pe domnul plutonier Mătăluţă.

— Spune-mi, ai observat ceva... suspect? Văd că ai procedat corect, se vede că ai *o oarecare experienţă...*

— M-am gândit cum e mai bine să fac şi aşa am făcut. Cât despre experienţă... E drept, îmi plac şi mie cărţile poliţiste...

— Vă mulţumim pentru tot şi vă rugăm...

— Ştiu: să nu părăsesc localitatea.

— Doar câteva zile...

— Am înţeles. Nici nu se poate altfel.

După plecarea lui Mocanu, Andrei îl chemă în bucătărie pe Barbu:

— S-ar părea că acest Mihai Mocanu e un om de treabă, plin de iniţiativă. Ce zici?

— Şi eu cred acelaşi lucru. Mă tem însă ca nu cumva să nu fi şters, oricât de atent şi de prudent a lucrat, ceva urme.

— De asta suntem aici. Să vedem dacă bucătăria nu ne poate spune ceva.

Tăcură câtva timp. Lucrau în linişte. Examinau, comparau, trăgeau concluzii. Repede, cât mai repede. Şi cât mai atent.

— Barbule, ai descoperit *ceva?*

— Nu. Înclin să cred că e totuşi vorba de un accident.

Andrei surâse:

— Înclin şi eu să-ţi dau *deocamdată* (reţine acest cuvânt

şi... nuanţa) dreptate. Următorul cerc: serviciu – prieteni – cunoştinţe. Un singur lucru mi se pare clar până acum: nu e vorba de o sinucidere. Aşadar... accident sau crimă...

Andrei era un tip sportiv. Extensor, flotări, genoflexiuni, ferestre larg deschise, chiar iarna, duşuri scoţiene, suedeze, româneşti, vegetale, lapte. Un litru pe zi.

Turnă cu multă atenţie laptele în oala albastră de doi litri. „Parcă aş face o experienţă... chimică. Acizi, baze, precipitaţii". Privi sticla goală de pe masă. Aproape transparentă, uşor albăstrie. Ceva nu se lega. Îşi aminti. Acolo, în cealaltă bucătărie, o altă sticlă de lapte, golită, pe masă. *Mult mai albă însă.* Să fi fost mai vechi, sau mai rece laptele...? Sau *altceva?* Trebuia să verifice. Cum de nu dăduse laptele la analiză? Ce rost ar fi avut însă? Doar mortul nu se sinucisese ingurgitând lapte otrăvit. Şi totuşi sticla aceea eră *prea* albă. Se îmbrăcă şi ieşi. În locuinţa lui Pahome găsi un sergent-major moţăind. Raportă:

— Nimic deosebit nu...

În linişti:

— Laptele. Trebuie şi el trimis la analiză. (Cu grijă, cu foarte multă grijă, turnă înapoi laptele în sticlă.)

— Să nu atingă nimeni oala...

— Am înţeles, să trăiţi, nimeni n-o să atingă oala..

La laborator îl găsi pe locotenentul-major Ungureanu.

— Petrică, aş vrea o analiză cât mai... şi pentru laptele ăsta.

Petrică dădu din cap că a înţeles, apoi surâse uşor;

— Vrei să vezi dacă e din lapte praf? Sau...

Erau prieteni buni. Îi spuse „impresia" lui.

— Atunci e vorba de grăsimi. Particulele de grăsime sunt cele care dau culoarea albă a laptelui. Cu cât laptele e mai gras cu atât se apropie mai mult de alb-gălbui.

Andrei îl privi dezumflat:

— S-ar putea să fie şi altceva.

Petrică intră şi el în joc:

— Cu siguranţă. Iar pe fundul sticlei o hârtie cu reţeta

otrăvii.

Ileana Pahome (născută Rozavlea) era o brunetă abia trecută de douăzeci şi cinci de ani, cu ochi mari, negri şi trişti, şi un ten de o albeaţă neobişnuită.

Se scuză cu o voce stinsă:

— Nu-mi prea prieşte spitalul. N-am mai fost internată într-un spital de ani de zile.

Se corectă repede:

— În afară, bineînţeles, de internarea prilejuită de naşterea lui Adrian.

Andrei remarcă:

— Tot Adrian îl cheamă…

— Da, am vrut să-i dau numele tatălui său. Era primul nostru copil şi m-am gândit că aşa e mai bine.

Femeia vorbea curgător, povestea totul, cu un ton aproape indiferent, punând verbele la trecut.

— Îmi închipui că suferiţi mult…

— Trebuie să fiu tare. Închipuiţi-vă: nu-i uşor să rămâi văduvă după un an de căsnicie şi cu un copil de trei luni.

Începu să plângă uşurel.

Căpitanul ar fi vrut să-i cuprindă umerii slabi, tresărind de plâns. Îngăimă câteva cuvinte:

— Trebuie să fiţi tare. Aveţi… un copil de crescut. Sunteţi… foarte tânără.

Ileana Pahome păru a se linişti. Ridică brusc ochi, înlăcrimaţi privindu-l ţintă… O lacrimă mare, fierbinte (aşa o credea, o *simţea el)* căzu în sfârşit, privirea se limpezi şi femeia putu vorbi:

— De când am aflat, îmi tot fac singură curaj. Ceva nu-mi iese din cap: stupizenia accidentului. L-am pus pe domnul locotenent…

— Barbu.

— …aşa, Barbu, să-mi povestească de câteva ori totul. Nu-mi vine să cred că lucrurile s-au putut întâmpla aşa cum s-au petrecut. Nu-mi pot imagina că se poate muri

atât de uşor...

— Cât mai rămâneţi în spital?

— Va trebui să ies, să mă ocup de...

Începu din nou să plângă, de data asta în hohote.

„Sunt idiot, hotărât lucru. De fapt voisem s-o întreb altceva, cum se simte copilul, dacă ar putea sta fără supraveghere în spital, o zi-două şi..."

— Nici nu ştiu ce să fac, de ce să mă ocup mai întâi...

— Soţul dumneavoastră are ceva... rude?

„Nu, e clar, sunt foarte obosit, ca să nu spun altceva. Cu siguranţă femeia îşi închipuie că..."

Ileana Pahome interveni salvator:

— În Bucureşti? Nu. Doar la Braşov, o mătuşă foarte bătrână, paralizată de ani de zile, netransportabilă deci, o soră de-a tatălui. Părinţii şi un frate i-au murit într-un accident de maşină acum trei ani, pe Valea Prahovei.

Îşi muşcă buzele, semn că cele ce avea să spună în continuare nu-i conveneau prea mult:

— De fapt legătura cu bătrână de la Braşov e aproape... inexistentă. Pe mine nici nu mă cunoaşte. Nici nu a vrut să audă de mine. Considera căsătoria nepotului ei drept o mezalianţă între..., „o mezalianţă între un suflet de slugă şi un trup de slugă", sunt cuvintele ei din singura scrisoare cu care ne-a onorat.

— Mda, cam „tare" expresia. Şi, mă rog, ce e cu bătrână de...

— ...De se ţine aşa făloasă? Are şi de ce: sunt neam vechi, os domnesc sau pe aproape. Prin casa lor au trecut oameni politici, filantropi, scriitori, artişti de toate felurile şi de toate naţiile. Asta e adevărul. În plus, eu nu sunt „titrată", sunt o biată desenatoare tehnică...

„Şi-a uitat durerea şi a redevenit femeie. Curios, toţi pictorii îşi aleg femei limbute. Pentru că ei sunt atât de tăcuţi? O lege a compensaţiei..."

— Soţul dumneavoastră vorbea mult?

Ileana Pahome îl privi ca trăsnită:

— Nu. De ce?

— Am vrut să verific o ipoteză: dacă pictorii sunt tăcuţi sau nu.

„Noroc că mi-a venit ideea s-o întreb... altfel n-o mai puteam opri. E o femeie totuşi echilibrată. Îşi revine repede, trece uşor dintr-o stare în alta, „recuperează uşor.”

— Vă vom ţine la curent cu toate.

Doctorul Vespan, mărunt, cu un început de chelie şi de burtă, e unul dintre acei bonomi care practică sportul şi după treizeci şi cinci de ani, nu pentru a-şi menţine neapărat silueta sau forma fizică, ci pentru a mânca mai bine, deşi, evident, n-ar recunoaşte în ruptul capului acest lucru. Mereu fluierând fals o arie, de fiecare dată aceeaşi, mereu cu un zâmbet larg, prea larg, dezvelind un canin îmbrăcat în cel mai nobil dintre metale.

— Doctore, nu te-am văzut niciodată trist.

— Normal, căpitane A. A. Spre deosebire de alţi medici care au neşansa să le moară un pacient pe masa de operaţie, chiar dacă acesta nu mai are – să spunem – nicio şansă (asta spre a nu umbri cumva bunul renume al celor mai medici dintre doctori şi al celor mai doctori dintre medici – chirurgii), la mine nu există decât riscul să se „trezească” vreun pacient.

— Umor negru.

— Trebuie să mă înţelegi. Nu e uşor ceea ce fac. Nu mă plâng, este extrem de interesantă (şi – cred – utilă) meseria mea, dar aş ceda o mie de „cazuri” perfect rezolvate pentru o singură viaţă salvată. Din păcate, odată ajuns aici, pentru oricine e prea târziu...

— Devii patetic.

— Te rog să mă scuzi. E ca o... criză. Noroc că e foarte rară. Odată la cinci ani, cel mult. Vei fi demult maior când... Dar să lăsăm vorbele: ai venit pentru A.P. Pahome deci. Da, nimic deosebit. A ingurgitat o cantitate de

somnifere. Normală pentru un om bântuit de insomnii. Moartea s-a produs prin asfixie, aşa cum bănuiai de la început. Nimic anatomo... Ba e ceva... mai greu de explicat dacă îmi spui că are un copil de trei luni. Cam de vreo doi ani A.P. *nu mai putea fi tată.*

Andrei sări ca ars, strângându-i puternic braţul stâng.

— Eşti sigur?

Răsuflă adânc, încercând să-şi stăpânească agitaţia.

— Te rog să mă scuzi. De multă vreme nu m-a surprins atât de mult rezultatul unei autopsii... Dar spune-mi, *Adrian Pahome ştia că nu poate fi tată?*

— Nu. Nu cred. Totul e normal în afară de... Nu, sigur că nu ştia că nu poate fi tată, în cazul în care nu şi-a făcut vreun test de sterilitate...

— Dar... soţia?

— Ea cu atât mai puţin. N-aş vrea să intru în detalii tehnice, dar, cu o aproximaţie de cel mult o lună, de doi ani A.P. nu mai putea fi tată.

— Doctore, continui să cred că eşti unul dintre cei mai îndreptăţiţi candidaţi la Premiul Nobel. Mi-ai dat o veste mare.

— Nu prea înţeleg, dar mă rog.

— Ca să fiu sincer, nici eu nu înţeleg totul, dar un lucru e sigur: nu mai bat pasul pe loc. Salutare şi e *4!*

Auzi în urmă glasul doctorului:

— Mâine găseşti sub uşă mutarea în plic...

Ajuns în biroul său, primi şi rezultatul analizei laptelui. Pufni în râs: „Uite unde duc şi precizia şi... exagerarea tehnică.” Într-adevăr, trei foi tip A. 4 erau pline de formule chimice, procente, denumiri care mai de care mai „exotice”.

Sublinie cu un creion roşu un singur rezultat: *nouă la sută.* „Deci dublu faţă de normal. Numai laptele de bivoliţă, de „drigană”, poate fi atât de gras. Ce să caute însă lapte de drigană de Făgăraş în oala unui pictor din Bucureşti? încep să număr: unu... doi...”

Locotenentul Barbu privea ploaia măruntă, de sfârşit de toamnă, una din acele ploi pe care nici nu le simţi la început, dar care, până la urmă, te pătrund până la oase. Privea înmormântarea, obişnuită, câteva persoane în negru, glasul preotului, puţin obosit, puţin plictisit „evocând" figura dispărutului, câteva lacrimi şi hohote de circumstanţă, apoi bulgării grei, negri, rostogoliţi sonor pe capacul sicriului.

— Ce căutăm noi aici?

Andrei nu era nici el prea vesel. Bărbia i se ascuţise („I se încrâncenează faţa – semn rău pentru..." gândi locotenentul); apoi căpitanul rosti greoi, cu buze încleiate:

— Am tot sperat să vină şi tatăl copilului. N-a venit însă. Ai dreptate, putem pleca.

Văduva le mulţumi din priviri, priviri stinse, arse de nesomn şi de lacrimi, murmurând ceva cu buzele strânse , ceva ininteligibil, dar care cu siguranţă se referea la gestul lor de a participa „la această tristă procesiune".

Pe drum, Andrei îi spuse lui Barbu aproape tăios:

— Mâine! plecăm la Braşov. Cu trenul de 10 şi 23. Stăm două-trei zile. Şi acolo e un „caz", pare a fi legat de cel de aici. Procuratura ni le-a încredinţat nouă.

Vizita la bătrână doamnă Pahome nu începu sub cele mai bune auspicii. În primul rând nu era singură. În picioare, încă drept, în ciuda celor vreo 60 de ani („poate chiar 65 – gândi căpitanul –, e genul de om care arată la 45 ca la 63 sau invers şi care într-o noapte, la 70 sau 75 de ani se prăbuşeşte brusc, urmare a unei banale gripe") avocatul Zissu („cu doi de *s* şi aşa se şi pronunţă" – ţinuse să precizeze acesta) părea o infirmieră docilă, un gardian intransigent al scaunului cu rotile în care *trona* („ăsta e cuvântul – „tronează", e fantastică bătrână, cred că poate îndoi vergele de oţel cu privirea, o privire ciudată, venin de viperă topit în miere") o umbră, ruina celei care fusese

odată Eufrosina Pahome, una din frumuseţile ţinuturilor dintre măguri şi sigur una dintre cele mai celebre femei din Braşov, prin bogăţia şi, mai ales, prin inteligenţa ei. Bogăţia îi facilitase relaţiile;. Frumuseţea şi inteligenţa i le menţinuseră, le consolidaseră.

Avocatul Zissu era una din ultimele (dar sigurele) victime ale bătrânei; poate chiar ultima. Paralizată, de ani de zile prizoniera unui scaun cu rotile, Eufrosina Pahome nu mai putea impresiona pe nimeni.

— Ştiu pentru ce aţi venit... pentru sărmana Veronica... Andrei o privi uimit, căutând (totuşi!) să se trădeze cât mai puţin posibil.

— Prea multe nu mai am a spune în afară de cele declarate colegului dumneavoastră. Totuşi...

— Nu, doamnă...

— Domnişoară, vă rog! E *singurul* meu titlu de nobleţe şi în consecinţă *sunt obligată* să ţin la el...

— Nu, domnişoară, eu venisem pentru altceva...

— Nu pentru Veronica?

— Nu.

— Curios, pentru ce ar mai putea să mă caute un reprezentant al puterii... în afară de „Cazul Veronica”; parcă aşa vă intitulaţi dumneavoastră dosarele.

— Domnişoară, eu am venit în legătură cu nepotul dumneavoastră...

— Exclus. Nepotul meu, *singurul meu nepot* nu vă poate interesa. Are prea puţină imaginaţie pentru un furt, e mult prea laş pentru a se afla în intimitatea crimei: nu cred că poate conduce nici măcar un aspirator, cât despre politică...

— Corect raţionamentul dumneavoastră. Dar incomplet: aţi neglijat situaţia de victimă în care s-ar putea găsi nepotul dumneavoastră...

— I s-a furat unul din celebrele sale tablouri; a fost surprins de soţ în patul unei fufe; l-a otrăvit nevasta; a făcut un copil din flori şi acum... nu, domnule, n-o să mă

convingeţi niciodată că nepotul meu s-ar putea afla în ipostaza de victimă. A fi victimă înseamnă a avea nişte „atuuri” pe care bietul Adrian nu le are.

— Vă contraziceţi din nou. Unul dintre atuuri aţi putea fi dumneavoastră.

— Nu menţin cu ei niciun fel de legătură... Ştiu doar că s-a căsătorit de curând... zilele trecute...

— ...un an, totuşi...

— ...aşa, un an. Pentru dumneavoastră un an poate însemna ceva, pentru mine nu înseamnă nimic. N-am fost de acord cu această mezalianţă, v-o spun sincer. El nu m-a ascultat... l-am înţeles, între glasul inimii şi cel al raţiunii a ales pe cel dintâi. Nu-l aprob, dar nici nu-l condamn. Animalele inferioare au foarte dezvoltat instinctul. Din păcate Adrian este un animal inferior.

— Uitaţi-vă totuşi pe această poză...

— A, poza de nuntă. Solemnitate, surâs artificial, stupizenie.

— Ce spuneţi despre soţia...

— Decorativ-vulgară, vocaţie de curvă eşuată într-o căsătorie din interes. Interesantă totuşi... are ceva straniu... în orice caz, un lucru e clar: în casa lor nu cânta cocoşul.

— De ce credeţi toate astea?

— Nepotul meu, de bine de rău, a terminat o facultate. Nu-l dă inteligenţa afară din casă, totuşi se pare că are ceva talent. În familia noastră toţi au cochetat cu „artele frumoase”. Ea în schimb se pare că n-a putut depăşi „titlul” de absolventă de liceu.

— E totuşi o treaptă de...

— Lăsaţi. Dumneavoastră v-aţi oprit în mijlocul unei scări?

— Nu cred. Dar aici e vorba de altceva...

— Da, să-mi continui argumentaţia. Fata trebuia să fie suficient de decorativă pentru a impresiona un „suflet de artist”?

— Să zicem. Mai există însă…

— A te mărita în ziua de azi cu un „titrat” nu mai reprezintă o performanţă notabilă pentru o netitrată, prejudecata „purităţii” claselor a dispărut. Ca urmare, trebuia ca individa să-l aibă şi pe „vino-ncoace” şi pe „vino-peste-mine”, nu credeţi?

— Vă ascult.

— Nu mai am nimic de adăugat; doar atât: pun pariu că nu a luat-o de „fată mare”.

— Au un copil, de trei luni…

— Nu v-am spus? Acum i-a trântit şi un plod în braţe să-i găsească ocupaţie, să nu-l lase cu mâinile libere, să-l tină legat de fusta ei.

— Şi nu aţi dori să vă vedeţi nepoţelul?

— Nu. Categoric nu. Nu mă interesează bastarzii, chiar dacă sunt legitimi.

— De ce? Nu cumva pentru că vă temeţi că v-ar putea impresiona un copil frumos care este, totuşi, sânge din sângele dumneavoastră?

— Nu doresc să vă impresionez în niciun fel, nici plăcut, nici neplăcut, totuşi conform acestei logici şi o lipitoare, cea care îţi suge sângele, *sângele tău,* ar trebui îndrăgită.

— Da, dar în acest caz e vorba de un sânge rău.

— *Şi aici e vorba de un sânge rău.*

— Venisem de fapt pentru altceva. Nepotul dumneavoastră a decedat…

„Hm, nicio tresărire, nicio întunecare a feţei, nici o părere de rău. Dimpotrivă, un zâmbet de triumf. *Ea* a supravieţuit, *ea supravieţuieşte încă,* deci ea are dreptate. N-o interesează moartea: se crede eternă, invulnerabilă. Moartea? O problemă cu totul secundară, despre care nu trebuie să discuţi nici cât despre un ceai din cozi de cireşe”.

— Ar trebui să mimez surpriza, durerea… Mi-e imposibil, domnule…

— …Căpitan de poliţie, Andrei Andrei, m-am prezentat.

— Mă scuzaţi, la vârsta mea sunt obligată să am o memorie selectivă.

— Să vă întreb ceva: De ce aţi crezut că am venit pentru... „cazul Veronica”?

— Chiar nu ştiţi că menajera mea a fost asasinată? Vreţi să cred că nu ştiţi nimic despre ce i s-a întâmplat sărmanei Veronica? Vă credeam o instituţie serioasă, domnule...

— Şi suntem, domnişoară. Vă veţi convinge.

— Dacă nu ştiţi nimic despre Veronica, va trebui să mă repet şi să vă povestesc şi dumneavoastră ce s-a întâmplat.
.

— Numai dacă credeţi că este necesar. Mă pot informa şi singur...

— Permiteţi-mi o sugestie: trebuia să o fi făcut până acum. Aşadar despre Veronica: şatenă, destul de cenuşie, fără să fi trezit pasiuni erotice nimănui, vă garantez asta, douăzeci şi opt de ani. Ieri, când a ieşit în livadă, *mai avem un petec de livadă,* a întârziat cam mult. Am sunat-o. N-a răspuns. Atunci l-am chemat pe avocatul Zissu, prietenul familiei mele de o viaţă. El a găsit-o în livadă, între doi pruni, căzută la pământ.

— Ce căuta menajera dumneavoastră în livadă?

— Nu mi-a spus. Probabil luna. Fetele de la o anumită vârstă sunt iremediabil romantice. Sau poate că a vrut să-mi culeagă un castron cu prune. Era capabilă şi de surprize plăcute, recunosc.

— Cred că eşti prea severă, Eufrosina.

Andrei se întoarse puţin surprins. Aproape că uitase de prezenţa avocatului Zissu, deşi numele lui fusese evocat nu cu multă vreme înainte. Atât de mult îl captivase dialogul cu domnişoara Eufrosina Pahome.

„Curios, ar trebui să-mi fie profund antipatică din cauza dispreţului pentru tot ce consideră că îi este inferior, incapabilă să accepte măcar ideea unui sentiment. Şi totuşi bătrâna îmi place, trebuie să o recunosc, cu surprindere. Are o minte brici, nu s-a senilizat, nu s-a

sclerozat deloc, e mândră, e dreaptă, e francă. E clar că e ceea ce se cheamă o femeie de „rasă”. Dar dacă gheaţa de pe inima ei are totuşi o pojghiţă subţire? Oameni fără inimă nu există. Oameni cu inima îngheţată, da. Dar în ea e prea multă viaţă pentru ca gheaţa să…” Zâmbi.

— Menajera dumneavoastră şi-a manifestat vreodată dorinţa de a vă părăsi?

— Da. Peste exact doi ani. Între noi s-a stabilit un contract ferm. Una din clauzele contractului mă obliga să o învăţ limbile franceză şi engleză, la nivel de admitere în învăţământul superior. Mărturisesc că ajunsese să stăpânească bine ambele limbi. De altfel în casă nu vorbeam deloc româneşte. Din această cauză, desigur. Era foarte receptivă şi ar fi fost o studentă eminentă.

— În cazul în care ar fi reuşit la facultate, aţi fi ajutat-o în continuare?

— Cred că da. I-aş fi trimis să zicem trei, poate patru sute de lei pe lună. Cu bursa dată de stat, i-ar fi ajuns să se descurce onorabil.

— Şi această clauză era prevăzută în contract?

— Nu. I-am spus totuşi odată că e bine să facă facultatea la zi şi că înţeleg să o ajut şi eu cu ceva. Nu i-am precizat, evident, suma…

Avocatul Zissu examina în tăcere poza „de nuntă”. Închise pentru o clipă ochii, *ca şi cum ar fi vrut să-şi reamintească ceva.*

— Vă spune *ceva* această poză, domnule avocat?

— Orice poză ne spune ceva. Pe mine poza asta m-a aruncat cu destui ani în urmă…

— Vă înţeleg.

— Iertaţi-mă, domnule căpitan. Ştiţi să jucaţi şah?

— Da. Destul de bine chiar.

— Aţi accepta o partidă, *acum?*

— Nu am prea mult timp la dispoziţie. Totuşi…

— Vă mulţumesc. Şahul e una din pasiunile mele. Una din puţinele mele pasiuni. Vă deconspir un secret, şi

Eufrosina e o bună jucătoare de şah, aşa încât cred că ne va urmări cu plăcere.

— Ai dreptate, dragul meu. Numai să nu mă mai faci de râs.

— Nicio grijă.

Avocatul Zissu câştigă albul.

Partida se desfăşură în tăcere. 1. d. 4 d. 5. 2. C. 4 e. 6 3. cc. 3 c. 5. 4. c. d. 4. 5. c. f. 3 c. c. 6. 6. e. 3 c. f. 6. Aici partida se întrerupse. Avocatul îl privi ţintă pe căpitan:

— Gambitul damei refuzat. Văd că nu refuzaţi nici linia de joc excesiv abordată de maeştrii primelor decenii. Apropo, ştiţi de câte ori s-a jucat „Gambitul damei refuzat" în meciul Alehim – Capablanca în 1927?

— În 31 din cele 34 de partide.

— Domnule căpitan, felicitările mele. Vă propun remiza.

— O accept cu multă plăcere.

Avocatul Zissu se întoarse spre Eufrosina:

— Draga mea, căpitanul Andrei este un demn urmaş al uniformei albastre. Bărbaţi inteligenţi, prompţi, galanţi,

Eufrosina îşi permise un nou surâs:

— Dragul meu, noroc că nu l-ai provocat la un pocher. Ţi-ai fi schimbat atunci părerea şi optimismul tău ar fi fost mult mai scăzut.

— În ce sens...?

Dacă ar fi putut, Eufrosina Pahome ar fi ridicat din umeri.

Întors în camera sa de la hotel, Andrei făcu o baie fierbinte, apoi un duş rece ca gheaţa. Îşi îmbrăcă pijamaua în dungi discrete „oliv pe un galben citron" şi se întinse pe pat.

„Curios, moartea lui Pahome să fie, în ciuda tuturor speranţelor, un accident venit la timp? Dar dacă e o crimă? Care ar fi mobilul ei? Nevastă-sa nu era nebună să renunţe la o situaţie sigură, onorabilă, pentru alta incertă. Şi totuşi dacă e vorba deo crimă, cred că are şi ea un amestec în

treaba asta. În primul rând alibiul ei perfect.”

„Când cineva recurge la crimă înseamnă că mixa e foarte mare. În cazul ei, care ar fi această miză? O altă dragoste? Dacă ar fi aşa, nu s-ar fi ajuns la crimă. Există şi adultere sau, mai onorabil, divorţuri. Deci nu dragostea e mobilul. Altceva trebuie să fie. Explicaţia trebuie să fie foarte simplă, axiomatică”.

„Formidabilă fiinţă, domnişoara Eufrosina. Nici n-a clipit când i-am anunţat decesul... Mai mult chiar, a părut că se bucură. Moartea lui însemna acum răzbunarea ei. Dacă e aşa, înseamnă că l-a iubit totuşi. L-a iubit prea mult. Nu i-a putut ierta însă, «mezalianţa». Era prea mult pentru ea. Acum orice legătură între ea şi soţia nepotului e ruptă. Nu cred că nepoţelul poate conta. Cel puţin acum. Mai degrabă ar fi în stare să lase totul avocatului Zissu sau mai ştiu eu cui. Apropo, cât de bogată e oare domnişoara Eufrosina Pahome? Şi mai ales în ce şi-a „convertit” averea? Casa e obişnuită, fără ceva deosebit. Aur? Poate; puţin probabil totuşi. Tablouri? Nu cred. Porţelanuri? Cristaluri? Riscant. Mărci poştale? S-ar putea. Valoare mare, volum mic. Nu, nici în timbre. Mărcile poştale cer o răbdare şi mai ales o migală de care ea în mod vizibil nu este capabilă. Iar a lăsa pe alţii să-i manevreze valorile, asta i s-ar părea o impudoare, mai mult, o erezie. Atunci ce? Rămân cecurile. Prezintă toate avantajele. Plus dobânzile. La o avere mare, deloc neglijabile. O adevărată rentă. Oricum bătrână mi se pare a fi cheia întregii afaceri. Trebuie supravegheată discret şi atent, atât ea cât şi anturajul. Deocamdată avocatul Zissu. Am uitat s-o întreb cine o mai vizitează. Se poate afla însă uşor...”

„Pe unde umblă locotenentul? E aproape unsprezece. Am să-i fac morală. Şi pentru noi birourile se închid la o anumită oră, chiar dacă ne aflăm tot timpul în misiune. Să vedem cu ce veşti vine de la Inspectorat... Să fie o legătură între „cazul Veronica” şi cel al lui Adrian Pahome? Şi dacă da, care ar fi aceea?”.

„În afară de apropierea de vârstă, destul de aproximativă şi aceea, niciuna. Mai degrabă s-ar apropia de vârstă cu Ileana”

„Pe unde umblă totuşi Vasile? Orice s-ar întâmpla, nu are nicio scuză. Un telefon se poate da de oriunde. Ce mai: am ajuns mai rău ca o nevastă, ca o mamă, ca o mamă soacră... Să vedem cu ce «versiune» se va prezenta în faţa mea.”

„Când se petrec două evenimente în interiorul aceluiaşi cerc, atunci între ele există obligatoriu o legătură. Legea secantei: dreapta care uneşte două puncte de pe acelaşi cerc este secantă cercului. Numai că viaţa nu e numai geometrie. Nici gândul omului nu e întotdeauna drept”.

„Am început să fac filozofeală de trei parale. E şi asta o gimnastică a minţii. Paşii de relaxare necesari după o cursă de o sută de metri plat.”

„Despre domnul avocat Zissu vom medita mâine dimineaţă de la ora 8 la 8 şi 30. Obligatoriu.”

Avocatul Zissu nu putea nici el adormi. Fotografia aceea convenţională („uneori am senzaţia că toate fotografiile de nuntă se aseamănă între ele atât de mult încât par de fapt una şi aceeaşi poză; miresele au acelaşi zâmbet fals, aceleaşi flori, aceeaşi poziţie – visătoare – şi întotdeauna aceeaşi rochie albă, vaporoasă. Alături, mirii ţepeni, par mai degrabă un element de decor”), fotografia pe care o privise îndelung, stăruitor („aş putea să o reproduc chiar şi în vis”), nu-i dădea pace. Unde o mai întâlnise pe mireasă? Când, în ce împrejurare? Să fie totul doar o senzaţie, o trădare (prin aproximare) a memoriei, („nu există decât un număr limitat – circa 134 – de tipuri clar diferenţiate, împrejurarea că unii oameni, deşi nu se găsesc într-o legătură de rudenie, nu au nimic comun, pot semăna uluitor între ei se datorează acestui fapt, elementele de diferenţiere sunt minore sau există o trăsătură dominantă de mare forţă expresivă care, impresionându-te, anulează

practic micile necoincidenţe”), să fie deci vorba de o aproximaţie, o suprapunere de două identităţi într-o singură formă?

Închise ochii. „Nu, cu siguranţă că am mai întâlnit-o undeva. Dar unde?” Privi ca printr-o lunetă dereglată, ca prin hubloul unui avion care străpunge o perdea de nori din „vată de zahăr”. Totul se lumină, limpezindu-se. „Aha! Asta era. Cofetăria.”

O văzuse discutând prieteneşte cu Veronica la cofetăria „Cataif”. Veronica era întoarsă cu spatele, se aplecase uşor, era destul de înaltă aşa încât pentru a asculta mai bine ce spunea cealaltă se gheboşase puţin, Veronica purta atunci o rochie carmin cu o dungă violetă, îi plăcuse combinaţia, cealaltă gesticula reţinut, avea mâini frumoase, de o expresivitate deosebită, dansau parcă prin aer, era o curgere a lor prin spaţiu, mişcările erau extrem de lente, parcă descompuse în mii de alte mişcări, îi plăcuseră mult mâinile acelea şi abia în cele din urmă îi privise chipul, puţin vulgar, nu pentru că era prea dur, cu linii prea ferme, ci pentru că intra în contradicţie cu acele mâini superbe, stătea la rând, se adusese „diplomat”, prăjitura sa preferată, acum nu se mai grăbea, le putea examina în voie, Veronica nu-l văzuse, cealaltă da, îi remarcase insistenţa, îl cântărise din ochi prin câteva priviri repezi, surprinzătoare şi învăluitoare, „priviri de plasă de păianjen”, te învăluie şi nu mai poţi scăpa, aştepţi, aşteptarea e singurul lucru înţelept pe care îl mai poţi face, aştepţi reacţia celuilalt şi în funcţie de ea… bruneta nu păruse prea satisfăcută, se întorsese ostentativ spre Veronica, se simţea privită şi acum acest lucru părea să nu-i mai convină; avocatul ajunsese la rând, cumpărase patru prăjituri, se gândise pentru o clipă să comande şase, două pentru ele, n-ar fi riscat nimic, le-ar fi oferit Veronicăi, „în fond ce atâtea probleme, cine ar putea fi?, tot vreo slujnică”, era nedrept, Veronica era altceva decât o slujnică în casa prietenei sale, ştia prea bine asta, dar

aşa sunt bărbaţii, unde nu pot ajunge dărâmă, distrug, un rid, o aluniţă, o şuviţă dezordonată de păr devine un pretext catastrofal, anularea unei frumuseţi considerate până atunci perfecte, o fisură într-o oglindă sau mai exact o fisură într-o statuie, ce preţ mai poate avea o statuetă ciobită, îşi zâmbise satisfăcut, se aşezase la una din mesele joase, verzi, aproape negre, verde de China, abia acum îl văzuse Veronica, o salutase, şi ea îi răspunsese cu un zâmbet îngăduitor, închinând pentru o clipă capul, „se vede că nu şi-a revenit, gândurile îi plecaseră departe, încă nu s-au întors, nu şi le-a întors, cine ştie ce i-a povestit bruneta, în orice caz ceva plăcut”, gândise el. „Diplomatul” i se păruse fără gust, frişca părea, veche, aşa că lăsase prăjitura aproape întreagă. Luase totuşi celelalte trei prăjituri, o clipă se gândise să le facă uitate discret pe un colţ de masă; salutase scurt, fără să aştepte să primească vreun răspuns şi ieşise.

De ce i se decupase acum perfect în memorie scena întreagă, doar ceva mai rapid, atunci mai fuseseră câteva ezitări, timpi morţi, acum scena se derulase rapid, gata montată. Un film de nici două minute, de ce...?

„Câteodată e bine să-ţi pui stăruitor întrebări, de fapt aceeaşi întrebare, s-ar putea ca faptele, imaginile, ideile să se lege, să devină legice, coerente, să poţi primi într-adevăr răspunsul aşteptat”.

Ca acum. O reîntâlnise, surprinzător, peste vreo câteva luni în sala tribunalului la un proces destul de încâlcit, o tentativă de viol, există şi aşa ceva, sala era plină, nu că i-ar fi interesat procesul, dar oamenii aveau procesul lor şi ce să facă, a fost singura persoană care a părăsit sala atunci când s-a pronunţat sentinţa, nu mai ţinea minte verdictul, şase luni sau chiar achitare, altceva îi reţinuse atenţia, figura bărbatului, în fond pentru el venise la proces, tânărul era un exemplar reuşit, brunet cu ochi albaştri bătând în vioriu,dincolo de toate te izbea aerul de tristeţe, pentru asta se dădeau în vânt după el femeile, îl

recunoscuse, avusese de câteva ori necazuri, dar, curios, de fiecare dată scăpase foarte ieftin, se pare că şi vina lui era foarte mică de fiecare dată, mai mult el era o victima, victima propriei frumuseţi; aşadar bruneta putea să-i fie şi ea o victimă, avea acest drept, recunoştea într-un moment de supremă şi cabotină generozitate că pentru asemenea exemplar merită să-ţi pierzi capul, renumele, „firma”, banii într-un cuvânt.

Aşa cum s-ar fi scuzat şi pe el, dacă ar fi dat de o replică feminină la fel de convingătoare.

Aprinse lumina. Îşi aprinse o ţigară. Stinse lumina. Fuma pe întuneric, privind mucul roşu-incandescent al ţigării. „Întotdeauna am crezut că trandafirul e o floare de foc, o floare care îşi topeşte propriile petale”. Abia acum începea să înţeleagă totul. Demonstraţia sa era fără cusur. Pentru asta venise deci căpitanul. Numai că atunci când şi el va înţelege va fi prea târziu. „Şi acum am piesele albe. Am o figură uşoară avantaj plus tempoul.” Se bucură frecându-şi într-un gest nervos mâinile. „Ce poate fi mai nevinovată decât o partidă de şah, căpitane?” „Gambitul damei refuzat sau gambitul damei acceptat”? În această alternativă adormi cu zâmbetul pe buze.

Locotenentul Vasile Barbu avea ce povesti. Fusese întâi la Inspectorat în legătură cu „cazul” Veronica. Aflase câteva lucruri interesante. 1) Victima îşi cunoscuse asasinul. Discutase chiar cu el mai bine de o jumătate de oră. 2) Asasinul era un bărbat de talie potrivită, îmbrăcat într-un fulgarin cenuşiu. Pe cap purta, o şapcă de piele. 3) Asasinul era stângaci. O dovedeau poziţia victimei, a laţului şi echimozele de pe gât.

Toate detaliile erau furnizate de bătrânul vecin al Eufrosinei Pahome, chinuit de o „migrenă cumplită”.

Ieşise afară cu gândul că se va simţi mai bine. Intenţionase chiar să se ducă la vecina sa, să-i ceară un antinevralgic. Renunţase văzându-i pe cei doi discutând

destul de intim în livadă. Nu fusese văzut de niciunul dintre ei. Intrase în casă, lăsând lumina stinsă. Îl văzuse pe bărbat plecând singur. Liniştit, mergând fără grabă, atent pe unde calcă, „de parcă s-ar fi temut să nu se murdărească pe pantofi.” Migrena îi trecuse tot atât de brusc precum venise, aşa încât bătrânul se culcase repede, de teamă ca nu cumva durerea să reînceapă. O cunoştea pe domnişoara Veronica, o fiinţă deosebită, despre care nimeni n-ar fi putut spune nimic rău. Îl mirase mult faptul că stătea de vorbă singură pe întuneric cu un bărbat. S-a gândit întâi că ar putea fi o rudă, un frate sau un văr şi că Eufrosina nu-i permisese să intre cu el în casă. Apoi s-a gândit că la vârsta ei nu e chiar atât de absurd să stea de vorbă cu un bărbat, ba dimpotrivă. Din această cauză n-a mai ieşit, să nu-i stânjenească.

Se prezentase singur gândindu-se că depoziţia sa ar putea ajuta cu ceva... Ce bine ar fi dacă bărbatul acela ar fi găsit foarte repede. Cu siguranţă, nu e sănătos la minte. Cine şi ce să aibă cu o fiinţă ca Veronica, un înger? „Ăştia ar trebui puşi la zid fără nici o altă judecată.” Bătrânul strivise emoţionat în ochi o lacrimă. Îi mulţumiră. Nici nu-şi dă seama cât de importantă e depoziţia sa. Bătrânul plecă mândru de civismul său, mulţumit că a făcut o faptă bună. „Măcar atât, dacă n-am putut face altceva”, adăugase el vag modest.

Al doilea lucru important pe care credea că-l rezolvase Vasile Barbu, „câtă alergătură, dar oricum merită...”, era ceea ce numise el „drumul laptelui”. Nu, nici la Braşov nu se găsea lapte de bivoliţă, de „drigană”. „Doar la Făgăraş se găseşte. E drept că mai sunt unii care aduc lapte de la Făgăraş sau de prin împrejurimi, de la Sâmbăta, de la Voila, de la Şercaia, chiar, dar asta pentru ei, un bidon de câţiva litri pe care să-l poţi pune în portbagaj, nu pentru vânzare la liber. Am aflat şi preţul. E dublu faţă de cel pentru laptele de vacă. Deci nici nu câştigi, nici nu pierzi nimic. Am înţeles că nici nu poate fi băut, atât de gras

este. Ca şi cum ai amesteca o jumătate de pachet de unt cu un litru de lapte. Şi totuşi unii îl caută”.

Au început să supravegheze casa bătrânei. După plecarea lui Andrei fusese vizitată de doi bărbaţi, tatăl şi fiul, ambii profesori de istorie, tatăl – chiar directorul liceului din localitate. Liceu vechi, cu tradiţie şi renume, recunoscut în toată ţara pentru competitivitatea absolvenţilor săi.

— Am impresia că şi tu eşti unul din absolvenţii săi, glumi Andrei.

— Nu, eu am făcut liceul la Bucureşti. Mărturisesc însă că aş fi vrut să mă număr printre elevii acestui liceu secular.

— Altceva?

— Se pare că cei doi profesori sunt vizitatori obişnuiţi ai Eufrosinei. Eufrosina Pahome are o memorie excelentă, e un martor preţios al unor istorii cu semnificaţii politice din perioada interbelică. În plus, deţine câteva documente foarte preţioase privitoare la istoria Braşovului, a Ţării Bârsei şi a Ţării Făgăraşului. Se pare că deţine şi un document autentic semnat de Mihai Viteazul... Cei doi speră ca bătrână să doneze Muzeului Judeţean de Istorie aceste documente de preţ. Mai sunt şi alte documente privitoare la istoricul „Astrei”, unele date despre revoluţiile de la 1848 şi aşa mai departe.

— Şi cum de s-au adunat toate astea în casa Eufrosinei?

— Simplu. Tatăl ei a fost un pasionat istoric. A făcut însă şi politică, şi până la urmă politicianul l-a învins pe istoric, ca să fiu eufemistic.

— Oricum, şi cei doi trebuie supravegheaţi. Pasiunea cea mai nobilă poate degenera, şi s-au văzut cazuri în care numismaţi celebri au comis acte reprobabile din cauza unei „carii”, a unei piese lipsă dintr-o colecţie de altfel extrem de valoroasă. Câte pasiuni n-ar dezvălui un cap de bour printre filatelişti! Colecţionarii sunt întotdeauna puţin maniaci, un amestec ciudat de egoism şi de generozitate.

Câţi numismaţi, filatelişti, bibliofili nu şi-au cheltuit ultimii bani pentru colecţia lor, pentru ca în final să o doneze statului, unor instituţii sociale, fără nicio pretenţie.

— Cred că Eufrosina Pahome nu intră în această categorie. Adică nu cred, sunt sigur!

— Eu nu aş fi atât de sigur. Cred că bătrână domnişoară Eufrosina e capabilă şi de generozităţi. Şi de surprize, bineînţeles! Trebuie să fim foarte atenţi. Şi acum propun să ne culcăm. Mâine ne aşteaptă o zi grea, dacă nu una decisivă!

„Mda, e o sumă frumuşică. Câteva zeci de cecuri „de maşină", e o sumă pentru care poţi risca mult... Bătrână e foarte inteligentă. Averea ei e prea tentantă ca să nu... Bătrână şi-a luat însă toate măsurile de prevedere. Ce să facă un hoţ cu cecurile bătrânei? Nimic sau aproape nimic. Trebuie văzut dacă a trecut pe cineva la „clauză", în cazul în care e trecut cineva, să vedem cine e acel cineva. Dar cum să afli toate acestea?

Oricum, a cum sunt sigur că averea bătrânei e mobilul crimei. Deşi cred că există o legătură foarte strânsă între cele două întâmplări, chiar dacă ele par atât de diferite şi de depărtate geografic. S-ar putea să fie, deşi e puţin probabil, un singur făptaş. Nu cumva Veronica e trecută şi ea la „clauză"? În acest fel lucrurile se simplifică foarte mult: asasinul a aflat (de văzut de unde şi cum – poate i-a spus chiar Veronica) un lucru esenţial pentru el: că Veronica poate scoate banii bătrânei. Dacă nu întreaga sumă, măcar o parte.

Aflând că Veronica e „cheia" banilor bătrânei Pahome, asasinul joacă rolul îndrăgostitului. Veronica rezistă un timp, apoi îi cedează. Sigur acum de reuşită, îi împărtăşeşte Veronicăi „planul său de îmbogăţire". Dezamăgită, văzând că pentru el dragostea nu a fost decât un pretext, un mijloc pentru atingerea scopului, Veronica îl refuză. Altă variantă: Veronica îl refuza din frică. Altă

variantă:Veronica îl refuză fiind o fire profund cinstită, neacceptând o clipă să-şi întemeieze fericirea pe nefericirea altora, având ca bază a fericirii ei bani străini, nemunciţi; individul o ucide, ceea ce totuşi e cam mult”...

Vasile îi întrerupse gândurile:

— Am primit un raport... Cred că vă interesează în cel mai înalt grad.

— Să auzim.

— Avocatul Zissu a jucat în parc o partidă de şah.

— Şi cu mine a jucat o partidă...

— Tocmai... Şi mi-aţi spus că e un foarte bun jucător de şah.

— Da, este.

— Numai că acum a jucat nepermis de slab.

— Se mai întâmplă. Nu întotdeauna eşti în cea mai bună formă.

— E adevărat, dar în partidă avocatul a efectuat două mutări imposibile!

— Da, e cam mult pentru un jucător de valoarea lui. Vrei să spui că juca şah, aşa, de ochii lumii?

— Da, adversarul său abia ştia să mute piesele. Nu cred că avocatul l-ar accepta ca partener în condiţii normale...

— Poate că avocatul s-a simţit supravegheat şi atunci...

— Nu cred. În plus a mai spus ceva interesant: „Banii rezolvă totul, tinere.”

— Şi ce ţi se pare curios? Nu uita, domnul Zissu e avocat, cunoaşte bine lumea... o anume lume şi... uneori... s-ar putea să aibă dreptate. Nu toţi oamenii sunt incoruptibili. Poate că tânărul îi e client sau i-a fost trimis de cineva, cu rugămintea să-l ajute.

— Nu ştiu de ce, de data asta cred că nu aveţi dreptate. Intuiţia îmi spune că discuţia şi mai ales afirmaţia avocatului au legătură cu cazul nostru.

— Uite ce e, Vasile. Cred că ai intrat foarte tare în acest caz. Asta e bine. Dacă nu te „îndrăgosteşti” de un caz, mai bine renunţă. Munca noastră, care din afară pare

spectaculoasă, e aridă, plicticoasă uneori, recunosc. *Trebuie să ai răbdare.* Mult mai multă răbdare decât adversarul. Trebuie să ai încredere în tine şi în justiţie... Uite, aş face, totuşi, cu tine un pariu: într-o săptămână rezolvăm cazul. Pun la bătaie o sticlă de şampanie. Sunt convins că o vei da tu. Apropo, ştii care e definiţia pariului?

— Nu.

— Un pact dintre un fraier şi un escroc. Numai că fiecare crede că el este escrocul.

— Deci raportul nu e deloc interesant?

— Ba da, n-am afirmat contrariul. Orice raport este interesant din start. Un raport implică două procese: unul subiectiv (al celui care alcătuieşte raportul) şi altul *obiectiv,* raportul epicului pur, al faptelor nude, aşa cum s-au petrecut ele. O ipoteză, o privire proaspătă asupra unui caz, personaj sau o relaţie, o ştire (mai mult sau mai puţin inedită) sunt tot atâtea argumente pentru a considera orice raport interesant. S-ar putea ca şi acest raport să conţină informaţii extrem de preţioase. Numai că nu trebuie să absolutizăm. *Noi nu avem voie să greşim.* Nu spun că nu putem greşi, greşim adesea, dar ar trebui să nu greşim. Există greşeli care se plătesc prea scump, sau nu se mai pot plăti deloc. Tot anturajul Eufrosinei Pahome este suspect. Atât: suspect. Nu trebuie însă să uităm că din zece suspecţi doar unul, maximum doi sunt cu adevărat vinovaţi. Avocatul Zissu s-ar putea să fie vinovat; nu spun nu, s-ar putea să fie chiar adevăratul vinovat; s-ar putea, la fel de bine, să nu fie vinovat. Să mă explic: dacă mobilul sunt banii domnişoarei Eufrosina, cum se face că în atâţia ani avocatul nu s-a trădat măcar odată? Cu instinctul ei de felină, Eufrosina Pahome l-ar fi simţit imediat şi l-ar fi îndepărtat dintre intimii ei. Nu mă iau după „dragule” sau „dragă”; de la o anumită vârstă asemenea apelative sunt cu totul inocente. Avocatul Zissu este într-adevăr unul din intimii domnişoarei Eufrosina, poate singurul pe care îl

tolerează, îl acceptă şi, chiar, în momente de cabotină uitare de sine, îl răsfaţă.

— Ce ar mai trebui să facem?

— Deocamdată un singur lucru: supravegherea Eufrosinei Pahome, neîntrerupt, zi şi noapte. Ea, în primul rând. Apoi şi ceilalţi. Eu mă duc acum la liceu; mă întâlnesc cu profesorul Pop. Cu bătrânul Pop.

Liceul, masiv, cenuşiu, cu ferestrele boltite de arcuri romane, literalmente îngropat între tei şi stejari seculari, impunea. De departe oricui, trecător obişnuit, elev sau profesor, respect.

Căpitanul Andrei încercă poarta din fier forjat, vopsită în verde închis, terminată în suliţe ameninţătoare, cu vârfuri romboidale. În stânga ei, încrustată în marmură, o inscripţie străveche „INTRAREA DIRECTORULUI”. „U” era scris ca „V”; luciul literelor se patinase demult...

„Există şi clădiri care au «morgă», nu numai oameni”.

Poarta se deschise, neaşteptat de uşor. „De ce să mă mir în fond? Se vede că directorul intră frecvent pe aici. E un om sever, un clasic, îi plac precizia, lucrul bine făcut. Să vedem...”

Intră, apăsând clanţa mare, veche, labă de leu. Şi uşa se deschise uşor.

Cabinetul directorului se afla imediat în dreapta, prima uşă. Ciocăni uşor, apoi ceva mai tare. „Intră” se auzi de dincolo. Profesorul era singur, bine dispus, cu un zâmbet uşor pe buze.

Îl invită cu un gest larg, puţin teatral, să ia loc într-un fotoliu imens, din piele, aflat în faţa biroului. Directorul se aşează şi el. Andrei remarcă mărimea neobişnuită a mâinilor. Directorul îi observă nedumerirea, dar nu se jenă. Zâmbi acum larg, dezvelindu-şi până la gingie dinţii sănătoşi şi mari, ca de cal.

— Spuneţi-mi, domnule căpitan, de ce credeţi că toţi bătrânii sunt surzi?

— De unde...?

— Aţi ciocănit de două ori, odată încet, apoi mai tare. V-am auzit perfect şi prima dată.

— Îmi cer scuze, dar cred că e vorba de o obişnuinţă. Şi acasă, chiar dacă am sonerie, îmi place să bat aşa. Ştiu că soţia se bucură, lasă totul şi vine să-mi deschidă.

Bătrânul îl privi cu ochi trişti, brusc obosiţi:

— Vă este dor de soţie?

— Da. Deşi am trecut deja de zece ani de căsnicie. Poate că dacă am fi tot timpul alături ne-am plictisi sau ne-am ciondăni. Aşa nu prea avem timp. Meseria mă obligă la destule deplasări...

— A mea a murit vara trecută.

Căpitanul rămase tăcut câteva clipe. Ce poţi să-i spui unui om care şi-a pierdut fiinţa cea mai apropiată, prietena de o viaţă, mama copilului său? Înclină doar uşor capul.

Bătrânul îşi făcu de lucru cu o agendă. Apoi, lent, ridicând privirea îngreunată de durere şi de amintiri, spuse cu o voce răguşită:

— Vă rog să mă iertaţi. Foarte rar... mi se mai întâmplă asta... mărturisesc că îmi vine foarte greu să mă obişnuiesc că numai este. Sigur, te iei cu munca, cu cărţile, îţi admiri fiul, nora, nepotul, îţi dai seama că nu ai trăit degeaba pe acest pământ, totuşi e greu... e foarte greu. E ca un fel de altă moarte, de data asta a ta, tu încă trăieşti, dar ceva din tine a murit, ce anume exact nu ştii, ai vrea să fii tot tu cel adevărat, dar faci totul pe jumătate. Şi gestul şi zâmbetul şi râsul şi cuvântul adesea – toate par a îngheţa. Nu-mi reproşez faptul că eu trăiesc şi ea nu, e ceva firesc, în natura lucrurilor, ca unul dintre noi să moară înaintea celuilalt, nu-mi pot reproşa nimic, am făcut tot ce se putea face, tot ce era omeneşte posibil şi imposibil... Mărturisesc că mi-am revenit greu; într-adevăr munca m-a salvat. Certitudinea că mai am de plătit nişte datorii. Pentru cine? Pentru poporul acesta al meu, pe care mă mândresc că îl iubesc atât de mult. Nu orgoliul originalităţii, nici vocaţia

şi ambiţia sintezelor m-au călăuzit în muncă şi în viaţă, ci altceva: certitudinea că fiecare literă, nu cuvânt – literă – dintr-un manuscris poate contribui la o mai bună cunoaştere a poporului meu. Am fost unul dintre acei părinţi care au transmis patima lor (nu meseria, nu averea, nu titlurile sau mai ştiu eu ce – ci patima) copiilor lor. Poate că a fost un gând egoist la început: nu ştiu şi nici nu mai are vreo importanţă acum. Sunt fericit că fiul meu nu regretă opţiunea mea, care, în timp, a devenit vocaţia lui...

— Domnule profesor, sunt cu adevărat emoţionat. Vă mulţumesc pentru momentul de adevăr pe care mi l-aţi oferit. Mărturisesc acum că scopul vizitei mele aici şi acum mi se pare... nu ştiu cum să spun... aproape meschin. Permiteţi-mi să mă retrag şi să revin altădată, peste o zi sau două...

— Nu cred că ai dreptate, tinere. Iartă-mă că îţi spun aşa – dar ai putea să-mi fii fiu. Fiecare dintre noi are o datorie, dincolo de patima despre care iarăşi ţi-am vorbit, trebuie să fie meseria. Dumneata ai venit la mine. Ai venit la mine pentru că vrei să lămureşti, să te lămureşti cu nişte lucruri. Îţi stau la dispoziţie cu cea mai mare plăcere. Suntem de aceeaşi parte a baricadei, tinere.Numai armele sunt diferite...

— Aş vrea să ştiu, domnule profesor, cât mai multe despre Eufrosina Pahome.

Bătrânul îşi îndreptă spinarea, sprijinindu-se apoi de speteaza scaunului. Zâmbi din nou:

— Eufrosina. Da, e o lume. E foarte greu ce îmi ceri. Eufrosina e un subiect pe care nu-l poţi epuiza nici într-un an de „discuţii”. Aşa că aş prefera întrebări ceva mai exacte, mai precise, dacă se poate...

— Bine, atunci să încep: cam ce avere credeţi că are Eufrosina Pahome?

— În bani, ceva mai mult de şase sute de mii. În cecuri de cinci mii, cecuri de autoturisme.

— Se pare că acest lucru e ştiut de toată lumea!

— Nu văd de ce Eufrosina s-ar feri de cei câţiva prieteni pe care îi are. În plus, o sumă oricât de mare, depusă la CEC dezarmează pe oricine.

— Aveţi dreptate. Ştiţi cumva dacă e trecut cineva la „clauză”?

— Pe unele cecuri – avocatul Zissu; pe altele cred că Veronica. Nu ştiu totuşi nimic precis în legătură cu această problemă.

— Pe lângă bani, averea Eufrosinei Pahome se mai compune din...?

— Ediţii rare, bibliofile, multe ediţii princeps. Apoi documentele, toate de maximă importanţă pentru istoria noastră. Scrisori de la scriitori, artişti plastici, oameni politici, istorici. Dacă s-ar putea evalua totul, averea Eufrosinei Pahome ar trece bine de câteva milioane...

— Şi cum a ajuns să deţină o asemenea avere?

— Povestea e lungă. Mai întâi moştenirile. Nu uitaţi că Eufrosina numără printre strămoşi un domn moldovean şi doi voievozi de Transilvania. Familia ei este atestată documentar la 1289, în documente poloneze. E una din vechile familii româneşti. Mă refer evident la familiile care erau preocupate de un arbore genealogic, de titluri, de moşii. Cu siguranţă că familia Ion Ion e cea mai veche şi mai nobilă familie românească. Asta e sigur! A doua sursă ar fi extraordinara lor credinţă (mă refer la tată şi la Eufrosina, mama ei a murit imediat după naştere) în mai bine. Între ’46–50 au fost acei ani uluitori când pentru o ciorbă dădeai o haină de blană, pentru zece ouă un inel – „bijuterie de familie”. Ce mai contau atunci cărţile? S-au ars şi incunabule, ca să mai vorbim de cărţi mai recente! A existat aşadar o derută în rândul unei pături sociale, compusă îndeosebi din oameni care nu munciseră fizic niciodată. Acum nu puteau, nu ştiau sau nu voiau să muncească. Tatăl Eufrosinei, Grigore Pahome, nu s-a dat în lături de la munca fizică. Cosea, turna smoală noaptea, căra saci cu ciment. Câştiga bine.Aveau ce mânca şi, în

plus, au reuşit să achiziţioneze la preţuri de nimic valori mari. A treia sursă ar fi cea prilejuită de „jocul cifrelor mari”. Până acum Eufrosina a câştigat două maşini pe cecuri. Le-a vândut imediat şi banii primiţi i-a transformat din nou în cecuri. La câteva zeci de cecuri şansele de câştig cresc simţitor.

— Întrebasem mai mult din curiozitate. Eram sigur că averea Eufrosinei e obţinută licit. De câtă vreme e Eufrosina Pahome paralizată?

— E şi aici o poveste... de... să mă gândesc puţin... de vreo douăzeci şi trei de ani. Adrian Pahome, nepotul ei, singurul ei nepot era la ei. Făcuse o poznă şi Eufrosina l-a pedepsit, i-a dat o pălmuţă sau l-a tras de urechi, nu mai ştiu exact. Copilul a găsit prin curte o stinghie de brad cu un cui ruginit şi îndoit în ea. A lovit-o pe la spate. Nu ştiu cum, cuiul a intrat între două vertebre, a atins măduva. Rezultatul se vede, e dramatic. Din acea clipă, Eufrosina nu a mai vrut să audă de copil multă vreme. Îl iubea enorm. „N-aş vrea să-l urăsc tot atât de mult pe cât l-am iubit.” L-a iubit, în felul ei, în continuare. Vestea căsătoriei lui a doborât-o. Nu atât „mezalianţa” – atât de invocată –, cât faptul că nu a fost consultată, că mireasa nu i-a fost prezentată pe vremea cât era logodnică, tinerii necerându-i binecuvântarea. Sunt convins însă că vestea morţii lui Adrian a marcat-o profund.

— Poate se va apropia de nepot, adică de băieţelul nepotului.

— Se poate. Dar nu va fi prea uşor. Eufrosina nu face prea uşor „transfer de sentimente”.

— Domnule profesor, fiul dumneavoastră locuieşte în aceeaşi locuinţă cu dumneavoastră. Nu v-a spus unde a fost în noaptea de 13...?

Bătrânul roşi vizibil. Întrebă cu o voce uşor tremurată:

— Trebuie să înţeleg că toată discuţia noastră nu a fost decât un *interogatoriu?*

Căpitanul Andrei îl privi ţintă în ochi:

— Domnule profesor, trebuie să ne înţelegeţi. Trebuie să... dumneavoastră aţi accepta, în cazul unei săpături arheologice, să nu cercetaţi anumite zone sau straturi? Nu trebuie *să verificaţi* o ipoteză? Noi verificăm tot ce are legătură cu acest caz. Inclusiv pe Eufrosina Pahome sau pe dumneavoastră!

— Dar e revoltător!

Căpitanul Andrei roşi el acum. Spuse apăsat:

— Ceea ce facem noi este spre binele oamenilor. Există un cerc al suspecţilor. Nimeni nu poate ieşi sau intra în el fără să aibă o puternică motivaţie. Cercul suspecţilor nu e foarte mare. Pentru liniştea oamenilor cinstiţi, trebuie să găsim asasinul. Sau asasinii. Numai că asasinul ştie că îl căutăm, întotdeauna ştie asta înainte de a înfăptui crima (sau crimele). Se strecoară printre oamenii cinstiţi, se amestecă cu ei. Nu-l ştim încă. De aceea trebuie să verificăm toate alibiurile, coincidenţele, neconcordanţele. Dintre toţi, numai fiul dumneavoastră nu a dormit acasă în noaptea de 13. În noaptea primei crime.

— Şi chiar credeţi că fiul meu poate înfăptui o crimă?

— Subiectiv vorbind, nu cred că fiul dumneavoastră e capabil de o crimă. Obiectiv însă, trebuie să am probe pentru a-l scoate din rândul suspecţilor,

— De ce nu-l întrebaţi pe el?

— Domnule profesor, în viaţă aţi spus întotdeauna adevărul?

— Cred că da!

— Sunt convins. Dar dacă ar trebui să salvaţi viaţa unui om, aţi fi în stare să minţiţi?

— Cred că da!

— Şi atunci de ce credeţi că fiul dumneavoastră nu ar fi în stare de un asemenea gest?

— Ca să salveze pe cine?!?

— Pe el, de exemplu.

Bătrânul zâmbi, se destinse vizibil.

— Vă apreciez metoda, dar cred că în legătură cu fiul

meu vă pierdeţi vremea!

— Şi eu sunt *aproape* sigur!

— Şi atunci?

— Da, numai că nu sunt *absolut* sigur. Domnule profesor, aş vrea să discut şi cu fiul dumneavoastră. Se poate?

Directorul consultă orarul şcolii.

— Peste exact optsprezece minute. Acum are ultima oră la clasa a XI-a D. După terminarea orelor trece întotdeauna pe aici. Mai stăm de vorbă.

— Domnule director, puteţi asista şi dumneavoastră la discuţia noastră.

— Vă mulţumesc. Nu, mai bine să fie doar el. E mai bine aşa: şi pentru mine, şi pentru el, şi pentru dumneavoastră. Bătrânul îşi consultă grav ceasornicul de buzunar. Şopti uşor neconvingător parcă:

— Da, aşa e mai bine. De altfel mi-am amintit că mai am puţină treabă pe afară. Revin, dacă este cazul, peste o jumătate de oră. Vă mulţumesc încă odată.

„Să fi greşit cu ceva? Dacă da, unde anume? Totul a fost perfect sau aproape perfect. Nu-mi dau seama unde aş fi putut greşi. Şi dacă nu găsesc unde am greşit, s-a dus cu liniştea mea. Greşeala asta mă poate costa şi viaţa. Totul a fost perfect: m-am străduit să nu las nicio urmă. Nu, sunt absolut sigur că nu am lăsat nicio urmă. Şi atunci de unde ştie? Dar oare ştie cu adevărat sau totul e bazat pe o logică, s-o numim, hm, a necesităţii? Faptele trebuie să se fi petrecut aşa şi nu *altfel* deci... Să vedem nu dacă ştie sau nu, ceva ştie, să vedem cât ştie. Mai grav e că şi alţii sunt pe urmele mele. Şi ei ştiu ceva; se pare că ştiu însă mult mai puţin. Totul să fie deci doar o problemă de timp?”

„Nu mi-e teamă. Sau chiar dacă mi-e teamă, nu trebuie s-o recunosc. Nici faţă de mine nu trebuie să recunosc acest lucru. Teama deformează proporţiile, pune în paranteză logica. Cei mai mulţi pierd aşa. Din cauza

spaimei. Faţă de ei am un atu: nu-mi este teamă. Numai aşa pot câştiga. Calm, mult calm, chiar atunci când totul pare pierdut.”

„În fond despre ce este vorba: cineva mi-a intuit jocul, logica faptelor, faptele înseşi. Deocamdată atât: nu a adus nicio probă împotrivă-mi. Ştie multe despre mine, dar nu are cum să ştie TOTUL. Doar dacă ai: fi fost martor la... dar asta e din capul locului absurd. Îmi propun un şantaj aproape clasic: va trebui să-l accept. În caz contrar... Mai bine pierd jumătate, decât să pierd totul”.

„Oare nu s-ar putea întoarce situaţia – un contraşantaj, să spunem? Un contraşantaj anulează un şantaj; mai mult chiar, poate deveni el însuşi un şantaj. Numai că, în cazul de faţă nu prea am şanse. Şi apoi felul lui învăluit de a vorbi, fără nimic precis, vagi insinuări, câte un fapt strecurat „ca din întâmplare” în filmul faptelor, o ameninţare ironică, din nou insinuări la fel de vagi şi de imprecise, propunerea de a colabora, nimic jignitor, nimic angajant pentru vreuna din părţi, vorbe, prea multe vorbe, vorbe care te ameţesc, te năucesc şi în acea clipă, strecurată aproape neglijent, propunerea concretă; din nou insinuări, apoi un comentariu neutru, abia acum cu adevărat ironic, promisiunea de a fi mereu în preajma mea, de a reveni; apoi ordinul dur, sec, alb, implacabil. A trebuit să accept, nu din spaimă, ci pentru că avea dreptate, era singura soluţie pe care trebuia să o aleg, singura justă, aici a fost poate greşeala lui, îmi place să ajung singur la o soluţie, bună sau rea, reală sau falsă, mă enervează ca cineva să-mi arate cu degetul soluţia; chiar dacă acea soluţie e cea mai justă, singura posibilă în cazul respectiv. Am acceptat, mai mult pentru a scăpa de vorbăria lui, pentru a putea gândi (la toate) în linişte, inclusiv la distanţa avută. Şi recunosc că nu găsesc altceva mai bun de făcut decât să accept, şi cu fatalitatea soluţiei propuse.”

„Într-adevăr e cea mai justă. Şi dacă mă gândesc şi mai bine, la urma urmelor e singura posibilă. Singura.”

„Altceva ar trebui să mă preocupe acum: oare mă voi putea bucura în linişte de roadele... nu, nu, întrebarea ar trebui formulată altfel: Oare un cinic poate gusta dintr-un fruct, rod al unui arbore otrăvit de crimă? Dacă răspund prin «da», înseamnă că mă pot culca liniştit. Ceea ce am să şi fac, în următoarele momente."

— De ce nu te-ai culcat până acum?

— Ştii bine că nu pot să adorm până nu vii şi tu. M-am obişnuit aşa, o răsfăţată...

— Ştii la fel de bine că uneori n-am să pot veni. Ce ai să faci atunci? N-ai să dormi toată noaptea?

— Dacă ai să-mi dai un telefon, cred că aş înţelege o situaţie, oricât de complicată ar fi ea, nu crezi?

— Vreau să te rog, ceva: se pare că pe data de..., n-are nicio importanţă, s-a întâmplat ceva grav. N-aş vrea să se ştie, cu niciun preţ că am fost la tine.

— Nu înţeleg nimic. Ce s-a întâmplat, ce noapte, de ce...?

I-am astupat cu palma, uşor, gura. Printre degetele răşchirate, ca de după zăbrele, îi zăream ochii rotunzi de spaimă. Şi întrebarea din ochi, pe care nu avea curajul să o coboare până la buze.

— Ai răbdare... linişteşte-te. Îţi voi povesti totul... Se pare că înainte de povestea cu Veronica, a fost comisă o crimă, la Bucureşti.

— Şi ce legătură ai tu cu astea?

— Sunt din anturajul Eufrosinei. Toţi suntem suspecţi, şi eu şi tata şi avocatul Zissu.

— Tot nu înţeleg...

— Se pare că asasinul se află pe undeva prin preajma Eufrosinei Pahome, caută ceva... sau încearcă să obţină ceva... nu ştiu nici eu prea exact. Acum se stabilesc alibiurile pentru fiecare. Trebuie să-mi găsesc şi eu unul.

— Şi nu e mai simplu să spui adevărul, purul adevăr?

— Nu întotdeauna. În cazul de faţă, sigur nu.

Îi tremurau buzele. Apoi începu să plângă liniştit.

Lacrimile îi curgeau pe obraji.

— Ţi-e ruşine...

Atunci am fost aproape violent:

— Ştii bine că nu. Aş fi vrut să nu-mi pui niciodată întrebarea asta; să nu faci vreodată remarca asta.

— Atunci de ce?

— Te-am rugat să ai răbdare. Cum să-mi fie ruşine de dragostea pe care mi-o porţi, pe care ţi-o port? Dimpotrivă, mă consider din acest punct de vedere unul din oamenii cu adevărat fericiţi. Dacă nu vreau să se afle de dragostea noastră, asta e din cauză că am orgoliul îndrăgostitului care mai crede că are dreptul la o dragoste care să fie numai a lui. Te vreau ferită de ochii lumii, de vorbele oamenilor, de...

— Aici greşeşti. Crezi că nu sunt suficient de puternică pentru a înfrunta...

— Nu despre asta e vorba. Sunt sigur că, după o clipă de surpriză, toţi te-ar îndrăgi. Nu pentru a-mi face mie plăcere, ci pentru că, într-adevăr o meriţi, eşti un om minunat. I-ai *obliga* să te iubească, pentru că eşti mult mai bună decât ei. Dacă nu am făcut încă publică legătura noastră, dragostea noastră, a fost pentru că încă (repet cuvântul!) nu-ţi puteam oferi tot ce meriţi. Şi nu aş vrea s-o fac acum, sub imperiul nu ştiu cărei necesităţi...

— În clipa asta simt nevoia să fiu rea: Crezi că bătrânul tău tată s-ar bucura aflând că fiul său iubit s-a încurcat cu o văduvă, care pe deasupra mai e şi infirmă?

— Eşti într-adevăr rea. Recunosc, tata e un om de modă veche. Nu i-ar fi uşor să înţeleagă... totul. Are însă o încredere neţărmurită în mine. Poate că în sinea lui nu m-ar aproba, dar de înţeles m-ar înţelege, ar înţelege situaţia. Apoi până la a te îndrăgi cu adevărat nu ar fi decât un pas...

— Pe care nu-l va face niciodată. Nu ţi-am cerut nimic, niciodată, trebuie să recunoşti. Eu am stăruit ca legătura noastră (tu îi spui dragoste) să rămână secretă.

Mărturisesc că te iubesc cum n-am iubit niciodată un bărbat şi sigur n-aş mai putea iubi pe cineva după tine. Nu mi-am făcut niciodată iluzii.

— Nu ştiu, am impresia că discutăm alte lucruri, străine nouă.

— Nu cred. Sunt răspunsuri la întrebările pe care le aveam, le avem în noi. E bine că s-a ivit şi acest „moment al adevărului", nu crezi?

Raze colorate îmi jucau prin faţa ochilor, cuvintele îmi bâzâiau undeva prin preajma urechilor. Nu mă puteam apăra de ele. De aceea eram, cred, atât de confuz.

Am tăcut îndelung, cu încăpăţânare.

— De fapt discuţia a degenerat.

— Dimpotrivă.

— Eşti sarcastică.

— Sunt exactă.

— Voiam să-ţi cer sprijinul...

— Îl ai. Îl aveai înainte chiar de a fi deschis gura. Am înţeles: vrei să nu se ştie că în noaptea de... ai fost pe aici. Fii liniştit, sunt gata să jur că *niciodată* nu ai trecut pe aici.

— Şi eu ce trebuie să înţeleg din asta?

— Ce vrei. Ce crezi că îţi convine mai mult.

Nu cred că era supărată. Ne-am iubit, cu patimă, cum cred că n-o făcusem de multă vreme. Aproape cu ură. Trupurile noastre păreau ale unor îndrăgostiţi despărţiţi multă vreme de soartă, care, iată, acum se întâlneau. Ea era când trufaşă, când umilă, când dominatoare, când sclavă.

— Ar trebui să te superi mai des. Îţi stă bine când eşti... puţin supărată. Puţin revoltată.

— N-ai înţeles nimic. Am încercat să uit de mine; câteva clipe. Atât.

— Şi eu am făcut la fel. Pentru o clipă am simţit că nu mai exist.

Acum mă alinta. Luciditatea, înspăimântătoarea ei luciditate, care n-o părăsea niciodată, se frânse. Era

femeie. Era una din puţinele clipe când uita de sine, era femeie, şi atât. M-a ghicit.

— Îţi plac mai mult acum? *Aşa?*

— Nu ştiu. E altceva. Puţin surprinzător pentru mine.

— Vrei o mărturisire? Până la tine nu am fost niciodată aşa...

În acele momente, pentru o clipă mi se părea că toate lucrurile din preajmă mărturisesc dragostea noastră şi îmi era frică să adorm! Şi totuşi am adormit repede, strivind, printre gânduri, o întrebare. N-o mai ştiu. Pentru întrebări ca şi pentru răspunsuri, era prea târziu.

Nu putea să adoarmă. Prea multe emoţii în ultimul timp. Oare fuseseră, într-adevăr, în ultimul timp, prea multe emoţii? Nu cumva o descumpănise moartea lui Adrian şi nu voia să recunoască acest lucru? *Nu, Adrian murise mult mai devreme:* atunci când o lovise pe la spate. Oricine ar fi considerat asta drept un gest nesăbuit şi inconştient al unui copil, un accident regretabil. Ea nu. Nu infirmitatea de o viaţă o deranja; s-ar fi putut întâmpla un alt accident, ar fi putut (de pildă) aluneca pe scări sau... Nu, gestul lui irevocabil o deranjase: era un gest hotărât, sălbatic. Prea clar pentru a putea fi judecat altfel. Atunci, în acea clipă s-a produs un proces ireversibil. Nu, dragostea ei nu se transformase în ură, aşa cum au crezut, cum cred toţi, ci în indiferenţă. Adrian se separase atunci de ea şi nimic nu putea, nu mai putea întoarce lucrurile. Ca într-o diviziune celulară. În acea clipă, Adrian îşi afirmase brutal, conştient, bărbăteşte o opţiune. Ea nu mai avea nimic de făcut, nu se mai putea face nimic. Atât şi nimic mai mult. Atât, adică totul.Adrian murise *atunci.* Acum, după atâţia ani venise doar confirmarea morţii sale. „Exact ca la război. Ai aflat despre moartea iubitului, a soţului, a fiului drag. Confirmarea o ai mult mai târziu, când îi vezi piatra de mormânt. Numai că până atunci mai ai o şansă. Mai speri într-o posibilă eroare, într-o confuzie, într-o minune.

Aici nu era vorba de vreo confuzie, de vreo eroare, de vreo minune.”

„E şireată. I-a pus numele lui. Speră. Crede că fapta tatălui nu trece şi asupra fiului, odată cu numele. Se înşală. Crede că până la urmă mă va îmbuna, îl voi recunoaşte, îl voi iubi, «îmi va lumina ultimele zile». Visuri de femeie...”

„Nu înţelege un lucru foarte simplu: că bastardul lor, acum al ei, nu mă interesează. Nu mi-e teamă de o confruntare, adică de o întâlnire. Nu mă feresc, n-o evit conştient. Numai că nu mă interesează. Pur şi simplu nu mă interesează. Ce ar putea să-mi spună un boţ inform de carne necuvântătoare? Să recunosc în el mai ştiu eu ce linie distinctă a... Sentimentalisme? Bune pentru alţii. Voi supravieţui prin luciditate, exactitate şi adevăr.”

Auzi paşi. „Cred că e Veronica. Nu s-a culcat încă... Prostii. Veronica e moartă de câteva zile. Sunt paşi de bărbat. Caută ceva. Lasă-l că caute. Va fi dezamăgit. Va încerca să mă omoare? Nu cred. Infirmitatea dezarmează mai mult decât o armă încărcată. Să ţip? N-aş face-o în ruptul capului.”

Nu se înşela. Erau într-adevăr paşii cuiva. Ai unui bărbat. Simţurile ei treze, ascuţite, nu o puteau înşela. Vizitatorul intrase în camera ei. „Se pare că nu caută bijuterii. Înseamnă că pe mine mă caută. Vrea să mă omoare. Nu cred că o să reuşească.” Rosti liniştită, ferm, aproape poruncitor:

— Cred că aţi greşit adresa, domnule...

Vizitatorul nocturn tresări, se reculese însă imediat, apoi, dintr-un salt, fu lângă scaunul Eufrosinei. Spuse scârbit:

— Taci, bestie bătrână. Din cauza ta...

De la câţiva paşi, puţin ironic, neluând în seamă decât cuvintele Eufrosinei, se auzi vocea locotenentului Vasile Barbu:

— Şi eu cred acelaşi lucru, domnişoară Eufrosina...

Lumina inundă încăperea.

Atentatorul tresări a doua oară, mai puternic. Braţele îl trădară, căzând de-a lungul trupului. Se gârbovi brusc. Se aşeză, mai exact se prăvăli pe un scaun aflat în apropiere.

— Păcat. A venit prea repede totul. Acum...

Parcă respectându-i înfrângerea, locotenentul şi Eufrosina păstrară un moment de tăcere.

Apoi, brusc, ca şi cum ar fi continuat o conversaţie spirituală, întreruptă ca urmare a unui accident minor (un chelner a scăpat pe treptele de marmură o tavă de argint sau ceva în acest gen), Eufrosina ciripi gureşă:

— Locotenente, ar trebui să fiu indignată. Aţi pătruns fără ştire în camera unei domnişoare.

— Spre binele ei, trebuie s-o recunoaşteţi – se înclină ceremonios locotenentul.

— Mărturisesc însă că mă încearcă un sentiment de încântare: de multă vreme n-am mai fost vizitată noaptea de doi bărbaţi, şi încă tineri. Mi-e teamă că evenimentul mă va pune pe gânduri. În loc să-mi constat cu înţelepciune sau amărăciune „ravagiile vârstei”, văd că vârsta mea mai poate face ravagii. Încântător, nu găsiţi, domnilor?

Apoi, fără să aştepte vreun răspuns, adresându-se celuilalt:

— Domnule, mă dezamăgeşti. Din mai multe motive: în primul rând te-ai aşezat pe un scaun fără să fi avut permisiunea mea. În al doilea rând nu cred că sunt „bestie”. După ultimele descoperiri mă despart vreo patru milioane de ani de acest... apelativ. În al treilea rând, chiar dacă sunt o femeie în floarea vârstei, nu trebuia să ai bădărănia să mi-o spui. În al...

Tânărul se ridică atât de brusc, încât scaunul se răsturnă. Se adresă locotenentului:

— Baba asta e nebună. Sau a înnebunit acum de spaimă. Sau o face pe nebuna. Spuneţi-i să tacă sau... o ucid. Indiferent de ce se va întâmpla după...

Cu un zâmbet îngheţat, locotenentul îi ceru scuze Eufrosinei:

— Domnişoară, permiteţi-ne să ne retragem.

— Cu multă plăcere, domnule locotenent. E destul de târziu şi mâine vreau să arăt ca lumea. Vă aştept mâine la un ceai, domnule locotenent.

Locotenentul înclină scurt, respectuos din cap, semn că acceptă invitaţia şi-i puse cătuşele celuilalt, obligându-l să-l urmeze. Tânărul nu protestă, îl urmă, fără a mai arunca însă vreo privire înapoi, unde ar fi întâlnit, ironică şi bine dispusă, privirea bătrânei.

După ce ieşiră cei doi, zâmbind amuzată, Eufrosina îşi spuse:

„Ce m-aş fi făcut totuşi dacă n-ar fi fost locotenentul? Individul părea totuşi hotărât să mă *lichideze*.” Ultimul cuvânt o făcu să zâmbească din nou: „Te destrăbălezi... lingvistic, Froso! Ce e cu limbajul ăsta de gangsteri?”

Grigore Pop nu se lăsa convins:

— Tot ce pot declara este că nu mă simt vinovat cu nimic. Puteţi să-mi faceţi ce vreţi, eu nu declar nimic altceva.

Căpitanul Andrei se întunecă:

— Domnule profesor, nu înţelegeţi un lucru foarte simplu, sau nu vreţi să înţelegeţi – ceea ce e exact acelaşi lucru. Mă străduiesc să vă dezvinovăţesc, nu să vă învinovăţesc. Trebuie să recunoaşteţi că îmi vine foarte greu să fac acest lucru fără ajutorul dumneavoastră.

— Recunosc. Am însă motive suficient de puternice care să mă reţină să fac o declaraţie. Nicio lege nu mă poate obliga să spun ceva ce nu...

— E adevărat, legea nu vă poate obliga. Dar propria conştiinţă?

— Nu cred că ar fi aici vorba de aşa ceva... Încercaţi... un soi de şantaj sentimental şi spiritual...

Căpitanul Andrei se înroşi, dădu să spună ceva, dar

renunţă. În cele din urmă continuă, parcă neluând în seamă ultima remarcă a lui Grigore Pop:

— Sunt nevoit să vă contrazic. În timp ce eu discut cu dumneavoastră, un om care a comis o crimă, un asasin e încă liber şi s-ar putea...

— Deci recunoaşteţi *că nu eu sunt asasinul. Atunci de ce...*

— Da, recunosc. Recunosc că nu cred că dumneavoastră sunteţi acel om... Trebuie însă să fiu *absolut sigur de acest lucru. Îmi trebuie alibiul dumneavoastră.* Altfel nu pot merge mai departe, sunt obligat să bat pasul pe loc.

— Dacă v-aş spune că am fost la o femeie, mi-aţi cere numele şi adresa femeii.

— Da, e adevărat. Pentru verificare şi confirmare.

— Ştiu asta şi tocmai din această cauză nu vreau să declar nimic, chiar dacă mi-aţi promite discreţie totală. Îmi cereţi să vă înţeleg. Vă cer acelaşi lucru. Am fost într-adevăr la o femeie; o femeie pe care o iubesc; nu vreau ca tatăl meu, ceilalţi oameni s-o cunoască *acum.* Am motivele mele pentru... Vă dau însă cuvântul de onoare că nu am comis nicio faptă antisocială...

— Ne lovim de destule refuzuri în activitatea noastră. E trist că se întâmplă aşa. Înseamnă că unii nu au înţeles exact misiunea noastră. Nu denigrăm oameni, nu luptăm împotriva oamenilor. Încercăm să-i apărăm. Să le apărăm viaţa, drepturile, bunurile, liniştea, somnul, zâmbetul. Nu întotdeauna reuşim pe deplin. Uneori reuşita nu este nici în final deplină. Avem şi satisfacţii. Destule. Sunt convins că vom rezolva şi acest caz, ca şi multe altele de până acum. Totuşi...

— Andrei Mureşanu nr. 12.

Căpitanul Andrei zâmbi obosit.

— Ce v-a hotărât să...

— N-aş putea spune exact. M-am gândit la dragostea mea. Ce fel de dragoste e, dacă e egoistă? De ce să-mi fie frică de oameni? Femeia pe care o iubesc merită să fie

iubită. A mai fost căsătorită. Soţul i-a murit într-un accident de dale ferată. Ea a avut poliomelită. A marcat-o pentru toată viaţa. Pentru ea, am vrut ca un timp... N-aş fi vrut ca oamenii...

— De ce nu aveţi încredere în oameni?

— Sunt destui bădărani care...

— E adevărat. Sunt. Merită ei însă o asemenea preţuire. Ca din cauza lor să nu fiţi cel care sunteţi de fapt, să nu puteţi iubi cu adevărat, cum iubiţi? De ce să le daţi lor o satisfacţie şi o importanţă pe care nu o au, nu o merită?

— Se amestecau în mintea mea multe. Mai întâi tata. M-am temut toată viaţa de el. Un om drept, cinstit, dar extrem de sever. Ce-ar fi zis: „Măi băiete, din câte femei sunt pe lume, tocmai pe asta ai găsit-o? Şi văduvă şi infirmă?!?" Şi atunci ar fi trebuit să mă despart de el, pentru că nu m-aş fi putut împărţi. Apoi ceilalţi. Ar fi început comentariile: „Măi Grigore, ai aşteptat atâta, cu însurătoarea. Credeam că o să te însori cu o... şi când colo..." Sau privirile ironice ale femeilor: „Pe noi nu ne-ai vrut, ai vrut-o pe asta. Ce-ai găsit la ea?" Ce să le spun, tuturor? De ce să le explic, cum să le explic că pentru mine femeia aceea e unică, incomparabilă, că o iubesc din tot sufletul? Nu eram încă pregătit...

— Situaţia nu e simplă, într-adevăr. Iubirea şterge orice. Ca şi timpul. Cred, de fapt sunt convins că dragostea voastră se va împlini în ciuda tuturor dificultăţilor şi inerţiilor.

— Da, am avut şi partea mea de vină. Din delicateţe sau, poate din laşitate, puteam să pierd în cele din urmă o dragoste adevărată.

Căpitanul Andrei îl privea în tăcere. „Frumos bărbat" – fu nevoit să recunoască. „Păcat că..." Aproape supărat pe el de începutul de înduioşare, întrebă aproape răstit:

— Numele?

— Toma.

— Prenumele?

— Daniel.

— Vârsta?

— 31 de ani. Fără câteva luni, dar asta nu cred că are vreo importanţă.

— Profesia?

— Tehnician electronist.

— Pentru ce aţi fost adus aici?”

— Nu v-a spus colegul? Mă mir. Era de datoria lui să vă informeze.

— Lăsaţi alte comentarii, răspundeţi doar la întrebări.

— Să zicem, pentru tentativă de furt.

— Ce aţi vrut să... furaţi?

— Orice. Nu mi-am propus ceva anume. Bineînţeles ceva care să merite osteneala.

— Ce ştiaţi înainte despre Eufrosina Pahome?

— Că e o bătrână bogată. Chiar foarte bogată. Trebuia deci să aibă destule bijuterii care să...

— Deci aţi căutat... bijuterii?”

— Tablourile se valorifică mai greu. Nu eram pregătit pentru o astfel de acţiune. Pentru bijuterii ajung buzunarele.

— Aţi mai fost condamnat?

— Da. De două ori. În total şase luni. Tot pentru „tentative...” Numai că erau „tentative de viol”. Se pare că nu sunt prea hotărât. Rămân la stadiul, de „tentativă” de fiecare dată.

— Ce aţi făcut în noaptea de 13...?

— Ce face fiecare om al muncii: am dormit neîntors. Nu-mi cereţi martori; vecinii mei au un somn la fel de profund.

— Vă înşelaţi: vecinii de deasupra au avut în noaptea respectivă o mică aniversare pe care au sărbătorit-o destul de zgomotos până la trei şi jumătate. Cum de n-aţi ştiut asta?

— Eu m-am culcat devreme. Putea să fie şi cutremur după aceea. Am un somn foarte sănătos. Profund. Vă puteţi

convinge uşor de asta.

— Vă invidiez. Sunteţi, din acest punct de vedere, un om fericit. Numai că semnul ăsta o să vă cam coste...

— Poftim?!?

— Mă gândeam că în cazul Eufrosinei Pahome v-a jucat festa. Dumneavoastră, *care dormiţi atât de bine noaptea,* aţi neglijat faptul că mai există oameni care nu dorm tot atât de bine.

— Probabil au motivele lor. Fizice sau psihice.

— Totuşi v-aţi lăsat prins cam... uşor!

— Nu aveam de unde să ştiu că locuinţa era supravegheată. Am înţeles acest lucru abia după conversaţia atât de interesantă cu domnul locotenent şi, evident, n-am încercat nicio acţiune imprudentă. Ştiu să joc corect. Aţi fost mai buni de astă dată, ce mai!

— Şi chiar, vrei să credem că eşti un hoţ începător care abia desluşeşte alfabetul meseriei?

— Evidenţa faptelor precum şi prezenţa mea aici vă obligă să luaţi în consideraţie această realitate, recunosc, uşor penibilă. Pentru pretenţiile mele, desigur...

— Mda, ne-am cam lămurit poziţiile. În acest caz veţi scăpa destul de ieftin. O tentativă de furt nu se pedepseşte chiar atât de aspru...

— Vă mulţumesc. V-am mai spus-o: şansa şi ghinionul meu e că rămân la stadiul de tentative.

— Se pare că în cazul crimelor nu e chiar atât de adevărată afirmaţia de mai înainte.

— Crimă? Trebuie să înţeleg că mă acuzaţi de aşa ceva?!?

— Deocamdată, nu. E doar o tentativă de-a mea de a vă face să mărturisiţi cu o oră mai devreme adevărul.

— Atunci mărturisesc că situaţia mea devine neliniştitoare. Pot să aflu despre ce crime ar fi vorba?

— Veţi afla la timpul potrivit. Deocamdată vă dau prilejul să mai meditaţi...

Apăsă pe un buton. Apăru un plutonier spătos. Andrei se

încruntă întâi, apoi spuse ironic.

— Condu-l, te rog, la „apartamentul” dumnealui. Are nevoie de linişte.

— Nimic interesant – mormăi înciudat locotenentul Barbu. Parcă s-ar fi aşteptat la vizita noastră. E mai „curat” ca buzunarul unui sinucigaş convins...

— Nu se ştie niciodată ce se poate întâmpla până la urmă. Într-o casă sunt peste 2000 de obiecte. E imposibil ca niciunul dintre aceste obiecte să nu ne spună „ceva”.

— Totuşi, mărturisesc că aşa ceva mi se întâmplă pentru întâia oară. Nicio poză, nicio scrisoare, nicio agendă, nimic; nimic, nimic.

— Tocmai această „absenţă” îmi spune foarte multe despre Toma. În primul rând faptul *că se aştepta la vizita noastră.* De ce? Să fi anticipat „căderea” sa? Prea multă prudenţă. În psihologia unui hoţ nu intră şi „căderea”. El vizează doar succesul. Şi e normal – din punctul lui de vedere – să fie aşa. În al doilea rând: nu cumva „hoţul” nostru se face vinovat de o altă *faptă antisocială* şi şi-a luat, din această cauză, măsuri severe de precauţie?

Căpitanul Andrei privi pe fereastră. Se întoarse mohorât:

— O zi frumoasă. De câte ori „descopăr” o zi ca aceasta, pe lângă bucuria pe care o încerc, încerc şi o revoltă sinceră, aproape inexplicabilă în prima clipă. Mă gândesc atunci la toţi care n-au mai apucat o asemenea zi, deşi ar fi avut dreptul să o trăiască; cei care au plătit cu viaţa – prea scump – o laşitate, o imprudenţă sau au fost pur şi simplu victimele inconştienţă, urii, fanteziei unui asasin sau hazardului pur. Mă gândesc, în cazul asasinului, la faptul că se bucură de o zi pe care n-o mai merită. Mă revolt pe mine însumi, pe soartă, pe asasin, poate şi pe razele soarelui. O senzaţie de câteva momente, dar care mă încearcă întotdeauna. Şi iarăşi o senzaţie: cred că „amicul” nu e un simplu hoţ, aşa cum ar vrea să pară. Schema e

aproape clasică; *recunoşti întotdeauna o faptă mai puţin gravă decât cea pe care ai făptuit-o.* O tentativă de furt se pedepseşte mult mai uşor decât o crimă, nu-i aşa? Înclin să cred că Toma e autorul crimei. De fapt sunt aproape sigur. Numai că asta trebuie s-o dovedească probele, probele ce vor fi prezentate procurorului şi instanţei judecătoreşti.

Vasile Barbu îl privi admirativ:

— Nu cred să ajung niciodată la asta. Să ajung să „simt" un caz, un vinovat, în ciuda tuturor probelor sau, în cel mai bun caz, în cazul probelor cenuşii, neutre.

Căpitanul Andrei îl bătu uşor pe umăr, de două ori, amical.

— Barbule, vei ajunge sigur să „simţi" un vinovat de la o poştă, în câţiva ani, ţi-o garantez. Cea mai grea luptă va fi tot cu tine, cu convingerile tale. Trebuie să lupţi de multe ori împotriva evidenţelor. Împotriva tuturor evidentelor. În realitate, totul e atât de simplu: ai în jurul tău oameni. Doar, unul dintre ei e vinovatul. Va trebui să-l recunoşti, şi îl vei recunoaşte, mai devreme sau mai târziu. Cu cât o vei face mai repede, cu atât va fi mai bine. Cam asta e tot. A, mai e ceva. Mulţi cheamă sau reclamă întâmplarea: „A avut noroc! întâmplarea..." Da, întâmplarea. Trebuie să ştii însă să provoci întâmplarea. Să-ţi vină în ajutor.

— Pe... dumneavoastră v-a ajutat de multe ori întâmplarea?

— De foarte multe ori, nu; uneori însă a grăbit considerabil rezolvarea unui caz. Capcana nu e însă o întâmplare. Fiara nu nimereşte din întâmplare în capcană. Dacă ştii unde să pui capcana, dacă cunoşti bine obiceiurile fiarei, dacă ai urmărit-o nopţi de-a rândul, nu se poate să-ţi scape. Fiara devine nesigură, uită de capcană şi atunci nimereşte mai uşor în ea. Dar m-am cam luat cu vorba şi am uitat de vecini. Fă-le câte o vizită şi vezi ce ştiu despre Toma. Eu rămân aici. Aici mi-am pus capcana.

Locotenentul îşi luă agenda, pixul „Selena" de care nu se despărţea niciodată şi ieşi.

Căpitanul se cufundă în studiul unor. Hârtii, chitanţe, adeverinţe. Avize telefonice, mandate trimise. „Aici mi-ar trebui poate un revizor contabil. Şi totuşi, toate par a fi curate”.

Auzi soneria. Spuse, neîntorcându-se spre uşă:

— Intră.

Apoi, o voce ezitantă, de femeie tânără, la câţiva paşi de el:

— Domnul Daniel nu e acasă?

Andrei nu-şi ridică ochii din hârtii:

— Nu. Nu e acasă. Dar ce treabă aveţi cu el?

Abia acum ridică ochii. Încremeni. În faţa lui, îmbrăcată în frumosul port din zona Săliştei, o fată de o frumuseţe nepământeană îi răspunse şovăind:

— Mama n-a putut veni azi. Am adus eu laptele.

Andrei aproape răcni:

— Lapte? Lapte ai zis?!

Fata îl privi nedumerită:

— Da, lapte. De ce vă miraţi aşa? Domnul Daniel cumpără de multă vreme lapte de la noi. Avem lapte bun. Gras şi bun; lapte de drigană.

Andrei se stăpâni cu greu. Şi-ar fi vârât şi unghiile în carne să nu-şi trădeze bucuria:

— Domnul Daniel nu-i acasă. Lasă laptele aici. Ai nevoie de Sticle?

— Da, de trei sticle.

Andrei se duse la cămară. Trei sticle de lapte, bine spălate, aranjate pedant pe poliţa din mijloc, păreau să-l aştepte.

Le aşeză la fel de pedant, la picioarele fetei. Fata turnă conştiincioasă, cu o seriozitate maximă, până la buza sticlei, laptele.

— Cum te cheamă, fată frumoasă?

— Lucreţia lui Alupului.

— Trebuie să-ţi dau banii acum?

— Nu, că noi ne socotim la lună.

Fata spuse bună-ziua la fel de sfioasă şi ieşi închizând uşor, cu multă băgare de seamă, uşa.

Andrei privi îndelung cele trei sticle.

„Parcă ar fi popice. Asta era deci întâmplarea pe care o aşteptam. Par trei lovituri la poarta Infernului. Sunt curios ce va zice Vasile, cum va reacţiona la vederea lor. Ia să-i verific spiritul de observaţie.” Luă sticlele şi le ascunse în frigider. „Să te văd, locotenente, ce notă vei lua la proba de perspicacitate?!?”

Vasile Barbu coborî după vreo jumătate de oră. Aşează pe masă câteva foi din carnet, pedant, ca la pasienţă:

— Toate „referinţele” sunt excelente. Ascultaţi numai: „Vecinul nostru Toma Daniel are o comportare ireproşabilă, salută întotdeauna primul, nu bea băuturi alcoolice, nu primeşte vizite. Se culcă întotdeauna devreme. Semnat: Aglae Necşoreanu”. Sau alta: „Numai cuvinte de laudă pentru vecinul nostru de la apartamentul 5, Toma Daniel. Foarte săritor. Mie mi-a reparat de câteva ori fierul de călcat. N-a vrut să primească nimic, nici măcar un pahar de vin. Semnează: Ion şi Maria Arsulescu.” Mai continui?

Andrei îl privi amuzat:

— Da. Chiar te rog!

— Iată: „Vecinul nostru Toma Daniel este un tânăr de treabă – nu cum mai vezi pe alţii astăzi cu pletele în ochi şi cu ţigara în gură –, muncitor şi tăcut. Nu-i plac băutura, femeile şi jocurile de noroc. I-am spus fetei mele, Maricica – a mai fost măritată, dar n-a avut noroc, a dat de unul care a căzut în patima beţiei şi a început s-o şi bată – vezi, Maricica, i-am spus, aşa un bărbat ţi-ar trebui ţie. Da, tată, mi-ar plăcea şi mie, numai că nu se uită el la mine. Cu toate astea e un tânăr de treabă, bag mâna în foc pentru el. Ion Popescu, strungar.” Mai citesc?

— Da. E din ce în ce mai pasionant.

— „Cetăţeanul Toma T. Daniel este un model de locatar conştiincios, care se achită de toate sarcinile obşteşti şi

cetăţeneşti care îi revin. Cu chiria, cu fondul de rulment şi cu întreţinerea e la zi. Răspunde la toate chemările şi solicitările asociaţiei de locatari. Vasile Amăriuţei, pensionar, membru în comitetul Asociaţiei de locatari nr. 3”.

— Cred că e de ajuns. După referinţe ca cele citite, cred că ar trebui să propunem întreprinderii sale să-l promoveze.

— Curios, asta e senzaţia tuturor. Că am cerut referinţele pentru o promovare. M-au „încurajat” şi prin viu grai: „Merită. E un tânăr de viitor»”

— Vezi, Vasile, ar fi multe de discutat aici. Cu siguranţă că toate „referinţele” sunt la fel. *Foarte favorabile.* De ce? Din mai multe motive: În primul rând oamenii refuză instinctiv, am putea zice, răul. Mă refer la oamenii obişnuiţi, cinstiţi. Nu le-ar veni să creadă că vecinul lor, cu care s-au salutat, care le-a intrat în casă, care le-a reparat fierul de călcat şi căruia ar fi fost gata să-i dea fata de soţie, e un hoţ sau un posibil criminal. În al doilea rând, oamenii, aceiaşi oameni cinstiţi, de care ţi-am vorbit, nu sunt egoişti. Se bucură când cineva, unul „de-al lor”, poate promova, câştiga. Se bucură ca de un succes personal; se bucură că pot contribui şi ei cu ceva, un cuvânt bun măcar, la succesul confratelui, colocatarului, colegului. Aşa că au „plusat”. Dar situaţia are şi un alt aspect. Iată, de ani de zile un individ ca Toma se bucură de un „exces de simpatie” printre colocatarii imobilului, 40–50 de oameni, să spunem. De ani de zile. I-a înşelat mereu, în fiecare clipă, cu fizicul lui atrăgător, cu vorba lui politicoasă, cu amabilitatea lui, cu lipsa lui evidentă de vicii. Mă înţelegi acum cât de greu e uneori să alegi neghina de grâu?

— Mărturisesc că şi eu am fost pentru câteva clipe derutat, în ciuda tuturor probelor pe care le deţineam.

— Şi încă aici cazul e clar: doar tu l-ai urmărit şi l-ai prins pe răufăcător. Dar dacă ne lipsea această evidenţă a faptelor? Cu câte zile ne-ar fi întârziat aceste referinţe

extrem de favorabile! Şi acum să lăsăm asta: mai fă o verificare a locuinţei. Poate observi totuşi un amănunt relevant. Ai un sfert de oră pentru asta.

Andrei se aşează în fotoliu. Deschise un ziar, vechi de două zile, pe care nu apucase încă să-l citească.

După exact şapte minute şi patruzeci de secunde, Vasile Barbu se întoarse triumfător de pe holul de la intrare cu o sticlă de lapte în mână, ţinând-o delicat dar ferm, cu degetele lungi şi puternice, de gât:

— În frigider sunt trei sticle de lapte. Nu erau când am venit aici.

— Şi cum crezi că au apărut în „absenţa" ta?

— Cred că le-a adus cineva, poate lăptăreasa...

— Bravo, Barbule, 10 cu felicitări. Pentru 10 „absolut" va trebui să-mi spui de ce e laptele.

— Evident, de bivoliţă. Aşa ar fi logic.

— Şi mai spuneai că nu ai acel „al nu ştiu câtelea simţ". Vezi că nu e greu deloc?

— Aşadar flerul tău în legătură cu Toma T. Daniel a funcţionat perfect. Cel puţin pentru crima de la Bucureşti, afirmaţia pare a avea acoperire totală...

Andrei râse din toată inima:

— Vezi, ai mai câştigat ceva: prudenţa. În ciuda unei evidenţe clare, logice, perfecte, nu te-ai grăbit să tragi concluziile, înainte de a fundamenta o ipoteză. Sunt mulţi care încearcă să rezolve o problemă înainte de a înscrie în ipoteză toate datele cunoscute. De aceea, de multe ori, concluziile sunt pripite, incomplete şi, adesea, false. Un lucru rămâne încă neclar: mobilul. Şi o crimă fără un mobil viabil nu există!

Directorul liceului îl primi zâmbind:

— Ar trebui să vă fiu recunoscător.

Andrei mimă surpriza:

— De ce?

— Într-un fel şi dumneavoastră aţi contribuit la

„descoperirea” viitoarei mele nurori...

— Şi cum o găsiţi?

— Încântătoare – ăsta e cuvântul. Mă bucur nespus pentru băiatul meu. A avut mare şansă.

— Şi el, el se ferea de dumneavoastră!!!

— Şi poate că avea dreptate. Acum, să spunem, cincisprezece ani, poate aş fi văzut şi eu altfel lucrurile. „Ochii bătrânilor văd cel mai bine” – spune un proverb.

— Cred că aveţi dreptate.

Bătrânul se ridică, traversând cu paşi rari şi largi cabinetul. Apoi, după câteva clipe lungi, de tăcere reciprocă, se întoarse brusc către căpitan:

— De fapt cred că aţi venit pentru altceva, nu ca să ascultaţi peroraţiile unui om bătrân... Pentru ce aţi venit, domnule căpitan?

— În multe licee, îndeosebi în cele ardelene, se mai păstrează un foarte bun obicei. Acele tablouri de promoţie...

— Şi care „tablou de promoţie” vă interesează? Din ce an, vreau să spun?

— Mă interesează cele din ultimii zece ani.

— O să fie puţin mai complicat. Să vedem... Pe cele din ultimii trei ani le găsiţi aninate pe coridoarele liceului. Câteva sunt prin cabinete... cinci... ar mai fi două... Unul cred că ar fi în laboratorul de chimie... sigur e acolo... printre absolvenţi s-a numărat şi băiatul profesorului de chimie şi e firesc deci să fie acolo. Mai e unul în biblioteca şcolii. „Tabloul promoţiei de aur.” În acel an toţi absolvenţii au intrat în învăţământul superior. O performanţă unică!

— Într-adevăr. De altfel colegul meu mai tânăr, locotenentul Vasile Barbu, regreta faptul că nu s-a numărat printre absolvenţii liceului dumneavoastră...

— A terminat liceul în acest oraş?

— Nu. La Bucureşti. Cunoaşte însă bine tradiţiile acestui liceu. De fapt cine nu le cunoaşte?

Directorul roşi de plăcere, căută din modestie să schimbe însă vorba:

— Ar fi deci vorba de zece tablouri. Să recapitulăm: trei pe coridoare, cinci în cabinete, unul la bibliotecă, unul în laboratorul de chimie. Dacă vreţi, vă însoţesc...

— Vă mulţumesc foarte mult. Vă mărturisesc însă cinstit că nu ştiu încă exact ce caut. S-ar putea să stau deci mai mult... am ales tocmai această zi de duminică, zi fără cursuri...

— Dar nu şi fără viaţă. Astăzi avem trei concursuri sportive şi două activităţi culturale. Am să vă dau totuşi ca însoţitor un elev de serviciu.

— Vă mulţumesc foarte mult, domnule director.

Îşi strânseră mâinile şi Andrei ieşi primul din cabinet. Directorul îl urmă şi el imediat: se adresă tunător unui elev de serviciu cufundat în rezolvarea unei „integrale”:

— Popescule, te rog să-l însoţeşti pe domnul ziarist prin liceul nostru. Vrea să scrie despre istoria acestuia. Îţi va spune dânsul mai pe larg despre ce este vorba...

Popescu (mai târziu Andrei află că se mai numea şi Ilarion), un brunet cu ochii verzi, iscoditori, îşi lăsă fără prea mare părere de rău „integrala” şi spuse vesel:

— Am înţeles, domnule director.

Andrei se întoarse spre director. Ghici în ochii lui o lumină caldă, jucăuşă: „Am dres-o bine, nu-i aşa? Ziarist...” Şi parcă răspunzând acelei întrebări nerostite, Andrei îşi înclină, respectuos şi zâmbitor, capul:

— Încă odată vă mulţumesc călduros pentru *tot, domnule director.*

Ilarion Popescu o luă înainte, mândru ca un comandant de oşti, gata să câştige o bătălie importantă. Se întoarse pe neaşteptate:

— Ceva tot nu înţeleg, domnule, ziarist. De ce scrieţi despre istoria *trecută* a liceului şi nu despre ziua de *astăzi?* Ziua de astăzi e atât de bogată în evenimente...

— Ştiu. Trei concursuri sportive şi două activităţi

culturale. Mi-am notat şi asta; mi-a spus directorul vostru. Nicio grijă, voi scrie şi despre ziua de astăzi...

— În ziarul local?

— Nu. Într-un ziar central. Dar voi vorbi cu colegii de la ziarul local să dea şi ei o ştire...

— Vă mulţumesc foarte mult. Ştiţi, fratele meu e în reprezentativa de baschet a şcolii. Joacă astăzi şi...

— Şi tu eşti elev de serviciu...

Popescu, Ilarion Popescu, se posomorî pentru o clipă. Apoi cu mândrie, aproape convins:

— Disciplina înainte de toate.

„Primul tablou. Nimic interesant. Aceleaşi feţe surâzătoare. Ia să văd: cincizeci şi opt cu faţa spre stânga; treizeci şi şase spre dreapta; profesorii aşezaţi cuminţi în jurul directorului şi al directorului adjunct în mijloc, e drept ceva mai jos decât poza directorilor, poza uriaşă a dirigintei. Se vede că au iubit-o mult. Au trecut peste... stasuri. Apoi un desen aproape tehnic, echer, compas, un T, o planşetă, o carte deschisă. «Secţie reală». Un motto din Labiş. Apoi... «La revedere în...» Nimic interesant din punctul meu de vedere."

Ilarion Popescu întrebă politicos:

— Mergem mai departe?!?

— Mergem. Să-mi notez numai ceva.

„Să nu uit să vorbesc cu «colegii» de la ziar. N-aş vrea să-l dezamăgesc pe Ilarion Popescu."

„Al doilea tablou. De fapt nu ştiu ce caut. Adrian Pahome a terminat liceul la Bucureşti. Poate, Ileana... cum o chema de fapt? Unde e Vasile cu carneţelul lui? Îl tachinez uneori, dar uite că acum mi-ar fi foarte util. Parcă Rbzavlea sau Rozalvea... oricum sper să o recunosc dacă o întâlnesc. Nimic interesant nici aici. Să-mi notez măcar motto-ul. Asta pentru prietenul meu."

Se întoarse:

— Mai caut ceva. O cunoştinţă. Toma Daniel. Poate a terminat aici. Asta doar aşa, ca fapt divers.

„Al treilea tablou. Prima. Surpriză. Iată-l pe Toma T. Daniel. Aproape de centru. Înseamnă că a fost un elev bun. De ce... cine ştie... vorba unui prieten... «năclăite sunt căile Domnului». Păcat... mare păcat... ar fi putut ajunge ceva în viaţă. O existenţă ratată. Care să fi fost totuşi motivul...”

Întârziase mai mult acum în faţa acestui tablou de promoţie. Copiase şi numele profesorilor. „Poate aflu de la ei ceva mai mult. Parcă aş fi păstrat un moment de reculegere.”

Spuse aproape răstit, răguşit:

— Să mergem mai departe!

Ilarion Popescu îl privi surprins:

— S-a întâmplat ceva? Doar v-aţi întâlnit cunoştinţa!?!

— Ai dreptate. Mi-am amintit însă de ceva neplăcut, de pe vremea când eram şi eu elev.

Alt tablou. „Din nou nimic interesant. Aceiaşi profesori. O singură profesoară necunoscută până acum. Unul din secretele succeselor liceului. Stabilitatea cadrelor.”

Ajunseră în dreptul laboratorului de chimie. Uşa era deschisă. Un miros pătrunzător de clor ajunse până la ei.

Andrei ciocăni totuşi în uşa deschisă.

— Un moment.

Un profesor tânăr, „prea tânăr ca să aibă un flăcău absolvent”, turna un lichid incolor într-o eprubetă. Puse apoi eprubeta într-un stativ. Se clăti pe mâini într-o chiuvetă ascunsă între catedră şi un aparat destul de ciudat ca înfăţişare.

Profesorul se şterse energic pe mâini. Cu prosopul încă în mâini îi întrebă:

— Da?!? Despre ce e vorba? S-a întâmplat ceva?!? Întrebările, mirările, semitonurile, arcul circumflex al sprâncenelor – totul într-o viteză neobişnuită.

Andrei rosti grav, rar, parcă într-adins mai rar ca de obicei:

— Nu... nimic deosebit... aveţi aici... un tablou de

promoţie... Aş vrea să-l văd...

Preîntâmpinând parcă reacţia negativă a celuilalt:

— Am aprobarea directorului...

— Poftiţi atunci...

Tonul din glasul profesorului, fără să fie ostil, era puţin iritat.

„Formidabil. Exact ceea ce căutam... Totuşi... Rozavlea. Aşadar Veronica Angela Sonca şi Elena Rozavlea. Colege şi prietene. Asta era. Păcat că nu mi-am luat aparatul de fotografiat.” De bucurie copie tot tabloul de promoţie spre disperarea profesorului.

— Vă rog să mă scuzaţi. E ceva important. Nici nu vă daţi seama cât de important e.

Profesorul îşi permise un zâmbet:

— Nu înţeleg, dar vă cred. Şi precipitatul meu care mă aşteaptă mi se pare foarte important, deşi, evident, dumneavoastră nu vă spune mare lucru.

— Vă mulţumesc oricum...

Se întoarseră spre cabinetul directorului. Îi mulţumi lui Ilarion Popescu strecurând o amabilitate:

— Sper ca echipa în care e fratele tău să câştige astăzi.

— Vă mulţumesc.

Pe director îl întâlni în pragul „Intrării directorului”. Stătea de vorbă cu o profesoară mai în vârstă. Îl salută din mers:

— Vă mulţumesc. Am găsit ceea ce căutam.

— La revedere şi succese... domnule *ziarist.*

„Sunt oameni alături de care timpul îmbătrâneşte. Ce vârstă să-i dai directorului? 40? 30? 60? E de fapt fără vârstă. Sau le are, concomitent, pe toate.”

„Aşadar cazul «Pahome» începe să devină clar. Îmi lipsesc doar câteva – «pietricele» pentru a recompune întreg mozaicul.”

„Deci Veronica şi Ileana se cunoşteau; mai mult, se pare că erau prietene. Ce concluzie putem trage de aici? Deocamdată niciuna. Toma T. Daniel este al treilea vârf al

triunghiului. Triunghiul Toma-Sonca-Rozavlea este de fapt cazul Pahome. O supoziţie, desigur. Dar cred că acum am toate «datele» problemei. Să vedem dacă Eufrosina Pahome ştia ceva despre Veronica şi Ileana. Eufrosina sau... avocatul Zissu. De ce *tocmai* el? Pentru că doar ei au rămas în competiţie”...

Căpitanul Andrei Andrei consulta „Mersul trenurilor”; locotenentul Vasile Barbu scria ceva, foarte preocupat, fără să ridice capul dintr-un teanc de dosare care, fără să-l mascheze total, era totuşi impunător.

Ileana Pahome se foi neliniştită pe scaun:

— Dacă înţeleg bine, am fost chemată în legătură cu decesul soţului meu, Adrian Pahome.

Căpitanul Andrei închise „Mersul trenurilor” privind-o ţintă.

— Exact. Vreţi să ne spuneţi *ceva în legătură cu acest lucru*?

Ileana Pahome păli o clipă; îşi reveni însă imediat:

— Înseamnă că am fost greşit informată. Am înţeles că dumneavoastră... cum e şi firesc... vreţi să-mi comunicaţi...

Căpitanul Andrei spuse împăciuitor:

— Vă vom spune şi noi câteva lucruri. Asta la sfârşit. Să începem însă cu dumneavoastră: Unde, când şi cum l-aţi cunoscut pe Adrian Pahome?

— Trebuie să înţeleg că o vorba de un interogatoriu?

— Aţi înţeles exact. Deci?

Ileana Pahome tăcu câteva clipe. Apoi:

— La dumneavoastră se fumează?

— Da. Puteţi fuma.

Ileana îşi căută pachetul cu ţigări în poşetă, apoi bricheta. Îşi aprinse în cele din urmă ţigara. Trase un fum în piept cu sete.

— Înţeleg acum ce vă intrigă: faptul că l-am cunoscut pe Adrian doar în urmă cu ceva mai mult de un an.

Andrei nu spuse nimic. Barbu părea că dispăruse pur şi

simplu din încăpere. În cele din urmă interveni Andrei:

— Încercaţi totuşi să răspundeţi *cât mai exact* la întrebarea pe care v-am pus-o.

— Pe Adrian l-am cunoscut la o expoziţie. Eram cu o prietenă...

— Numele.? !

— Numele prietenei?

— Da. .

— Cecilia Comşa. Colegă de-a mea. Lucrează tot ca desenatoare tehnică.

Andrei îi scrise numele într-un carneţel. „Cred ca Barbu râde pe înfundate. I-am adoptat metoda."

Ileana Pahome interveni maliţioasă:

— Să vă dau şi adresa ei? Nu e căsătorită...

„Joacă încă tare. Nu-i nimic. Să vedem dacă la sfârşit va fi tot atât de «spirituală»."

— Da. Am notat. Altceva?

— Aleea Crizantemelor. Bloc I scara F apartament 23.

Andrei îşi notă adresa. Mai adăugă însă un cuvânt: „calm". Îl sublinie cu două linii:

— Continuaţi.

— Nu ştiam că şi Adrian expusese. Mi-am permis să fiu puţin... ironică... la adresa realizărilor plastice. Adrian mi-a auzit „comentariul". M-a invitat să rămân şi „după"... vernisaj. Am rămas. Aşa a început de fapt totul.

— Şi Cecilia? Cecilia Comşa nu a rămas după vernisaj?

— Nu, ea nu fusese invitată. Cecilia e o fată cu mult bun simţ, aşa că după câteva minute a plecat...

— Ce a urmat după aceea?

— Câteva întâlniri banale, apoi invitaţia la atelier. M-am dus. Nu mi-a părut rău. În atelier avea lucruri mai interesante decât cele din expoziţie. În atelier m-a cerut de soţie. Am acceptat, aşa că nu m-am mai dus la mine acasă, ci la el... Ne-am căsătorit peste două săptămâni.

— Aşadar o dragoste fulgerătoare, la prima vedere.

— Da. Adrian este... a fost... un om deosebit.

— Continuaţi.

— Apoi Adrian a plecat timp de o lună la o reciclare. Imediat după ce s-a întors am rămas gravidă. *S-a bucurat mult. Îşi dorea foarte mult un copil...*

— Continuaţi.

— Copilul – un băieţel – s-a născut sănătos. Abia acum au început problemele. Dinţii... roşu în gât... probleme cu alimentaţia.

Rosti greu, după aproape un minut de pauză:

— Apoi moartea lui Adrian, atât de neaşteptată şi de stupidă. Cam asta ar fi tot. Dacă mai aveţi. Ceva... Eu mă cam grăbesc... Ştiţi, copilul... mă înţelegeţi.

— Vă înţelegem. Totuşi vă mai reţinem o vreme.

Ileana Pahome strânse înciudată din buze:

— Mă rog, sunt la dispoziţia dumneavoastră. Vă rog însă să nu abuzaţi de timpul meu...

Căpitanul Andrei se încruntă o clipă, vru să spună ceva, dar citi din carnet cuvântul subliniat cu două linii şi se linişti. Se ridică de pe scaun şi începu să se plimbe cu paşi rari, egali, prin încăpere.

— V-am ascultat cu multă atenţie... Mă interesa *versiunea* dumneavoastră. Voiam să văd cât de verosimilă ar putea părea atunci când am nega, premeditat, adevărul, logica şi prezenţa faptelor.

— Nu vă înţeleg.

— Veţi înţelege imediat. Versiunea mea e alta. Poate că vă interesează...

— Mărturisesc că nu...

— Păcat. Mai ales că e foarte aproape de cea reală. Vă rog să mă întrerupeţi numai la sfârşit. Atunci sunt dispus să vă ascult contraargumentele. Până atunci vă rog să nu mă întrerupeţi. De acord?

Femeia îşi muşcă buzele. Vru să spună ceva, dar se răzgândi. Rosti apoi:

— De acord.

Căpitanul Andrei se aşează, pe scaun:

— Vă cer scuze. M-am răzgândit. Mai întâi câteva întrebări: O cunoaşteţi pe Veronica Sonca? Vă spune ceva numele ăsta?

— Vag. Da, parcă îmi amintesc acum. Aşa o chema pe o colegă dintr-o clasă paralelă.

— Îl cunoaşteţi pe Toma T. Daniel?

Ileana păli, vru să se ridice de pe scaun, dar genunchii o trădară. Spuse, vizibil iritară:

— Da, îl cunosc. De ce nu mă întrebaţi atunci de tot personalul administrativ, de profesori, de toţi colegii în ordine alfabetică?

Căpitanul Andrei îşi ceru scuze, ironic:

— Aveţi dreptate, ne scuzaţi. Aşa ar fi trebuit să procedăm. Brusc tăios:

— Ne-am oprit însă doar la cea mai bună prietenă, colega de bancă şi la un coleg ceva mai mare... cu doi ani... amantul Ilenei Rozavlea.

Ileana se ridică în picioare:

— Cum vă permiteţi să mă jigniţi într-un asemenea hal? Mă voi adresa superiorilor dumneavoastră... justiţiei.

Andrei n-o lăsă să termine:

— După ce voi termina ce am de spus, poţi să faci ce vrei. Dacă mai ai chef...

Ileana Pahome se linişti ca prin farmec. Trecerea bruscă de la „pluralul politeţii” la acel „tu” îi agitară clopoţeii de alarmă. Răbufni totuşi:

— Vă ascult, domnule. Pe mine nu m-a părăsit politeţea. Sunt curioasă să aflu „versiunea” dumneavoastră.

— Vă voi satisface imediat această curiozitate. Să încep aşadar... Un liceu celebru în Braşov... două colege... bune prietene şi un coleg cu doi ani mai mare. Un triunghi. Triunghiul Sonca-Rozavlea-Toma... Veronica Sonca nu reuşeşte la facultate şi se angajează menajeră la Eufrosina Pahome, femeie *foarte bogată,* una din trecutele personalităţi ale urbei. Nici Rozavlea Ileana nu reuşeşte la facultate. Numai că de ruşine sau profitând de o şansă, nu

se mai întoarce la Braşov, ci se angajează într-o mare întreprindere bucureşteană, ca desenatoare tehnică. Un singur lucru o deranjează: faptul că Daniel T. Toma, prietenul şi apoi amantul ei, nu e în Bucureşti. Daniel T. Toma are un post bun în Braşov; nu-l atrage prea mult Bucureştiul. Bucureştiul ar cere prea mulţi bani, gândindune la modul de viaţă pe care şi-l doreau realizat cei doi. Şi atunci se iveşte combinaţia; fără ştirea, bineînţeles, lui Adrian Pahome, *moştenitorul potenţial al Eufrosinei, singurul ei nepot.* Daniel Toma acceptă „combinaţia" cu toate consecinţele ei şi, întâmplător, Ileana Rozavlea îl va cunoaşte pe Adrian Pahome etc. etc. Vine o reciclare (tocmai la timp) şi Ileana Pahome rămâne însărcinată, *dar nu cu soţul ei, ci cu Daniel Toma...*

— El v-a „mărturisit" acest lucru? Mă îndoiesc..

— V-am rugat să nu mă întrerupeţi. Obiecţiile şi comentariile, la sfârşit. Să continui, aşadar... Numai că ceea ce nu ştia nici Ileana Pahome, nici Daniel Toma şi probabil nici Adrian Pahome, era faptul că acesta din urmă nu mai putea avea copii de cel puţin un an în urmă (doi – faţă de prezent). Venirea pe lume a unui copil schimba însă toate datele problemei. Adrian Pahome nu mai era *absolut necesar în combinaţie, dimpotrivă*; şi atunci a fost *sacrificat.* Aşa cum sacrifici un pion oarecare într-o partidă de şah. Rămânea *copilul.* Argumentul suprem. Eufrosina Pahome trebuia să ţină cont, era obligată să ţină cont de această *realitate.* Nu-l putea ierta pe Adrian; copilul, „sânge din sângele lui" nu-i făcuse însă nimic. Putea fi deci *moştenitorul* Eufrosinei. Poate un an, doi, trei, cel mult cinci. Eufrosina nu avea să trăiască o veşnicie! Cum a fost *asasinat* Adrian Pahome? Cu răbdare şi cu mult sânge rece. Mai întâi s-a pus problema alibiului. Pentru Ileana, întrucât Daniel Toma era *Marele Necunoscut.* O îmbolnăvire a copilului a precipitat totul, a hotărât ziua crimei. Două zile la rând Ileana a dat telefoane „disperate" soţului în legătură cu boala copilului. Până la două

noaptea. Deşi ştia că acesta suferea de *insomnie. Tocmai din această cauză.* A treia zi, acesta, epuizat, trebuia să-şi ia obligatoriu doza de somnifere. Şi-a luat-o. Daniel Toma a intrat cu o cheie potrivită, a pus pe foc laptele, la lăsat să dea în foc, să stingă flacăra de la aragaz. A stins-o. Sau dacă nu, o simplă răsucire de buton spre dreapta şi apoi una spre stânga. Gazul a continuat să se răspândească în încăpere. Peste o oră, o oră şi jumătate Adrian Pahome era mort. Crima părea perfectă. Numai că asasinul a comis o greşeală copilărească, greu de explicat. S-a temut că nu va găsi lapte în Bucureşti şi a venit cu laptele de la Braşov. *Numai că a uitat (?) că laptele era de bivoliţă. Ori lapte de bivoliţă nu se găseşte* în Bucureşti. Cel puţin în comerţ sau pe piaţă. Al doilea argument, cel al incapacităţii lui Adrian Pahome de a procrea, ni l-a oferit autopsia. Aveţi ceva de declarat, doamnă Pahome?

— Da. Versiunea dumneavoastră, e... ştiinţifico-fantastică! Nicio probă, simple supoziţii. Justiţia are nevoie de probe, domnule căpitan.

— Ştiu. Ceea ce nu ştiţi dumneavoastră însă, altfel nu văd ce rost ar mai avea aşa-zisa *rezistenţă pe care o opuneţi, e faptul că noi nu acţionăm, nu acuzăm decât atunci când orice posibilitate de eroare este exclusă, când avem strânse toate probele.*

— Atunci nu văd la ce v-ar mai sluji „mărturisirea" mea...

— Obligaţie profesională, doamnă. Simplă obligaţie profesională. Justiţia apreciază, ia în consideraţie mărturisirea sinceră a inculpatului...

— Trebuie deci să mă consider o... inculpată?

— Din punctul meu de vedere şi al justiţiei, da! Avem aici mandatul emis de procuror.

Ileana Pahome îl cântări din câteva priviri, apoi se hotărî:

— Înţeleg că şi Daniel Toma e arestat!

— Da. Numai că „dosarul" lui e ceva mai încărcat.

— Bine, m-aţi convins. Întrebaţi-mă ce vreţi. Sper că veţi aprecia sinceritatea răspunsurilor mele.

— Nu noi, doamnă, justiţia se pronunţă. Nu uitaţi asta. Evident, noi ne vom strădui să informăm cât mai corect...

Bine, întrebaţi-mă, să se termine totul odată..?

— Ce este inexact în „versiunea” ce v-am oferit-o?

— Aproape totul este exact. Atâta doar că nu am ştiut nimic de Adrian Pahome, până nu mi-a vorbit de el Veronica Sonca. Aşa am aflat că bătrână Eufrosina Pahome are un nepot la Bucureşti. Atunci mi-a venit ideea... Când am aflat că Adrian este *singurul* nepot...

— Nu era riscant? Eufrosina Pahome îl ura, putea să-l dezmoştenească, a şi făcut-o într-un fel.

— Aici era „cheia”... Bătrână nu avea să trăiască la infinit. Legea ar fi fost de partea lui Adrian. Trebuia doar să avem răbdare. Şi când e vorba de mai mult de o jumătate de milion, zău că poţi să aştepţi câţiva ani. Ideea cu copilul a fost a lui Toma. Mă iubea, cred că mă iubea. Şi atunci a venit cu soluţia: facem un copil, un copil care să fie *al nostru*, era ceva mai greu, dar Adrian era prea boem ca să facă tot soiul de calcule. El era bucuros dacă îl acceptam din când în când. O moluscă, nu un bărbat. Poate că dacă ar fi fost altul... cine ştie. „Reciclarea” a venit la timp. Am rămas la timp. De unde să ştiu că soţul meu nu poate face copii! Asta dacă e adevărată...

— Puteţi verifica buletinul medical.

— Ce ghinion! Cine s-ar fi gândit la aşa ceva! În sfârşit... Eu trebuia să insist ca Adrian să încerce o „apropiere” de Eufrosina. Măcar să-i scrie. „E singura ta rudă. E păcat. Ura ei se răsfrânge şi asupra băieţelului...” Cred că asta l-a convins să-i scrie. Răspunsul bătrânei a venit prompt. Era de o duritate neobişnuită. V-am mai spus, „suflet de slugă şi trup de slugă”. Adrian spumega; abia l-am potolit. Voia să se ducă la Braşov să-i crape capul.

— Aţi preîntâmpinat o crimă...

— Ei, nici aşa. Oricum, l-am potolit. I-am spus că eu şi

copilul nu avem nicio vină. Copilul. Asta îl înnebunea. Probabil că încercase cu altcineva să aibă copii şi nu reuşise. Sau poate îşi dorea mult un copil de la mine; cine ştie? Scrisoarea bătrânei a hotărât de fapt crima. Adrian trebuia să dispară. Scrisoarea bătrânei şi un incident... destul de stupid. Daniel venise în Bucureşti. Ne întâlneam la o vară de-a lui, plecată în concediu. Am adormit. El a pierdut trenul, eu am ajuns la timp acasă. Adrian avea „damblaua" lui: copilul trebuie alăptat la timp. I-am spus că am fost la o colegă, că am ajutat-o la un proiect pentru un student la arhitectură şi că ea nu reuşea să-l termine; i-am arătat şi banii (îmi dăduse Toma cinci sute pentru asta). A fost foarte violent. M-a jignit, m-a numit „mamă denaturată". N-a bănuit altceva, dar am simţit că undeva i s-a aprins un beculeţ. De fapt au fost mai multe... nu ştiu ce vă interesează. Ce vă mai interesează.

— Deocamdată nimic.

— Pot să ştiu ce se va întâmpla cu copilul meu?

— Va fi dus la leagănul de copii nr. 2. Duminică veţi putea să-l vizitaţi.

Abia acum Ileana Pahome se prăbuşi. Umerii i se gârboviră brusc, obrazul îi deveni cenuşiu, privirea arsă. Părea mai bătrână cu douăzeci de ani.

Vasile Barbu tăcuse în tot acest timp. Abia când rămaseră singuri, Vasile izbucni:

— Formidabil! Nu mi-aş fi putut imagina că există, că mai există asemenea oameni. Dacă nu aş fi auzit cu urechile mele... aproape că ar trebui să o admiri. Cu cât sânge rece şi-a urmărit scopul! N-a contat nimic pentru ea: nici cinstea, nici soţul, nici copilul. Nimic în afară de egoismul ei. Egoism care pentru scurtă vreme s-a putut numi şi dragoste. Deşi cred că acum l-ar sacrifica pe Daniel Toma, fără să clipească. Asta dacă pedeapsa ei ar fi uşurată cu o zi măcar. Copilul? Un simplu obiect – nu al dorinţelor, ci al ambiţiilor ei. Sunt convins că dacă ar fi

fost necesar, l-ar fi sacrificat şi pe el. Acum va redeveni „mamă”, doar pentru a înduioşa justiţia. Cred că ea e primul, principalul vinovat în toată această murdărie.

Andrei simţi nevoia să intervină:

— Nu te ştiam misogin, Barbule!

— Nici nu sunt dar orice s-ar spune, cucoana asta ar merita să fie pusă la zid.

— Uiţi că rostul nostru în societate e cu totul altul. *Noi trebuie să aducem justiţiei probe.* Atât şi nimic mai mult. Numai că aceste probe trebuie să fie directe, clare.

— Nu uit o clipă care e rostul nostru în societate. Sunt însă clipe când îmi mai permit să visez. Visez o societate, dacă nu perfectă, oricum fără violenţe, fără crime. Nimic nu poate justifica o crimă. Nici măcar mult-discutatul „instinct de conservare”. O crimă aduce după ea o pedeapsă infinit mai mare decât orice altă pedeapsă. E firesc să fie aşa. Societatea trebuie să pedepsească tocmai ceea ce îi atacă fiinţa: crima. Ce justificare ar putea avea un criminal? Niciuna – după părerea mea. S-au scris atâtea pagini despre sinucidere şi sinucigaşi – Camus, de exemplu. N-am citit însă nicio carte care să justifice crima.

— Dar „Crimă şi pedeapsă”?

— Chiar titlul acestei capodopere este edificator: „Crimă şi *pedeapsă*”,

— Bine, să lăsăm toate pe mâine... Sunt obosit... Mâine va trebui să am un „dialog”cu Daniel Toma şi vreau să fiu în formă.

— Crezi că mai are vreo şansă?

— Nu, nu cred. Dar el crede, încă mai crede...

Daniel Toma părea bine dispus. Era jovial. *Prea* jovial:

— Domnule căpitan, noaptea trecută am dormit foarte bine. Aduc pe această cale caldele mele mulţumiri instituţiei pe care cu onoare o reprezentaţi.

— Deci aţi dormit *liniştit* noaptea trecută?

— Mărturisesc că da. Ar fi trebuit să mă neliniştească

ceva? Dovada cea mai grăitoare a faptului că o tentativa de furt nu e „un capăt de ţară” e faptul că mă găsesc acum în faţa dumneavoastră. După îndelungi deliberări aţi ajuns la concluzia că e mai bine să-mi daţi drumul. O amendă, sper ca suma să fie rezonabilă, o discuţie „prietenească”, un angajament pe care l-aş prefera oral, dar uitându-mă mai atent la dumneavoastră ajung la concluzia că va trebui să redactez şi în scris unul... mă rog... aveţi şi dumneavoastră nevoie de „acoperire”, nu ştiu dacă trăim în „galaxia Gutenberg”, sigur în „galaxia hârtiei” – „lumea se acoperă cu hârtii” – asta e imaginea secolului XX – aşa se pare că ar fi declarat un poet, unul din cei mai mari, parcă a luat şi „Nobelul”, nu cred că mă înşel. Aşa încât, dacă nu mă înşel, începând de astăzi voi fi liber – „ca pasărea cerului”, cum ar fi spus un romantic...

— Vă înşelaţi...

— Poftim?

— Am spus că vă înşelaţi.

— Dar chiar Puşkin a afirmat asta.

— Vă înşelaţi...

— Aş putea să vă recit chiar şi versuri...

— Nu la Puşkin mă referem, ci la dumneavoastră...

— Aha, înţeleg: eu nu sunt pasăre. Pasărea e liberă. Eu nu sunt liber. Asta ar fi silogismul.

— Exact.

— Şi de ce mă rog? Conform articolului... litera...

— Numai că aici e vorba de alt articol şi de o altă literă.

— Pentru „nuanţe” există şi avocaţi care...

— Vor accepta justeţe „propunerii” noastre.

— Dacă nu sunt indiscret, care ar fi propunerea dumneavoastră?

— Deocamdată vă propun un dialog, mai exact în prima parte un monolog, urmat de un dialog.

— Puteţi fi mai „explicit”?

— Da. Am vrea să ne relataţi totul. Aşa cum s-au petrecut faptele...

— N-aş vrea să par impertinent, dar colegul dumneavoastră a fost un coautor, – vă rog să mă scuzaţi – am vrut să spun altceva: *un martor absolut,* aşa că nu văd ce alte detalii v-ar mai putea interesa…

— Aş vrea să începem cu crima de la Bucureşti.

Daniel Toma tăcu, strânse ochii şi apoi spuse aproape în şoaptă:

— Nu ştiu la ce crimă vă referiţi.

— Mă refer, evident, la moartea lui Adrian Pahome. Sper că nu vă spun lucruri noi…

— Mărturisesc că da. Habar n-am cine este acest… Adrian Pahome.

— Mă mir. Este soţul amantei lui Daniel Toma, Ileana Pahome.

— Pe asta de unde aţi mai scos-o?

— Pe cine? Pe Ileana Pahome? Să nu-mi spuneţi că nu o cunoaşteţi. Atunci să vă ajut: pe Ileana Rozavlea o cunoaşteţi?

— Da. Am fost colegi de liceu. N-am ştiut însă că s-a măritat. Adică am aflat într-adevăr că s-a măritat cu un artist la Bucureşti, dar… cam asta e tot.

— Chiar vă imaginaţi că nu ştim *totul*?

— Dacă e aşa cum spuneţi, de ce mai aveţi nevoie de „povestea” mea? N-am talent de povestitor…

— Asta e foarte bine. Pe noi ne interesează exactitatea faptelor şi mai puţin „literaturizarea” lor. Imaginaţia este esenţială pentru un scriitor; poate fi însă catastrofală pentru cineva care trebuie să mărturisească ceva. Să se mărturisească…

— Să se spovedească adică?

— Am evitat termenul întrucât nu sunt preot. Pentru ce am nevoie de declaraţia dumneavoastră: Unul din motive ar fi şi confruntarea dintre depoziţii. Dumneavoastră susţineţi una, Ileana Pahome alta… În ceea ce ne priveşte, ne interesează un singur lucru: să găsim adevărul.

— Pot să văd şi eu depoziţia Ilenei Pahome? Nu de alta,

dar din respect pentru timpul dumneavoastră, n-aş vrea să repet nişte lucruri care s-au spus deja acolo...

— Imposibil. N-am vrea ca depoziţia Ilenei Pahome să vă influenţeze. Şi apoi pe noi tocmai asta ne-ar interesa: ca lucrurile să se repete în ambele declaraţii. Şi ca să vă determin să nu aveţi nicio reţinere, trebuie să vă spun de la bun început că noi ştim că... ai comis crima de la Bucureşti, că ai comis crima de la Braşov, că ai avut o tentativă de să-i spunem „furt" la locuinţa Eufrosinei Pahome. Pentru „nuanţe" însă, avem nevoie şi de declaraţia ta . E clar?

— Mă întrebam când se va trece de la „dumneavoastră" la „tu". Mi-am propus să rezist până în acel moment. Vă mai întreb ceva şi apoi trec la redactarea operei mele... postume: Credeţi că mai am vreo şansă?

— Cunoşti legile foarte bine sau, hai să fiu indulgent cu mine însumi, le cunoşti la fel de bine ca mine. Aşa că...

— Eu cred că mai am o şansă. Dacă voi dovedi prin paginile scrise un talent literar ieşit din comun, s-ar putea ca societatea să nu dorească să se lipsească de un asemenea talent literar. Evident e o glumă, domnilor. Aş dori un stilou, hârtie şi multă, multă linişte dacă se poate. Operele mari sunt tăcute – a spus-o nemuritorul... nu-i mai ştiu numele; oricum un nemuritor.

M-am născut în anul 196... în municipiul Braşov. Părinţii (tata – maistru la uzina de tractoare; mama – funcţionară la poştă) s-au bucurat foarte mult. Aveam să fiu unicul lor copil. Multă vreme în casă lucrurile au mers bine în favoarea noastră. Tata câştiga bine, pleca destul de des în străinătate, trimis de uzină; mama era o gospodină desăvârşită. Eu învăţam foarte bine; până în clasa a X-a am fost chiar primul pe clasă. Primele „discuţii" din casă au început pe vremea când eu eram în clasa a VII-a. A venit la noi în casă, trimis de o mătuşă, fiul ei vitreg, Octavian

Zaharia. Octavian a venit să stea în gazdă, urmând să plătească, lunar, o sumă mai mult simbolică. Aşa, ca între rude... La început tata s-a bucurat: el lipsea mult de acasă cutreierând Africa, Europa şi Asia, asigurând asistenţa tehnică pentru tractoarele româneşti ce începuseră să are pământurile Egiptului, sau ale Indiei. Numai că au început să-i ajungă la ureche zvonuri; aluzii, mai mult sau mai puţin voalate... Tata n-a crezut nimic. Zâmbea. Îşi cunoştea nevasta bine, se luaseră din dragoste; eu eram „lumina ochilor" lor. „Câte din zvonuri se adeveresc? Nici cinci la sută.." Nu eram chiar atât de mic, eram, cum am mai spus, în clasa a VII-a; mă luasem însă cu şcoala, priveam doar cartea deschisă din faţa mea; nu aveam timp să privesc în dreapta sau în stânga. *Nu ştiam de fapt că se poate privi în dreapta sau în stânga.* Totul a venit ca un trăsnet. Tata urma să plece din nou în străinătate; nu ştiu exact unde, într-o ţară africană, în Algeria mi se pare. A plecat la Bucureşti, urmând ca de acolo, cu avionul, să ajungă la destinaţie. Plecarea s-a amânat, nu ştiu din ce motive, cu o săptămână. Normal, tata s-a întors *acasă.* Eram singur acasă, mama plecase la un curs de reciclare, la Bucureşti. Octavian plecase şi eL acasă la ai lui (pe undeva pe lângă Piteşti); era în vacanţă, era student şi aşa proceda întotdeauna când avea vacanţă. Mama îmi lăsase un număr de telefon şi o adresă. „Dacă se întâmplă ceva, sună-mă". Tata mi-a cerut adresa şi numărul de telefon. A plecat în aceeaşi seară, cu un prieten, cu maşina. Au ajuns târziu, pe la ora două noaptea, avuseseră probleme pe Valea Prahovei cu maşina, nu mai ştiu precis. Adresa mamei era exactă. Era o locuinţă în Tei, la o văduvă, cunoştinţă mai veche de-a mamei. Când au ajuns, văduva s-a pierdut cu firea, a îngăimat ceva, că „doamna nu se simte prea bine, nu crede că poate primi pe cineva." Tata a dat-o la o parte, furios, şi a deschis uşă odăii de oaspeţi. Mama dormea alături de Octavian, îmbrăţişaţi şi goi. Tata l-a invitat pe Octavian să se îmbrace şi să plece. „Nu pot... aşa gol... în

faţa dumneavoastră...” Tata i-a răspuns cu o voce albă: „Nu văd de ce te jenezi... Dacă nu te-ai jenat de *mătuşa ta...* de *soţia mea...* nu văd de ce te-ai jena din cauza mea... Sunt bărbat... sunt *încă* bărbat şi între noi bărbaţii, nu e cazul să existe vreo jenă...” Octavian a înghiţit în sec, a dat să spună ceva, a renunţat, a trecut totuşi după uşa unui dulap, s-a îmbrăcat repede, a spus un „bună seara” speriat şi s-a grăbit să dispară. Nimeni nu i-a răspuns, nimeni nu a observat ironia involuntară a salutului. În aer pluteau săbii de gheaţă. Tata s-a aşezat uşor, pe marginea patului, parcă cu frica de a nu mototoli aşternutul. Mama era ca moartă. „Omoară-mă” – i-a spus. „Sau mai bine lasă-mă să plec. Îţi promit că mă voi sinucide sau, în cel mai rău caz, nu mă vei mai vedea niciodată.” „Vei face cum vei crede de cuviinţă. Numai că mai înainte de a pleca, *trebuie* să stăm de vorbă. *Trebuie* să punem la punct nişte lucruri. Avem în această clipă un singur punct comun: copilul. Despre el aş vrea să discutăm. Şi asta până nu se face dimineaţă. Până mă întorc, îmbracă-te. Mă duc până afară, să mă înţeleg cu prietenul meu când plecăm spre Braşov. Mă întorc imediat.” S-au reîntâlnit în sufrageria „gazdei”. Tata părea calm. Numai că era un calm de oţel, de stâncă. Dacă l-ai fi înţepat cu un ac, n-ar fi curs sânge. Obrazul îi era atât de alb, încât părea vopsit. Tata a început, adresându-se gazdei:

— Vă mulţumim pentru găzduire... Vom folosi sufrageria preţ de vreo două ore. Dacă vreţi, puteţi rămâne. Nu mai avem secrete intime, de vreme ce le-am făcut publice. Ar fi chiar bine să rămâneţi, ca eventual martor. Încă odată vă mulţumesc pentru găzduire, deşi tare aş fi vrut, vreme de câteva clipe, s-o ung cu petrol, să-i dau foc...

Mama spuse aproape şoptit:

— Poate că ar fi fost mai bine.

Atunci tata tună:

— Ba n-ar fi fost deloc mai bine. Ar fi fost mai bine pentru ruşinea ta şi a mea, şi poate şi pentru ruşinea celei

care a adăpostit sub acoperişul *cinstit* al casei sale doi „hoţi de dragoste.”

Femeile au dat să spună ceva, dar n-au făcut altceva decât să-şi mişte buzele. Un sunet n-a ieşit printre ele.

Tata continuă:

— N-ar fi fost însă drept pentru munca, poate de o viaţă, a cuiva. Nu ştiu cine a fost acela (sau aceia) dar cu un lucru am învăţat: să respect munca omului. Dar acum să trecem la ale noastre. Aş vrea o discuţie fără istericale, fără răcnete, fără violenţe. O discuţie sinceră, care să lămurească totul, o discuţie sinceră, dacă e posibil aşa ceva. Ce zici?

Mama îşi revenise aproape complet. Se liniştise vizibil:

— Ce să zic? Nu sunt eu cea care fixează condiţiile. Oricum e cea mai rezonabilă soluţie…

— Atunci să începem: De când durează „relaţia” dintre tine şi Octavian?

— Totul a început cam la vreo două luni după ce a venit Octavian la noi. Să-ţi spun de ce s-au petrecut… Sau cum a fost…?

— Aş fi chiar curios…

— …Tu erai mereu plecat. Nu-ţi găsesc în asta vreo vină, era o situaţie obiectivă, ca soţie o înţelegeam, ca femeie mai puţin. S-ar putea acum să protestezi, totuşi nu mă consider o depravată, o curvă. În afară de tine şi de Octavian n-am cunoscut alţi bărbaţi. Ştiu că nu are nicio importanţă acest lucru. *Nu mai are nicio importanţa;* e *bine să ştii însă tot adevărul, dacă tot ne-am propus să-l dezvăluim, în întregime*. Ştiu că o femeie va recunoaşte întotdeauna doi bărbaţi înaintea… următorului, dar nu ştiu de ce fac asta. Nu le înţeleg, pur şi simplu. De ce s-a întâmplat ce s-a întâmplat între mine şi Octavian? N-aş putea spune exact. Poate pentru că eram pregătită pentru asta. Nopţile de aşteptare, singură, visele care deveneau treptat-treptat coşmare, nevoia fizică de a îmbrăţişa pe cineva… toate se adunau, se buluceau, se strângeau în

jurul meu. Aşa că Octavian m-a găsit pregătită pentru o dragoste străină. Eu n-o vedeam atunci aşa, o credem pur şi simplu dragoste. În plus Octavian m-a cucerit, nu prin fizic sau prin intelect, e mediocru la ambele capitole, ci prin credinţa oarbă că între noi *trebuia să se întâmple ceva, un act da dragoste,* mai mult chiar, *că acel lucru se întâmplase de mult* şi trupurile noastre nu trebuiau decât să pecetluiască, prin unirea lor, un lucru petrecut demult... Să mai spună cineva că nu există poezie chiar în dragoste „furată" sau „pe furate". Cel mai greu e să te iubeşti cu al doilea bărbat: cu primul o faci din dragoste sau din inconştienţă; al treilea sau următorii nu mai contează... Cel puţin aşa cred. Mi-a fost foarte greu să accept situaţia de amantă. În plus nu am vocaţie pentru aşa ceva... prima dată mi s-a părut că fac dragoste în piaţa publică. Mi-a fost ruşine, apoi greaţă. Pereţii camerei păreau de sticlă. Oamenii se opreau şi ne priveau de parcă am fi fost în vitrină. Apoi... apoi am început să nu-mi mai aparţin. Făceam dragoste ori de câte ori voia el. Nu l-am iubit o clipă; nu m-am temut de el o clipă. Acceptasem o situaţie şi atât: restul nu mai conta. Aproape că nu mă feream de ceilalţi: îmi era ruşine de Daniel. Atât. Aş fi vrut chiar ca tu să mă fi surprins mai devreme, toţi ştiau de dragostea noastră aproape incestuoasă; numai tu nu ştiai sau nu voiai să afli nimic.

— Ceva zvonuri îmi ajunseseră la ureche, dar nu le-am dat crezare. În primul rând pentru că erau aluzive, şovăielnice; apoi pentru că refuzam să concep că aşa ceva se poate întâmpla între *rude.*

— Acum nu mai e nimic de făcut, ştiu bine asta: hotărăşte tu pentru amândoi.

— Nu, vom hotărî amândoi. Noi... nu mai contăm în povestea asta... doar băiatul trebuie salvat... e un copil bun... el nu trebuie să afle nimic. Aşa că pentru băiat îţi cer să te întorci acasă.

Mama a înclinat din cap încet, gânditoare, privind ţintă

peretele din faţa sa. Nu spunea nimic; avea doar ochii în lacrimi. Nu plângea; îi era prea ruşine să plângă. S-a hotărât brusc:

— Bine, mă întorc acasă. Pentru copil, cum spui şi tu.

S-au întors: prietenul cu maşina n-a bănuit nimic. Nici eu n-am bănuit nimic. Totul părea ca mai înainte: tata era la fel de atent cu amândoi, mama avea grijă ca hainele, cămăşile, ciorapii, toată lenjeria să fie impecabil spălată şi călcată. Eu continuam să învăţ bine, chiar dacă acum nu mai eram primul din clasă. Clasa a VIII-a am terminat-o la egalitate cu un băiat blond, nu atât de inteligent, cât ambiţios şi riguros. Apoi la liceu, am rămas pe podium, fără să mai fiu vreodată pe cea mai înaltă treaptă.

Ceva nu mai mergea: nici cu mine, nici în casă. Îmi era mereu somn, oboseam foarte repede, deşi nu făceam altceva decât să-mi pregătesc lecţiile şi să citesc. În casă toate erau prea scrobite; şi vorbele şi hainele. Cu cât creşteam mai mult, cu atât mai mult creştea încordarea în casă. Părinţii mei erau politicoşi, foarte politicoşi unul cu celălalt şi tocmai asta mă durea cel mai mult.

Apoi mama s-a îmbolnăvit grav. Multă vreme nu s-a ştiut ce are: s-a crezut întâi că e un chist, un fibrom, nu prea ştiu exact. Apoi au venit rezultatele analizelor de la oncologie. Mama şi-a dat seama imediat despre ce e vorba. N-o durea, nimic, atâta doar că slăbea văzând cu ochii. Într-o seară, am rămas acasă din întâmplare, aveam teză a doua zi, la fizică mi se pare, marţea era ziua mea de bazin şi în ruptul capului nu aş fi renunţat la plăcerea pe care ţi-o oferă înotul; rămăsesem în casă, stăteam pe întuneric, părinţii au început o discuţie din care am înţeles prea puţin: sensul ei mi s-a relevat doar mai târziu. Mai întâi a vorbit mama, liniştită, de parcă lucrurile despre care vorbeau n-o priveau:

— Cred că asta a fost pedeapsa mea. Orice femeie ar fi înnebunită de spaimă. Nu e simplu, comod, uşor să ştii că peste şase luni – să spunem, nu vei mai fi. Pentru mine,

boala asta e ca o bucurie. Am greşit şi acum plătesc. Mă bucur chiar că zona „afectată” este cea a ruşinii mele...

Tata a spus ceva, dar nu l-am înţeles prea bine.

— De fapt sunt convinsă că nu cancerul mă va doborî, ci dorinţa mea de a nu trăi, de a nu mai trăi. Dacă nu ar fi fost Daniel, aş fi fost moartă de multă vreme. M-am gândit un timp să mă sinucid: nu aveam însă dreptul să o fac. Nu e vorba de trupul meu: nu-i sunt datoare cu nimic. Trebuia însă să-mi primesc pedeapsa trăind.

— Cred că te-ai pedepsit destul...

— Mă voi simţi cu adevărat eliberată numai după ce-i voi povesti totul lui Daniel. Şi asta cât mai repede, atâta vreme cât mai pot să fac acest lucru.

— Nu ştiu dacă e bine: ar fi poate mai bine ca el să rămână cu imaginea ta luminoasă...

— Nu mă interesează „imaginea mea luminoasă”, ci imaginea mea exactă. Daniel mă va condamna: ştiu asta. Nu mă tem: mă dor mai mult vorbele lui, mângâierile lui, grija lui, iubirea lui pentru mine. Mă simt mereu urzicată de fiecare privire a lui. Tocmai pentru că e pătrunsă de dragoste. În plus, aflând adevărul, despărţirea mea de voi va fi mai puţin dureroasă...

— Faci cum crezi. Părerea mea – că nu e bine... Dar părerea mea contează prea puţin acum.

În prima duminică de după discuţia lor atât de stranie şi de dramatică, mama mi-a povestit totul, aşa cum am relatat. Se aştepta să fie ostracizată. Curios, în loc s-o urăsc cum ar fi fost poate normal (dar ar fi fost oare normal?) mi-am iubit şi mai mult mama, aproape cu încăpăţânare. Să fi contat şi faptul că ştiam că o voi pierde curând? Să fi fost prea asemănătoare firea mea cu a ei? La fel de surprinzător, m-am îndepărtat de tata. Nu l-am urât de la început (începutul fiind poate acea discuţie dintre ei doi din sufragerie), ci mult mai târziu, după moartea mamei. Tata era un om corect, foarte corect, prea corect. Era rigid, făcut aproape numai din linii frânte: nicio curbă.

Cuţitul (foarte bine ascuţit) tăia în cuburi perfecte carnea; gulerul cămăşii scrobit, tare, era egal, cravata plasată exact la mijloc; aş fi putut jura că şi modelul cravatei, tot geometric, era perfect. Cred că tata n-a greşit un calcul: aceleaşi cifre egale (păreau tipărite) netrădând niciodată nici graba, nici emoţia. Banii erau distribuiţi pe pliculeţe: pliculeţul pentru banii de telefon, pliculeţul pentru plata curentului electric, pliculeţul pentru „cultură” (teatru, muzee, cinematograf) etc. etc. Şi eu constituiam un pliculeţ, e drept că nu mi-am văzut niciodată numele pe un astfel de plic, dar, cu siguranţă, plicurile cu „persoanele” din casă existau.

Tata n-a putut s-o ierte niciodată pe mama. Într-adevăr, mama greşise grav lovind în noi, în familia ei; lucrul acesta nu se poate uita prea uşor. Dar tata nu-i reproşa mamei asta: nu-l deranja adulterul decât pentru că îi zdruncinase (pentru o clipă numai) încrederea, siguranţa de sine. Mama şi-a plătit greşeala. A plătit-o chiar de două ori: odată când s-a întors acceptând statutul de menajeră şi apoi, a doua oară, prin moartea sa. Ajunsese o umbră; nu mi-aş fi putut imagina aşa ceva, că un om poate deveni, la propriu, o umbră. Nu cred că atunci când a murit avea ceva mai mult de treizeci de kilograme. N-a scos un suspin. Nu ne-a vorbit deloc despre boala ei; ca şi cum n-ar fi existat.

Cu două zile înainte de a muri l-a chemat lângă patul ei pe tata:

— Iartă-mă, omule. Ştiu că ţi-am greşit, am greşit cum puţine femei pot greşi, totuşi mă duc şi de aceea te rog să mă ierţi. Nu atât pentru mine te rog, cât pentru tine. Nu e bine să porţi cu tine, în viaţă păcatul greu al neiertării aproapelui……

Tata a privit-o fix în ochi:

— Nu sunt Dumnezeu ca să pot ierta. Dacă tu te-ai iertat pe tine, e foarte bine. Mie nu mi-ai greşit cu nimic. Doar ţie ţi-ai greşit.

Din acea clipă mama n-a mai scos un sunet. Nu cred că nu mai putea să vorbească. De ce ar fi făcut-o însă? Ceea ce avea de spus, spusese.

Am povestit atât de amplu toate aceste fapte legate de părinţii mei, pentru că ele mi-au schimbat fundamental viaţa. Pentru că tata era un riguros, un rigid, eu am devenit superficial, tolerant. Voia să dau la politehnică; eu la medicină. Am căzut cu succes. Nu mă pregătisem aşa cum ar fi trebuit. Desigur, dacă aş fi dat la politehnică; „la electrotehnică sau electronică, sunt meserii de mare viitor" (n-am înţeles niciodată ce înseamnă o „meserie de viitor": o meserie căutată de societate şi oameni; o meserie care e uşoară, curată, bine retribuită; o meserie care îţi permite o mai rapidă avansare spre straturile de sus ale „elitei" sociale – sau ce?), aş fi intrat: mai ştiam destulă matematică şi fizică pentru a putea susţine cu succes un concurs de admitere. A venit armata. Am suportat-o destul de bine şi pentru că acum, pentru prima dată, eram departe de tata. Tot în armată într-o permisie am cunoscut „dragostea". A fost un accident penibil, cu văduva unui chelner mort recent în urma unui atac de cord. Văduva nu avea mai mult de 25 de ani şi mi s-a părut o doamnă. Prin atâta kaki pe care îl vedeai zilnic, violetul sau roşul bluzelor ei era tulburător. Am stat la ea toată permisia. La început a fost îngrozitor. Mi se făcuse rău, îmi venea să vomit. Am întrebat-o scârbit: „Asta e dragostea?" Putea să o facă pe jignita, să mă dea afară tot atunci. Nu, dimpotrivă; a fost foarte mulţumită, foarte îngăduitoare: „Aşa e prima dată. Pe urmă o să-ţi placă, ai să tot vrei... De acuma eşti bărbat. Eu te-am făcut bărbat. N-ai să mă uiţi niciodată, te asigur." Devenise tandră, directă, impudică: „Îmi place să fac dragoste cu soldaţi. De ce? Foarte simplu: ei sunt cei mai dornici de o femeie, şi dacă pot să-i ajut şi să-mi fie şi mie bine, de ce să n-o fac? Şi apoi soldaţii sunt cei mai curaţi: civilul îl vezi parfumai şi pomădat, dar nu ştii pe unde a mai umblat toată ziua. Pe

când soldatul stă în cazarmă şi e cuminte... fără voia lui. De asta îmi plac mie soldaţii...” Era vulgară, acum îmi dau seama; atunci nu. Ne-am iubit de nenumărate ori. Nu mai ştiam dacă e ziuă sau noapte. Avusesem într-un fel noroc, era şi ea în concediu „de odihnă” (ce ironie!); acum era la Sovata pentru tratament!?! Apoi m-am iubit cu multe femei. Nu ştiu ce le atrăgea la mine; eu nu făceam niciun efort, nu le promiteam nimic. Măritate, divorţate, nemăritate, fecioare – toate cădeau în plasa... cearşafului meu de pat. Nu le înţelegeam; ce găseau la mine? Am început să le întreb. „Tu nu eşti ca alţii: tu eşti un golan, nu un bădăran” – mi-a spus una. „Faţa ta e întotdeauna tristă. Şi femeile au nevoie de tristeţe nu de bucurie. Bucuria şi-o procură singure” – mi-a declarat alta. „Eşti frumos, neobişnuit de frumos. Nu ţi-a spus asta nicio femeie până acum? Nu te cred”, mi-a spus zâmbind o a treia. Nimic concret. Apoi furia s-a potolit ca prin farmec. Mă oboseau acum nopţile pierdute, repetarea unor gesturi; chiar frazele păreau cu toată intimitatea lor aceleaşi. Şi nu din vina mea sau a lor. Situaţia era aceeaşi...

...Şi atunci a venit Ea. Ileana. Din prima clipă mi-am dat seama că era vorba de altceva. Până acum fusese simplu; visasem, făcusem dragoste, mă jucasem. Acum trebuia să lupt. Şi, ciudat, deşi cunoscusem atâtea femei, experienţa mea de luptător era nulă. Până acum nu luptasem niciodată. Ileana ştia ce vrea: voia să iubească şi să fie iubită. Ea nu-şi dorea o dragoste pasageră cu un partener de ocazie. Îşi dorea un bărbat pentru o unică dragoste. Eu urmam să fiu bărbatul acela. Dragostea dintre noi era sălbatică. Ne devoram pur şi simplu. Nu ne gândeam la urmări. Pentru prima dată eram părăsit de orice umbră de luciditate. Timpul se sleia şi el. Un gol imens, atât de imens încât în acea imensitate n-ar fi putut fulgera gândul.

După dragoste mă trezeam ca dintr-un somn adânc, ca dintr-un leşin. Nu încercam doar bucurie; poate nici nu mai era bucurie. Era doar spaima. Sau poate bucurie şi

spaimă, amestecate; apoi amestecul îl distilam savant în clipe lungi. Cred că la flacăra ei mă purificam şi eu. Iar ea, chiar dacă ar fi fost cândva impură, la temperatura dragostei noastre se purifica mereu. Într-o zi mi-a spus:

— Aşa nu mai merge! Trebuie să-mi găsesc şi cu un rost...

— Ce nu mai merge? Dacă vrei, ne căsătorim imediat...

Cred că am roşit atunci. Era pentru prima dată când, într-o discuţie cu o femeie, pomeneam acel cuvânt.

A zâmbit uşor nemulţumită, amărui:

— Fii liniştit. Nu despre asta e vorba. Fii sigur că ce e al tău e pus bine, aici (îmi arătă inima) şi aici... (se bătu pe coapsă). Acum a venit timpul să discutăm...

— Să discutăm.

— De fapt tu va trebui să lupţi...

— Să lupt? Cu cine? De ce?

— Să lupţi cu tine, împotriva ta. Împotriva prejudecăţilor tale de mascul orgolios, incorigibil. De ce să lupţi? Ca să ne fie apoi, o *viaţă întreagă, bine*. Când spun viaţă întreagă mă gândesc la 15–20 de ani, nu mai mult. Ce va veni după aceea, nu mai contează. Important e ca până atunci noi să trăim cu adevărat bine, fără grija zilei de mâine.

— Nu înţeleg.

— Dacă mă laşi să îţi explic, dacă n-ai să te grăbeşti să mă contrazici, dacă ai să ai răbdare până la sfârşit, îţi promit că mă vei înţelege perfect, mai mult chiar, mă vei ajuta.

— În ce sens?

— În toate sensurile. Te-am rugat să ai răbdare: întrebările, la sfârşit.

— Bine, ascult.

— Sunt o femeie frumoasă, tânără, inteligentă. Va trebui să-mi găsesc un soţ dispus să-mi facă un cadou de vreo... (îşi ţuguie buzele)... să spunem... jumătate de milion de lei şi să aibă inteligenţa să mă lase să-i cheltuiesc după pofta inimii mele cu cine vreau eu. Ei, ce zici?

— Tot nu înţeleg nimic!

— Eram sigură: prostului să nu-i arăţi decât lucrul gata făcut. Altfel se apucă să-ţi dea şi sfaturi. E citat, aşa că n-ai ce zice.

— Cu riscul de a părea cum spui, tot nu înţeleg.

— Eu va trebui să mă mărit cu *altcineva* decât cu tine. M-aş mărita bucuroasă şi cu tine, dar ai tu… o jumătate de milion? N-ai, şi atunci îmi pare rău, dar va trebui să te pedepsesc. Nu prea aspru, nu te nelinişti. Mă voi mărita deci cu o jumătate de milion. Suma o voi împărţi cu tine peste doi ani cel mult. E bine?

— Nu înţeleg. Pretinzi că mă iubeşti şi te măriţi cu altul?!? Şi apoi ce vei face în aceşti doi ani? Vei purta centură de castitate? Şi o ultimă întrebare: cum îl vei determina pe soţul tău să-ţi facă peste exact doi ani un cadou de o jumătate de milion? Şi de ce tocmai o jumătate de milion? Nu cumva ţi-ai şi găsit „partida”? Vreun babalâc dornic de o carne ceva mai proaspătă şi mai moale pentru proteza lui? Nu zău, nu înţeleg nimic!

— Pretinzi că mă iubeşti şi nu înţelegi nimic! Mă mir, domnul meu, sincer mă mir. Să-ţi răspund totuşi la toate problemele ridicate. Nu pretind doar că te iubesc, ci te iubesc cu adevărat. Numai că nu am naivitatea să cred că dragostea trece doar prin inimă. Mai trece şi prin cap, stomac şi alte organe. Nu voi purta centură de castitate, pentru că nu obişnuiesc şi pentru că va trebui să mă culc şi cu el; n-am ce face, asta face parte din contract. Dacă soţul meu nu va pleca de lângă mine peste doi ani*, îl voi face eu să plece Asta şi cu ajutorul tău.*

— Va trebui deci să mă bat cu…?

— Poate va trebui să şi ucizi.

— Poate că nu-mi convine.

— Poate că îţi va conveni. În caz contrar, regrete eterne. Mie nu-mi va părea rău decât de faptul că m-am înşelat asupra ta.

— Poate că nu te-ai înşelat. Continuă…

— Mi-am găsit şi soţul. Se numeşte... Adrian Pahome. De profesie pictor. Îţi spune ceva numele acesta?

— Ca pictor, absolut nimic. Există însă o Eufrosină Pahome care...

— Exact. Care e mătuşa lui Adrian.

— N-am ştiut.

— Nici eu până de curând. Şi n-am mai ştiut două lucruri: că această Eufrosină Pahome e atât de bogată şi că Adrian este *unicul ei nepot.* Acum ai înţeles?

— Încep să înţeleg...

— Slavă Domnului. Începusem să mă înspăimânt de-a binelea...

— Dar dacă Eufrosina Pahome nu-i va da lui Adrian întreaga ei moştenire? Poate că nu vrea să-i lase nimic.

— Ai dreptate. Ţi-aş spune chiar că sunt certaţi de mai bine de douăzeci de ani...

— Iarăşi încep să nu mai înţeleg.

— Veronica mi-a arătat, fără voia ei desigur, întreaga afacere, superba combinaţie. Nici acum nu înţelegi?

— Încep să mă enervez. Crezi ce vrei despre mine: că sunt copil tâmpit, dar explică-mi până la capăt.

— Genialitatea combinaţiei tocmai în asta constă: că Eufrosina nu-l mai recunoaşte pe Adrian Pahome drept nepot. Dacă Adrian suferă un accident, iar Eufrosina moare şi ea de moarte bună, cui îi revine moştenirea?

— Cui?

— Fiului lui Adrian Pahome.

— Ai de gând să-i faci şi un copil?

— Nu lui, ci *ţie.* Copilul îl voi face cu tine, dar va purta numele lui Adrian Pahome. Apoi Adrian va avea un accident, Eufrosina îşi va da şi ea obştescul sfârşit într-un an, doi, trei, maxim cinci ani şi atunci întreaga moştenire îi va reveni fiului lui Adrian ca unic moştenitor. Adică mie. Adică mie, ţie şi copilului nostru. Ei, acum ce zici?

— Sunt năucit...

— Normal, eu mă tot gândesc de câtva timp la toate

astea.

— Şi crezi că totul va fi perfect. Nu e nicio fisură nicăieri? Nimeni nu-şi va da seama că...

— Să-şi dea seama de ce? Mă voi mărita cu tine după ce va muri Eufrosina. Mi se pare firesc ca o văduvă tânără, frumoasă şi inteligentă să se mărite, cu un tânăr fermecător, suficient de tolerant care să o ia cu un copil în braţe. Vezi? Schema e perfectă: un accident sau o crimă fără mobil, urmată la ani de zile de o moarte naturală. Şi tocmai această moarte naturală conţine mobilul!

— Există totuşi două „fisuri": prima – eu trebuie să accept ca tu să devii amanta soţului tău...

— Şi asta ţi se pare esenţial! Doar trupul va fi al lui. Şi al lui, mai exact, pentru că nu am de gând să te ţin în carantină...

— ... A doua fisură: trebuie să fiu complice la o crimă!

— Da, ai dreptate, aici e o fisură. La asta m-am gândit cel mai mult. Vom simula însă un accident. Avantajul cel mare pentru noi este că avem timp. Te-ai gândit vreodată că majoritatea crimelor sunt legate de factorul „timp"? Noi avem timpul de partea noastră. Criminalii sunt mereu în criză de timp.

— Te-ai gândit cumva şi la „accident"?

— M-am gândit. Am ales la început câteva variante. Le-am eliminat pe rând; nu prezentau garanţia reuşitei. Am renunţat la înec, electrocutare, otrăvire, „sinucidere" prin spânzurare, accident cu o armă de foc. Am ales ceva mult mai subtil: un „accident" prin scurgerea gazului metan. Un accident urmat eventual de o explozie.

— Eşti monstruoasă. S-ar putea să moară oameni nevinovaţi!

— S-ar putea. Oricum, şi Adrian Pahome e un nevinovat. „Fericirea cere sacrificii". Alt citat. E bine că nu *noi* va trebui să facem acele sacrificii. Ei, ce spui, accepţi propunerea mea?

— Te-ai gândit şi la varianta refuzului meu?

— Bineînţeles. Numai că, în acest caz, mă vei pierde. Iar eu va trebui să renunţ la această combinaţie, să caut o alta; cu alţi „actori”.

— Se pare că nu mai am ce face. Va trebui să accept planul tău... să intru şi eu în combinaţie... Dar spune-mi: ce se va întâmpla cu mine dacă la un moment dat, după ani de convieţuire dulce în doi (sau trei: iau în consideraţie şi copilul) te-ai „plictisi” de mine sau te-ai îndrăgosti de altcineva?

— Nu mă cunoşti. Eu nu sunt decât femeia unui singur bărbat. Nu pot iubi de două ori. Dacă prin absurd s-ar întâmpla ceea ce spui, fii fără grijă: te-aş ucide fără să clipesc!

— Eşti diabolică!

— Sunt o biată femeie îndrăgostită.

N-am mai lăsat-o să mai scoată un cuvânt. Am făcut dragoste, disperaţi, de parcă am fi fost împreună pentru ultima oară.

M-a întrebat într-un târziu privindu-mă în sus, cuibărită în braţele mele:

— Ţi-e fiică de mine?

— Da.

— Atunci e bine. De mâine trecem la aplicarea planului meu. Mâine seară plec la Bucureşti.

— Şi dacă între timp mă răzgândesc?!?

— Din păcate drumul nostru e fără întoarcere.

...Şi aşa a şi fost. Am urmat pas cu pas planul ei. Eram ca hipnotizat. Nu e o scuză, îmi ştiu vina, nu încerc s-o micşorez, vreau să explic doar *starea* în care m-am găsit în aceşti doi ani. O stare hipnotică şi totodată febrilă. Ştiu că în realitate combinaţia pare imposibilă, totuşi aşa a fost. N-aş fi crezut că o iubesc atât de mult.În ziua în care s-a căsătorit cu Adrian Pahome m-am simţit castrat (nu găsesc alt cuvânt mai exact). Deveneam eunucul amantei mele. Un alt moment greu a fost cel al conceperii. Ileana era ca nebună, traversată de o beţie ciudată (nu băuse nicio

picătură de alcool). Râdea şi plângea; îmi săruta şi îmi muşca mâinile. „Sunt femeie, auzi? De-abia de acum sunt femeie. Înţelegi? Voi purta sămânţa ta; o voi apăra; va înmuguri în pântecul meu. Din acea clipă nu îmi voi mai aparţine”. Nu mai ştiu ce a mai spus, cum a mai fost; pluteam între somn şi trezie, ca după o noapte în care-aş fi băut numai alcooluri tari. Uneori mă simţeam lucid, înspăimântător de lucid – până şi peretele din faţa mea devenea limpede precum cristalul, sonor şi clar, eram lucid şi în acelaşi timp confuz, ca după o lovitură dată puternic în moalele capului. A rămas atunci „nici nu s-ar fi putut altfel, aş fi fost în stare să mă sinucid dacă nu s-ar fi întâmplat atunci ” şi din acea clipă a început, a reînceput de fapt spaima mea. Era o spaimă nouă, o spaimă responsabilă, nu ştiu cum s-o numesc altfel. Ştiam că acum trebuie să lupt pentru fiul meu (sau fiica mea – totuşi credeam că va fi fiu – tot un reflex ai spaimei, mă gândeam că dacă va rămâne fără părinţi, un băiat s-ar descurcă oricum mai uşor), să lupt, de ce, cu cine, ce trebuia să fac de fapt, aş fi făcut orice mi s-ar fi cerut, de către oricine. Voinţa îmi era paralizată; trupul părea însă independent. Ileana m-a simţit imediat: „Dacă nu poţi rezista ar fi mai bine să dispari”; „Unde?” – am întrebat aproape reflex şi ea mi-a răspuns atunci întunecată, cred că pentru prima dată cu oarecare ură: „Cum unde? Undeva sub pământ.” Răspunsul ei dur, tăios, hotărât a fost căldarea cu apă rece aruncată în faţă. M-a trezit imediat. Din acea clipă am fost în stare de orice crimă, oricât de monstruoasă. Nu mă mai interesau acum banii (nu m-au interesat de fapt niciodată), nu mă interesa nici promisa fericire (am gândit întotdeauna că nu-ţi poţi clădi fericirea pe nefericirea altora), nici Ileana (deşi o iubeam la fel de mult – e singura femeie care a fost de fiecare dată alta), nici chiar copilul. Dacă va trăi înseamnă că i-a fost dat să trăiască. Dacă va învinge în viaţă va fi meritul său exclusiv. Dacă va fi un învins... nu ar fi singurul. De fapt cine câştigă şi cine

pierde în viaţă? La întrebarea asta n-am putut răspunde niciodată.

Am pregătit accidentul în cele mai mici amănunte. Totul trebuia să fie perfect. Boala copilului trebuia să fie cât se poate de reală, în aşa fel încât să fi putut jura, că boala copilului e serioasă, că se impunea internarea. „Drogarea" lui Adrian s-a făcut în timp. Noapte, de noapte Ileana l-a trezit din somn „speriată". L-a învăţat cu somniferele. Ajunsese să ia doză dublă faţă da cea normală. Altfel nu putea adormi. Când lua somnifere însă, dormea buştean până a doua zi.

Pentru mine treaba a fost simplă. Aveam cheile de la locuinţa lor (chiar o cheie „originală" sau „originară" nu-mi dau seama acum cum e corect). Am intrat, am aşezat sticla de lapte pe masă, am luat o oală de doi litri, am turnat laptele, am aprins gazul. Laptele a fiert, l-am lăsat să dea în foc, să-l stingă; am verificat dacă Adrian Pahome doarme*;* dormea dus, am verificat dacă geamurile erau închise, erau, gazul năvălea cu putere, am avut grijă să las uşa sufrageriei larg deschisă, la fel şi uşa bucătăriei, am deschis uşa locuinţei, apoi am închis-o fără zgomot şi am ieşit. Mi-am privit ceasul: totul a durat 9 minute şi 54 de secunde. Am luat apoi trenul spre Braşov. Nu mă ştia nimeni; nu mă văzuse nimeni. În tren m-am prefăcut obosit, mi-am tras pălăria pe faţă ca şi cum aş fi încercat să adorm.

Acasă lăsasem lumina aprinsă; radioul aproape în surdină, îmi asigurasem şi un posibil alibi „aţi sunat cumva la uşă... doamnă... eram în baie... pe la... da, pe la... şi ceva... nu, atunci mi s-a părut sau m-a căutat altcineva... oricum până mi-am pus halatul nu mai era nimeni pe palier... etc. etc." Alibiul era mai mult un joc, supralicitam, jucam singur cărţi şi supralicitam, totul era perfect, nu făcusem nicio greşeală, la un moment dat m-am gândit la laptele de bivoliţă, îl luasem pentru că nu eram sigur că voi găsi în Bucureşti seara lapte la prima Alimentară din drum

şi apoi trebuia să mă mişc cât mai puţin posibil, să fiu văzut de cât mai puţină lume, nu se ştie niciodată, unii oameni au o memorie vizuală fenomenală, m-a neliniştit o clipă povestea cu laptele, apoi m-am liniştit, „nu numai un câine e scurt de coadă”, şi apoi cui să-i treacă prin cap să ceară analiza laptelui? „Accidentul” era prea stupid pentru a te duce cu gândul la o crimă…

Cu Veronica a fost într-un fel şi mai simplu. Am întâlnit-o în oraş. Ieşea extrem de rar, din cauza Eufrosinei; aşa că am avut noroc. I-am spus că aş vrea să discut ceva cu ea în linişte. Întâi nu a fost de acord; Eufrosina Pahome nu o lăsa o clipă singură. „Ne putem întâlni în grădină – i-am sugerat. E la doi paşi de casă”. A acceptat. A acceptat şi pentru că în liceu mă „simpatizase”. O colegă îmi „suflase” la ureche: „Veronica… din clasa a… te place. Ţi-o spun sigur.” Apoi dispreţuitoare: „Poţi să faci ce vrei din ea.” Cu Veronica n-a fost prea greu. Nu părea să ţină nici ea prea mult la viaţă. Ca şi mama. Abia după ce am ucis-o – nu s-a zbătut nici cât un pui de găină, tocmai această neîmpotrivire a ei m-a zguduit atunci, fără voia mea m-am gândit la mama, nici ea nu ţinuse prea mult să mai trăiască, de ce, de ce unii oameni ţin atât de puţin la viaţă? Dacă s-ar fi zbătut cât de cât poate că n-aş fi ucis-o, aş fi găsit eu un pretext oarecare pentru a-mi justifica nereuşita, i-aş fi spus Ilenei că m-a surprins cineva, iar pe Veronica aş fi ameninţat-o cu moartea, „acum e numai un avertisment, a doua oară nu va fi doar o joacă”. Veronica era vinovată nu pentru că a vorbit, *ci pentru că putea să vorbească.* Era singura care dacă nu ştia nimic despre „combinaţie”, avea în schimb toate „datele” ei. Ea îi spusese de fapt
Ilenei despre *averea* Eufrosinei, despre Adrian Pahome, ca unic nepot al acesteia; ea îi dăduse chiar adresa lui Adrian. (Într-una din trecerile lui prin Braşov, Adrian Pahome îi lăsase adresa sa Veronicăi. Pentru Eufrosina, desigur: „Cine ştie, poate că are vreodată nevoie de mine. Să nu-i

arăţi Eufrosinei cartea de vizită. Nu-i da adresa decât dacă o cere...”). Veronica era singura care putea să-şi dea seama că întâlnirea dintre Ileana şi Adrian nu a fost un joc al destinului, ci un act premeditat. Din aproape în aproape, Veronica ar fi putut ajunge.la adevăr. Şi chiar dacă nu ar fi trădat-o *direct* pe Ileana, tot i-ar fi mărturisit totul Eufrosinei, de care era prea legată...

Despre întâmplarea din locuinţa Eufrosinei Pahome prea multe nu pot spune. Din fericire tentativa a eşuat; trebuie să precizez doar mobilul. *Planul nostru se dăduse peste cap: aveam acum nevoie, imediat, de averea Eufrosinei Pahome.*

Cât despre tatăl meu, ce să mai adaug? S-a căsătorit cu o contabilă. Bănuiesc că acum e fericit, jocul cifrelor îi incintă probabil pe amândoi; nu ştiu acum cine mai ţine evidenţa pliculeţelor...

Oricum, pentru tata condamnarea mea nu va fi o lovitură. Pentru el voi fi cel mult o ştire, un nume sau o cifră. Eventual o va include din greşeală sau „din calcul” printre alte cifre ale sale. Pentru tata eu am murit demult; poate chiar înaintea mamei. Şi el a murit pentru mine tot atunci...

Când Vasile Barbu intră în încăpere, îl văzu pe căpitanul Andrei aplecat asupra colilor de hârtie. Îl privi cu atenţie: avea a figură îngândurată

Vasile încercă să schimbe „registrul” fluierând vesel şi fals o arie, ca şi cum, n-ar fi observat nimic. Apoi, brusc:

— Se pare că Daniel T. Toma a reuşit ce şi-a propus: să vă impresioneze.

— Mărturisesc că da. Citeşte şi tu.

Andrei se cufundă într-un calcul interminabil, în vreme ce Vasile Barbu se cufundă în lectură Nu-şi ridică privirea până ce nu termină cele mai bine de douăzeci de pagini scrise mărunt.

— Ei?

— Ce să zic?!? Impresionant. O mărturisire completă.

Căpitanul Andrei îl întrebă răguşit:

— Numai asta te-a interesat?

Locotenentul Vasile Barbu îl privi nedumerit:

— Ce altceva? Stilul? Mărturisirile unui criminal sunt întotdeauna impresionante...

— Dar viaţa... viaţa lui... nu... (aici căpitanul Andrei ridicase tonul şi din cauza asta – şi a unei răceli, desigur – fu traversat de un accent de tuse).

Vasile Barbu rămase o vreme tăcut, aşteptându-l pe Andrei, să se liniştească

— Viaţa. Da... viaţa lui... destul de tristă fără îndoială. Dar viaţa victimelor lui? Ce ştim, ce am aflat despre viaţa lui Adrian Pahome? Nici el nu mai are părinţi; singura lui rudă „de sânge" l-a renegat de copil; nevasta l-a ucis în complicitate cu amantul ei; copilul, de care se ataşase atât de mult şi care îi purta şi prenumele, nu era al lui. Ca artist nu se realizase*;* ca soţ.– nici atât. Poate fi ceva mai trist?

— Ţi-aş putea răsturna aproape toate întrebările, nu pentru a te contrazice neapărat, ci pentru a „echilibra" adevărul Ca soţ se realizase: avea a soţie frumoasă, nu tocmai comodă, dar oricum, talentată la destule situaţii; până a murit, nu a ştiut că acel copil care-i purta numele şi prenumele nu este al lui; n-a ştiut nimic niciodată despre moartea care i se pregătea; moartea s-a petrecut în somn. N-am murit încă niciodată, dar bănuiesc că moartea în somn e cea mai plăcută dintre morţi; în ceea ce o priveşte pe Eufrosina el spera (a se vedea „cartea de vizită" lăsată Veronicăi) într-o reconciliere; în fine, desigur, e trist să-ţi pierzi părinţii, e poate cel mai tragic lucru; să nu uităm însă că i-a pierdut brusc, într-un accident, pe amândoi. Pe când lui Daniel Toma mama i-a murit chinuită de boală, de păcat şi de remuşcări, iar tatăl, *mort* pentru Daniel Toma, trăieşte încă.

— Dar Veronica? Ce primise ea până acum de la viaţă?

Nu cunoştea plăcerile dragostei, nu reuşise încă nimic pe plan profesional, trăise claustrată între patru, opt sau... şaisprezece pereţi alături de o mumie vie, ea, fată tânără, care voia să devină studentă, să fie profesoară sau traducătoare; ea, care avea toată viaţa înainte...

— Îmi pare bine şi îmi pare şi rău că gândeşti aşa. Îmi pare bine că încerci să fii obiectiv, ţinând cârma dreaptă a adevărului într-un ocean de subiectivisme. Îmi pare bine că ai sărit în apărarea victimelor: de multe ori, în toleranţa noastră, uităm de fapt *fapta.* De exemplu: un şofer accidentează mortal un trecător, din vina şoferului să spunem. Dacă procesul s-ar judeca în prima zi, şoferul ar fi condamnat (de către un juriu al opiniei publice, ipotetic, evident) foarte aspru; peste două săptămâni s-ar găsi „circumstanţele atenuante": „Dar dacă nu a fost chiar aşa? Şi mortul: ce căuta în şosea?" Peste o lună, şoferul devine automat victima: „Săracul! Ce necaz pe capul lui!! Şi când te gândeşti că acasă are trei copii!" Mortul e mort, mortul e vinovat, mortul e îngropat, mortul a fost uitat. Ţi-am dat numai un exemplu, cel mai banal şi mai frecvent, probabil. Încearcă să te implici şi în cazul lui Daniel Toma. „Oare noi, societatea, unde şi când am greşit, dacă am greşit?" „Care este mecanismul degradării umane?" „Care e rolul familiei în destrămarea unui suflet, a unui destin?" „În ce măsură individul de dincolo de pagini ar mai fi recuperabil, dacă ar fi recuperabil." „Cât la sută din Daniel Toma mai poate răspunde, reacţiona la numele de om?" Şi încă ceva: nu trebuie să uiţi că trebuie să condamni un om, nu un cadavru. Chiar dacă el este atunci pentru el şi pentru ceilalţi doar un cadavru. Un cadavru viu, se înţelege. Abia atunci condamnarea lui are valoare: pentru ei, pentru tine, pentru victime, pentru societate. Mărturisesc că acum sunt cam confuz, sunt destul de răcit, mă doare şi capul şi...

— Am recepţionat perfect mesajul. Mai mult chiar: cred că l-am înţeles „în spiritul şi în litera lui".

„M-a invitat Eufrosina la ea. Dacă a făcut pasul ăsta, înseamnă că s-a întâmplat ceva deosebit. Eufrosina Pahome nu e omul care să aibă nevoie de cineva, de ceva. E una din acele fiinţe care şi atunci când primeşte, are aerul că îţi dă. Sau că îţi face o mare favoare. Oare pentru ce mă cheamă? Să încercăm să aflăm: unu – a observat sau a descoperit ceva în legătură cu Veronica sau cu moartea ei; doi – vrea să-mi comunice vreo dată necunoscută despre Adrian Pahome; trei – vrea să-mi comunice o hotărâre importantă în legătură cu domnul avocat Zissu; patru – vrea să mă informeze despre o ipoteză de-a ei în legătură cu crima din grădină; cinci – a luat o hotărâre în legătură cu Ileana Pahome şi cu copilul ei: şase – vrea să-l înfieze sau să-l facă moştenitor pe Adrian Pahome-junior; şapte – vrea să ia o nouă decizie testamentară, de data asta fără ştirea şi implicit acordul avocatului Zissu; opt – s-a plictisit şi vrea să facă puţină conversaţie cu mine; nouă – vrea să-mi spună ceva în legătură cu prietenii ei; zece – vrea să-mi ceară detalii precise în legătură cu moartea lui Adrian Pahome; unsprezece – destul, deja sunt prea multe date. Să încercăm să le «interpretăm»: punctele unu, doi, şapte, opt, nouă, zece – cad de la sine. Ar fi fost suficient un telefon; pentru punctul «şapte» nu ar fi făcut apel la mine, ci la un avocat. Punctul trei e puţin probabil: Eufrosina nu şi-ar «trăda» prietenul de o viaţă dintr-o loialitate prost înţeleasă, chiar dacă reală: o întâlneşti la foarte mulţi oameni. Punctul cinci e anulat de punctul şase: Eufrosina n-o va recunoaşte niciodată pe Ileana Pahome, mai ales acum, după moartea lui Adrian, ca făcând parte din „familie”. Punctul patru e şi el improbabil: chiar dacă ar avea vreo «ipoteză», Eufrosina nu s-ar lansa în speculaţii pe care le-ar considera «ieftine». Numai dacă ar avea certitudinea absolută că a rezolvat problema, numai atunci m-ar chema – şi poate nici atunci.

Speculaţiile sunt de fapt visul treaz al Eufrosinei. De ce le-ar ceda cuiva – şi mai ales mie? Eu sunt plătit pentru a rezolva aceste cazuri – asta e opinia ei despre mine, despre munca mea."

„Ce mai rămâne atunci? Doar punctul şase. Hm, destul de surprinzător rezultatul. Să vedem dacă am interpretat totuşi corect datele problemei. Aşadar o vizită Eufrosinei..."

...Eufrosina îl primi în ţinută de gală. „E clar, a luat o hotărâre extrem de importantă, pe care vrea să mi-o comunice cât mai festiv, într-un cadru cât mai festiv. Să vedem despre ce e vorba. Despre orice ar fi vorba, nu voi mima surpriza.

— Domnule Andrei, mi-am permis să vă deranjez din importantele dumneavoastră treburi pentru a vă comunica un lucru care, chiar dacă nu are o legătură directă cu problemele pe care încercaţi să le soluţionaţi dumneavoastră, poate constitui totuşi o pagină din dosarul lui Adrian Pahome, nepotul meu.

— Vă ascult, doamnă.

— Domnule Andrei, vă comunic că, după îndelungi dezbateri interioare, am luat hotărârea să-i înfiez pe nepotul meu, Adrian Pahome-junior, el devenind în acest fel moştenitorul meu direct, unicul meu moştenitor.

— Dacă am înţeles exact, dumneavoastră îmi solicitaţi să mediez o întâlnire între dumneavoastră şi *mama,* lui Adrian Pahome-junior (cum a pronunţat ea cuvântul ăsta „junior"! Am avut impresia de o clipă că e anunţată sosirea unui rege: Adrian Pahome al II-lea. Formidabilă fiinţă!).

— Domnule Andrei, m-aţi înţeles greşit. *Nu am nimic cu* şi mai ales *pentru* acea femeie. Nu are decât meritul de a fi adăpostit făptura nepotului meu.

Sunt curios cum ar reacţiona Ileana Pahome la auzul unor asemenea cuvinte.

— Poţi felicita *oala* pentru că mâncarea e bună? Cam la fel e şi aici.

— Doamnă Eufrosina Pahome, mă simt obligat, în numele legii şi al adevărului să vă informez că Adrian Pahome nu este decât tatăl *legal* al lui Adrian Pahome... junior. Există un alt tată *natural.*

Mă emoţionasem atât de tare, încât n-am mai continuat, de teamă să nu mă bâlbâi. Trebuie să recunosc că Eufrosina Pahome a fost din nou la înălţime. Expresia ei a rămas neschimbată. Nu i s-au zbătut genele. Nimic. Doar nările i s-au strâns uşor, pentru o fracţiune de secundă. Dar asta şi pentru că s-a pregătit să-mi răspundă:

— Mai întâi vreau să vă mulţumesc, domnule căpitan Andrei, pentru sinceritatea dumneavoastră şi pentru... loialitate. *Vestea nu m-a surprins însă, chiar dacă nu mă veţi crede.* Şi aţi avea destul temei să nu mă credeţi. Recunosc că nu eram *absolut sigură,* că lucrurile stau aşa, dar intuiţia, formidabila mea intuiţie mi-a şoptit că ceva nu e în regulă. Totuşi... decizia pe care am luat-o... rămâne definitivă.

Eu nu am fost la înălţimea Eufrosinei.

— Cum? Vă menţineţi decizia?!

— Da, domnule Andrei. Să mă explic?

Mi-am revenit din surpriză:

— Cum credeţi. Dacă apreciaţi că este absolut necesar...

— Este. Desigur, voi simplifica „deliberările" mele. Vă voi comunica doar „traiectoria" raţionamentului. M-am gândit că nu mai am mult de trăit. La vârsta mea nu e chiar o cochetărie să te gândeşti la moarte. Îmi propun să mai trăiesc zece ani, dar asta e o altă poveste. Nu vreau, în orice caz, să mă surprindă nepregătită moartea. Avocatul Zissu ar putea fi un eventual moştenitor. Ar merita poate. Ani de zile a fost umbra mea. Nu-i iert însă ceva: trebuia să nu uite că eu l-am ridicat la rangul de prieten. N-a fost întotdeauna la înălţimea rangului său. Uneori se complăcea în situaţia de slugă. Asta nu mi-a plăcut niciodată la el. Se străduia să-mi facă plăcere. Destul de rar, recunosc, altfel nu l-aş fi suportat atâta vreme...

— Poate că ţinând cont de starea dumneavoastră fizică... (cuvintele mi-au ieşit parcă fără voia mea. Mi-am mişcat buzele).

În loc să se supere, Eufrosina îşi îngădui un surâs:

— Nu, domnule. M-am gândit şi eu, nu odată, la asta. Nu, în avocatul Zissu, în sufletul lui, e şi ceva de slugă. Şi i-am mai spus-o: mie nu-mi plac mezalianţele. De orice fel, de orice natură. Voia de la mine bani? Putea să-mi ceară. I-aş fi dat: orice sumă.

— Dar poate avocatul Zissu nu e aşa cum îl vedeţi dumneavoastră. Vă este, într-adevăr, prietenul pe care vi l-aţi dorit întotdeauna. Ţine la dumneavoastră nu ca persoană, ci ca amintire. Care dintre noi nu ţine la amintiri?

— Tinere, eşti generos. Numai că nu întotdeauna e bine să fii generos. Acum, domnul Zissu vrea banii mei; a îmbătrânit brusc, nu mai e decât un moşneguţ aflat pe linie moartă. Printr-un accident biologic, inexplicabil pentru mine, apetitul sexual nu i-a scăzut, aşa cum ar fi fost normal. Zissu a devenit acum un bătrânel libidinos şi ridicol. Visează fecioare. Ar vrea chiar să se însoare cu una din ele...

— Şi asta vă deranjează?

— Da. Dar nu pentru *mine,* aşa cum insinuează întrebarea, ci pentru el. Toţi avem o vârstă: trebuie să ne-o purtăm însă cu demnitate.

— Aveţi dreptate, doamnă. Numai că nu întotdeauna reuşim acest lucru.

— Statul va primi ceea ce este de fapt al lui: toate documentele, colecţiile. Absolut tot. Dar nu pentru ăsta v-am chemat, ci pentru o întrebare: Cât de vinovată este Ileana Pahome de moartea lui Adrian?

— Vă daţi seama că nu vă pot spune, nici exact şi nici precis. Ceva vă pot spune însă: da, Ileana Pahome are partea ei de vină...

— Vă mulţumesc. Asta mă interesa de fapt. Credeţi că aş

avea şanse în încercarea mea de a-l înfia pe Adrian?

— Mi-e greu să vă răspund. Cred că da... Mărturisesc că, neştiind exact despre ce va fi vorba în discuţia noastră *deşi am intuit şi eu că ar putea fi vorba despre Adrian...*

— Aţi intuit? Adevărat?

— Da. M-am întrebat (firesc, nu?), de ce m-aţi chemat la dumneavoastră. Adrian Pahome-junior se impunea ca una dintre soluţii... Ca să continui însă: ...nu m-am pregătit special, în detaliu, pentru această discuţie. Vă întreb totuşi, luaţi-o ca o curiozitate, nimic mai mult: De ce vreţi să-l înfiaţi pe Adrian?

— M-am întrebat şi eu. Nu mă prea pricep la metafore, dar am senzaţia că sunt o salcie bătrână şi scorburoasă, scorbură în care, din întâmplare, a ajuns o ghindă. A găsit umezeală şi a încolţit. Aş vrea ca această ghindă să ajungă stejar. Un al doilea motiv: egoismul meu manifest. Vreau să ajut pe cineva. Sunt încă puternică. Mi-am propus să ajut pe cineva care acum are nevoie de mine. Şi m-am gândit, firesc, la Adrian. Apoi... spaima de moarte. Multă vreme nu m-am salutat cu doamna aceasta în negru, o ignoram, aproape că uitasem că mai există; acum însă simt că doamna s-a mutat pe strada mea. Nu-mi place deloc această doamnă şi din această cauză voi avea cu ea o discuţie. Deci aş vrea să nu fiu singură. Pe alt plan, m-aş pune bine şi cu Dumnezeu. Dacă totuşi există... Şi mai e vorba de ceva sentimental: eu pe Adrian Pahome l-am iubit mereu, nemăsurat demult. Chiar şi după gestul lui nesăbuit. L-am iubit sever, în felul meu. Nu l-am urât niciodată, cum au crezut toţi. Nu mi-a fost indiferent niciodată. M-a durut nespus moartea lui. A murit prosteşte, după cum a trăit prosteşte. Îi reproşam (în gând, bineînţeles) faptul că m-a schilodit. Nu pentru mine – eu m-am resemnat imediat cu noua situaţie, ci pentru el. M-a pus în imposibilitatea de a-l ajuta. Cred că a murit şi din cauza asta: că nu am fost şi eu prin preajma lui. Asta nu mi-o pot ierta, nu i-o pot ierta. Dar Adrian a mângâiat cu

privirile lui copilul. Bănuiesc că n-a ştiut că nu e al lui...

— Nu, n-a ştiut.

— Tocmai. Ceva din dragostea lui Adrian s-a răsfrânt şi asupra chipului lui Adrian-fiul, domnule Andrei.

— Cred că aveţi dreptate...

— ...Vreau ca acest copil să fie un copil absolut normal. Să crească sănătos şi puternic. Va purta totuşi numele de Pahome.

Când Ileana Pahome a fost invitată să dea o declaraţie, n-a protestat deloc:

— Mă aşteptam să-mi cereţi acest lucru. Şi dacă refuz?

— Nimeni nu vă poate obliga.

— Atunci o voi da din propria mea plăcere. În scris îţi aduni altfel gândurile. Şi poate am nevoie şi eu de unele clarificări.

— Poate ar fi fost mai bine ca aceste clarificări să se fi făcut ceva mai devreme. Am fi evitat atunci moartea a doi oameni absolut nevinovaţi.

— Faptul că voi fi pedepsită mă absolvă, cred, de obligaţia de a vă răspunde şi la această întrebare.

— V-aş sfătui totuşi să fiţi sinceră. Măcar cum a fost prietenul dumneavoastră, Daniel Toma. Altfel, păcat de hârtie, de cerneală, de timp şi de muncă.

— Voi fi. V-am mai spus că vreau să ajung la unele clarificări. Despre ce să scriu?

— Despre lucrurile care credeţi că ne-ar putea interesa.

Cred că pot sări peste unele „date” biografice. Nu cred că v-ar interesa, de pildă, data naşterii. O puteţi afla foarte uşor din orice act al meu. Numele părinţilor? La fel. În general, nu prea am ce spune despre mine. O elevă obişnuită în şcoala generală, bună pe ansamblu la învăţătură (n-am coborât niciodată sub 8). Copil fiind n-am tăiat râme cu lopăţica, n-am înecat în paharul cu apă albine, n-am strivit păienjeni de perete, n-am omorât

broaşte cu pietre; n-am scos ochii păsărelelor. Nu m-am jucat niciodată cu păpuşi. Le consideram stupide, în primul rând pentru că nu vorbeau. Cred că aş fi ajuns o fiinţă absolut mediocră, o gospodină harnică, o mamă generoasă, o soţie modestă – idealul oricărui bărbat: nici foarte, foarte frumoasă – o asemenea soţie trebuie tot timpul păzită, e egoistă şi adulterină din „start", nici foarte, foarte deşteaptă – femeile de acest fel obosesc pe cei din preajmă, mai repede decât îşi închipuie chiar ele (încât începi să te întrebi dacă sunt, într-adevăr inteligente – aşa, cum le-ai crezut la început). Ceva însă, o întâmplare pe care vreau, pe care trebuie să o povestesc (o povestesc pentru prima dată) mi-a schimbat întreaga viaţă. Mă întorceam de la o colegă; eram în clasa a IX-a, o „liceană" – amestec fragil între copilărie şi tinereţe; eram veselă şi nu mă gândeam decât să ajung cât mai repede acasă. Aveam o casetă nouă, cu muzică „extra", la colega mea nu ascultasem decât două melodii, îmi plăcuseră foarte mult. Treceam printre blocuri, am văzut venind din faţă doi beţivi clătinându-se foarte tare; fără să mă sperii, am căutat să-i evit, intrând într-o scară de bloc. (Beţivii erau agresivi, se legau de toată lumea, înjurau etc. etc). Scara era luminată puternic. Acolo trei tineri stăteau liniştiţi şi fumau. După ce am intrat, s-au privit o clipă, apoi unul dintre ei a început să fluiere uşor, fals, ironic. Am vrut să ies imediat, dar unul dintre ei mi-a barat calea. M-a întrebat totuşi politicos: „Căutaţi pe cineva la scara asta?" „Nu, m-am ferit de nişte beţivi." Individul mi-a râs zgomotos în faţă. Mi-am dat seanţa că şi el băuse mai puţin decât cei care mă urmăriseră, bineînţeles, dar oricum băuse. Atunci m-am înspăimântat. Am încercat să ies din scară, dar cel care mă întrebase mi-a acoperit gura cu palma ţinându-mă strâns. M-am zbătut, îngrozită, nu ştiam încă ce avea să se întâmple, o pâclă groasă îmi străbătuse ţeasta, învelindu-mi creierii. Nu mai aveam aer, îmi venea să vomit, simţeam că mă părăsesc, treptat, treptat,

puterile. Au intervenit şi ceilalţi doi, unul prinzându-mă de picioare, celălalt sprijinindu-mi spinarea. M-au dus într-o boxă; boxa unuia dintre ei din câte mi-am dat seama. A fost îngrozitor: nu atât durerea sau ruşinea, cât promiscuitatea. Cei trei indivizi nu mai aveau, în acele clipe, nimic uman în ei. Mirosea în boxă a ulei rânced, a lucru stătut. La sfârşit (care sfârşit? – sfârşitul acela nu avea să fie decât un... început) am vărsat. M-au lăsat atunci liberă pentru câteva clipe. Am încercat să ţip, dar palma (puternică, am simţit pentru o clipă că mi se frânge gâtul, nu într-un ocean de sânge, ci într-o baie electrică, galbenă) unuia dintre ei m-a readus la tăcere. „Taci, târfă!" – mi-a şoptit printre dinţi, cu ură. Altuia i s-a făcut totuşi milă. „Hai până la mine, să bei o cafea, o vodcă, să-ţi revii. Mergem cu toţii." Spre surpriza lor, am acceptat. Nu pentru cafeaua sau vodca lor, ci pentru că trebuia să mă spăl. Am urcat în tăcere, cu spaima că se poate deschide o uşă şi ne poate vedea vreun vecin. Devenisem, fără voia mea, complicea lor. În casă era cald, era plăcut, mă cuprinsese o amorţeală ciudată. Spaima, încercată înainte, îmi paralizase orice voinţă. Muşchii şi nervii păreau că se dezgheaţă abia acum. A urmat apoi un alt coşmar. Au scăpat repede la băutură. Vodca era pentru mine tare, fără gust. Cu privirea tulbure unul dintre ei (cel care îmi dăduse o palmă), mi-a cerut să mă dezbrac. Am refuzat. M-a plesnit din nou. „Las-o în pace", a intervenit gazda. „Cum s-o las? Nu vezi cum o face pe mironosiţa, pe fata mare? Drept cine ne ia: nişte proşti?" A mai spus ceva, mai mult a molfăit nişte vorbe; nu-l mai ascultam acum. În mintea mea se decupaseră acele două cuvinte teribile „fată mare"; am înţeles în sfârşit grozăvia: nu mai eram ceea ce fusesem înainte. Devenisem altceva, fără voia mea, dar cui să-i spui acest lucru şi ce importanţă mai avea el? Atunci am leşinat.

Când mi-am revenit, mi-au pus geanta în braţe, spunându-mi că pot să plec.

— E cam târziu. Ai tăi s-ar putea să fie îngrijoraţi. Vezi,

spune-le că ai fost la o prietenă. Pe noi... ne-ai uitat. În caz contrar...

Am făcut o oră până acasă. Primul meu gând a fost să mă sinucid. Ar fi fost soluţia cea mai simplă pentru toată lumea. Apoi m-am răzgândit: „De ce? Care a fost vina mea? De ce să scape acele fiare nepedepsite?" Am ajuns acasă spre dimineaţă. Mama nu dormea. Mă aştepta. M-a întâmpinat cu întrebarea pe care o aşteptam:

— Pe unde mi-ai umblat până la ora asta? Ştii cât e ceasul?

— Trei şi cinci...

— Şi asta e o oră normală pentru o fată, să vină acasă?

— Nu mai sunt fată. Din noaptea asta sunt femeie. Fără voia mea, dar asta nu mai are nicio importanţă.

Aproape a căzut pe scaun:

— Ce s-a întâmplat?

I-am povestit totul: fără să adaug nimic, fără să elimin nimic. M-a ascultat în tăcere. Apoi:

— Du-te şi te spală. Şi apoi du-te şi te culcă. Mâine nu mergi la şcoală.

N-am închis un ochi până la ziuă. A doua zi mama m-a cărat peste tot, pe la părinţii tinerilor. Doar părinţii „gazdei" nu erau acasă, erau plecaţi la o nuntă, undeva, într-o comună din alt judeţ şi nu se întorseseră încă.

...Şi atunci s-a întâmplat cel mai groaznic lucru din viaţa mea. Mama mea, propria mea mamă m-a vândut. La propriu. A cerut pentru mine de la fiecare vinovat câte treizeci de mii... Părinţii s-au târguit la început, dar în cele din urmă au „cedat".

„Trebuie să-i fac şi fetei o zestre. Să-i cumpăr măcar o maşină. Altfel cine o mai ia, *în starea ei*?"

Şi-au cumpărat o maşină, o *Dacie.* Au făcut cu ea turul României, au mers cu ea prin străinătate. Nu m-am urcat niciodată în acea maşină.

Curios, până atunci stările mele fuseseră confuze, nu luaseră nici o formă concretă. Acum *uram*. Din toate

puterile. Din toată fiinţa mea. O uram pe mama din cauza spiritului ei de precupeaţă, de tarabă; îl uram pe tata pentru indiferenţa lui: „nu ştiu nimic, n-am văzut şi n-am auzit nimic, descurcaţi-vă singure, pe mine nu mă băgaţi în afacerile voastre” etc. etc. Îi uram pe cei trei pentru că îmi mutilaseră trupul, sufletul, viaţa. Mă maturizasem brusc, în câteva ore. Ei uciseseră în mine copilul care eram. Dar au trecut toate. Într-o zi m-am gândit să mă reîntâlnesc cu cei trei, să încerc să le câştig prietenia, fiind iar a lor, chiar în grup, mai fusesem doar a lor, de ce m-ar fi deranjat *acum* acest lucru, să-i îmbăt şi să-i adorm şi apoi să-i castrez. Aş fi făcut-o poate dacă nu m-aş fi temut că s-ar putea ca vreunul dintre ei să moară. Apoi mi-am dorit bani, cât mai mulţi bani. Ştiam că eram frumoasă. Ce nu-mi dăduse natura, mi-au dat fardurile. Eram râvnită, dorită, disputată de către toţi bărbaţii. Bineînţeles că am avut amanţi. Totul s-a făcut cu discreţie. Mi-am dat seama însă de pericol: trupul meu, oricât de sever întreţinut ar fi fost, în atâtea nopţi, strivit de atâţia bărbaţi, m-ar fi trădat în câţiva ani, s-ar fi stafidit; faţa, plină de riduri, de cearcăne, arsă de rujuri şi de farduri m-ar fi îmbătrânit enorm. La patruzeci de ani aş fi început să arăt de şaizeci. Pusesem ceva deoparte, blănuri, bijuterii, cosmeticale. Totul nu se ridica la mai mult de o sută de mii. M-am gândit ce e de făcut. O singură soluţie se impunea: să dau „lovitură”. Am încercat o lovitură dublă: să mă realizez prin iubire şi să am asiguraţi cei zece – cincisprezece ani care mă interesau. N-am reuşit. Îmi pare desigur rău. Nu pentru ce am făcut: ar însemna să recunosc că am judecat greşit. Orgoliul nu-mi permite să recunosc acest lucru. Îmi pare rău că nu am reuşit în întreprinderea mea. Nu-mi pare rău de ce i se va întâmpla lui Daniel, deşi a fost singurul bărbat pe care l-am iubit, dacă iubire se cheamă să-ţi facă plăcere să faci dragoste cu cineva. Prin el însă îi pedepsesc

Dacă-mi pare rău de mama? *Deloc.* Nici ei nu-i va părea rău. Ar fi vrut desigur să reuşesc în „combinaţia” mea, dar

nu pentru fericirea mea, ci pentru a împărţi eventualul „câştig”. Tata? Va spune acelaşi lucru pe care l-am auzit şi după viol: „Nu ştiu nimic, nu vreau să ştiu nimic; n-am văzut şi n-am auzit nimic, să se descurce singură, nu mă băgaţi pe mine în afacerile voastre”.

...Îmi pare rău de copil. El nu are nicio vină. S-ar putea să scap ceva mai uşor tocmai din cauza lui. Dacă va fi aşa, mă voi strădui să fiu o mamă bună. Nu ştiu dacă voi reuşi, dar oricum mă voi strădui. Nu vreau să mă scuz; nu vreau să acuz pe nimeni, dar cred că dacă nu s-ar fi întâmplat coşmarul acela trăit de mine în clasa a noua; n-aş fi ajuns în situaţia de astăzi, de a fi complice la crimă.

Eremit că dacă justiţia va fi clementă, ţinând cont că am şi un copil mic, de faptul că în fond *nu eu am comis acele crime*, voi deveni un cetăţean de nădejde, o mamă bună, un om nu tolerat de către societate, ci unul de care va fi nevoie în societate.

Ileana Pahome

Căpitanul Andrei îşi „serba” ziua de naştere.

— Ciudat, îi spunem „zi de naştere” deşi ea începe acum, la douăsprezece noaptea – oră romantică – n-am ce zice; ar trebui să avem şi „noapte de naştere”, mai ales că eu m-am născut noaptea.

În vervă, cu un pahar cu ceai de tei în mână, continuă:

— Lasă-mă să ţin un toast, Barbule?

Locotenentul Barbu, „ invitat de onoare” (în realitate singurul) oftă melodramatic:

— Off... fie.

— Îmi urez să prind de două sau de trei ori vârsta mea de acum; să nu-mi mai întâmpin niciodată „noaptea de naştere” cu un pahar de ceai, ci cu o cupă de şampanie; să fiu iubit de superiori, mereu, şi de subalterni; să-mi rezolv cât mai bine „cazurile”; să am cât mai puţine cazuri; să fiu drept; să fiu sănătos; să mă însor din nou...

— Parcă ai rostit o rugăciune. Mie mi-au dat lacrimile...

Şi apoi, de ce să te însori „din nou”?

— Am fost însurat odată.

— Când?

— Până acum trei ani. N-a mers.

— Din vina ei, desigur.

— Ai să râzi: mai mult de trei sferturi a fost vina mea.

— Uf, m-am mai liniştit. Începusem să te cred un personaj pozitiv, atât de pozitiv încât – literar vorbind – nici n-ai fi putut exista.

— Mai avem unele lipsuri.

— Şi cum a fost cu însurătoarea?

— Cum să fie: m-am însurat de tânăr. M-am căsătorit cu o fată de la „Matematici”.

— Stai: brunetă, pistruiată, cu ochelari, destul de mărunţică – 1,55– 1,60 înălţime...

— Da: blondă, ten alb-roziu, fără ochelari, ochi negri, destul de înaltă – 1,73... Să continui?

— Nu, mă dau bătut. Oricum cu un singur lucra trebuie să fii de acord... ordonată...

— Nu-şi găsea niciodată lucrurile...

— ...în gândire.

— Asta da. Mă înspăimânta. În mintea ei totul se simplifica, se esenţializa. Până şi cuvintele deveneau altceva, nu ştiu cum să-ţi spun...

— Şi aţi divorţat din cauza asta?

— Evident, nu. De vină au fost deplasările mele, nopţile plecate de acasă, faptul dă niciodată nu era sigură că la o petrecere nu rămâne cumva singură, datoriţi unui caz ivit pe neaşteptate. Am divorţat. S-a recăsătorit după un an şi jumătate. Aud că acum au şi un copil, un, băieţaş. Mie mi-a venit foarte greu să mă mai apropii de cineva.

— Nici nu te-ai străduit prea mult.

— E adevărat: nu m-am străduit prea mult. Mereu mă gândesc că... deşi nu se poate şti. Nu sunt un celibatar convins.

— Andrei, de foarte multă vreme vreau să te întreb ceva:

cum faci de toţi, dar absolut toţi, după ce l-au luat pe „NU” în braţe, încât crezi că nu vei scoate de la ei absolut nimic, se frâng pe neaşteptate şi-ţi mărturisesc totul? Care ar fi metoda sau măcar explicaţia?

— În primul rând încerc să-mi fac eu datoria cum trebuie: să ştiu cât mai multe despre persoana adusă la interogatoriu. Apoi mă străduiesc să-i creez impresia că eu nu ştiu absolut nimic. Asta îi face să devină superficiali, să-şi supraliciteze „poziţia”, încep un dialog neutru sau în favoarea inculpatului. Apoi brusc, hotărât, îi arăt că *ştiu* totul: că l-am lăsat să devină el însuşi *ridicol.* Ironia asta se suportă cel mai greu. Spaima că ştiu, ironia, calmul meu, ridicolul lui, toate astea la un loc îl fac să cadă în cealaltă extremă: să-şi subliciteze „poziţia” şi posibilităţile. În plus, îi mai ofer o şansă: şansa dialogului. Oamenii au o extraordinară nevoie de dialog. Fără să-i aprob, fără să le promit ceva, îi ascult. Devin şi eu vulnerabil: adică om. Asta îi obligă mai mult decât orice promisiune. Atunci, indiferent ce-ar fi, redevin şi ei, pentru câteva minute doar, vulnerabili, adică oameni.

— Uneori mi-e frică de „dialogurile” purtate cu tine. Am impresia că devin şi eu inculpat, că mi se ia, subtil, dar necruţător un interogatoriu. E de fapt un interogatoriu luat capacităţii mele profesionale. Ştiu asta şi de aceea caut dialogul.

— Există şi la mine ceea ce s-ar numi „deformaţie profesională”. Uneori şi eu, în forul meu interior, mă trezesc „anchetându-mă”. Important rămâne însă procesul de deschidere, încrederea în tine, în ceilalţi, chiar atunci când aceştia îţi sunt adversari declaraţi.

— Acum înţeleg. Mă, gândeam şi la Ileana Pahome. La început, mărturisesc, am crezut că nu vom scoate nimic de la ea. „Oţel de cea mai bună calitate” îmi ziceam: „Nu va ceda un milimetru.” N-a fost aşa.

— Mobilul şi alibiul – cele două şperacle cu care deschizi uşile tăcerii, mai ales dacă ai adunat şi probele de rigoare.

Dacă ai înţeles corect mobilul, dacă ai înlăturat alibiul (şi cât de greu reuşeşti uneori aceste lucruri!) atunci celălalt înţelege că nu mai are nicio şansă, că i-ai înţeles jocul, raţionamentul, gândirea. Şi cedează. Şi mai e ceva: vorbeam înainte de dialog. Omul nu e numai o fiinţă gânditoare. E şi o fiinţă vorbitoare. Cea mai mare pedeapsă pentru un om este tăcerea. Ajuns aici, oricât de mult şi-ar impune el să nu vorbească, adversarul va vorbi. Pentru că este în firea lui să vorbească. Cuvântul, vorbirea au ajuns stereotipul psihic cel mai vizibil. Vă vorbi şi pentru că în felul acesta va încerca să afle ceva de la mine. Va vorbi şi pentru a se apăra. Va vorbi pentru că la urma-urmelor, asta e ultima lui şansă. Şi el ştie asta. Asta e tot. Nimic spectaculos, nimic neobişnuit.

— Mă obsedează Ileana Pahome. Mă întreb ce ar fi putut ajunge cu mintea ei şi mai ales dacă nu ar fi avut acel „accident” în clasa a IX-a.

— Ar fi multe de discutat şi în cazul ei şi în cazul lui Daniel. Ne întrebăm: ce ar fi putut fi, ce ar fi putut deveni dacă... Societatea încearcă să aibă grijă de toţi membrii ei. Reuşeşte mai mult sau mai puţin, pentru că urmăreşte, firesc, binele comun, colectiv, şi nu un destin strict individual. Ceea ce nu poate face însă nicio societate din lumea asta este să dirijeze toate destinele individuale. Să se opună hazardului. Înainte ne era greu să recunoaştem că o societate ca a noastră poate găzdui şi oameni care trăiesc în afara legii. Şi totuşi se mai fură, se mai întâmplă violuri sau atentate la pudoare, se mai comit crime. De ce? Care e vina societăţii în acest caz? Că e prea tolerantă. Dar şi în regimul cel mai dictatorial se comit crime, hoţii, violuri. Trebuie să recunoaştem şi factorul genetic şi mai ales factorii psiho-sociali. Apoi anturajul, alcoolul şi atâţia alţi factori favorizanţi. Cineva ar putea spune „eroii” cazului A.P. sunt nişte declasaţi. Par însă nefireşti: prea le-a potrivit soarta pe toate. Ce, adică nu Sunt şi tinere care nu au fost violate sau, poftim, „vândute de propria lor

mamă” şi care au ajuns la crimă? Şi totuşi copilăria, adolescenţa; dramele şi traumele din acele perioade pot influenţa un destin, pot abate un om de la traiectoria sa firească, normală. E regretabil ce i s-a întâmplat Ilenei Pahome. Mă gândesc însă la cei care au învins: la cei mutilaţi fizic sau sufleteşte, care au avut puterea să lupte şi să învingă. Nu se poate trece uşor peste ce i s-a întâmplat. Dacă vrei o opinie personală eu găsesc că celor care comit violuri ar trebui să li se dea cele mai aspre pedepse.

— Care crezi că va fi verdictul în cazul Ilenei Pahome?

— Când eram mai tânăr, am riscat (pentru mine, bineînţeles) câteva pronosticuri. N-am prea nimerit. Am renunţat atunci să-mi exercit funcţia de „premoniţie”. Justiţia – în care trebuie să avem încredere, aşa cum are şi ea în noi – face de fiecare dată dreptate. Are faţă de noi avantajul obiectivităţii maxime: un judecător nu participă direct la strângerea probelor, nu vede un caz în toată diacronia sa. Paradoxal, dar este un mare avantaj. Poţi studia „la rece” un dosar, neinfluenţat de nu ştiu ce detaliu pitoresc sau sentimental, poţi compara un caz cu altul similar, poţi aprecia,cântări fiecare act sau fapt, dincolo de tirania timpului. Dacă vrei însă din nou o opinie personală, Ileana Pahome nu va fi chiar atât de aspru condamnată. Copilul, „accidentul”, precum şi „înfrângerea” ei din finalul declaraţiei vor cântări destul de mult în balanţă.

— În cât timp crezi că vom termina cazul „Adrian Pahome”?

— În cel mult o săptămână. Hai să-ţi mai spun însă ceva: nu-mi plac pariurile. Ştiu, ai să-mi spui că acum câteva zile susţineam contrariul, dar acum vin cu o precizare: e vorba de pariurile pe oameni. Câţi ani va lua Ileana Pahome ? În cât timp terminăm cazul? Etc. etc. Ca profesionist, vreau desigur să rezolv un caz cât mai repede şi cât mai bine.

— Iartă-mă, tot mai suntem la un pahar (eu de şampanie – tu de ceai): hai să-ţi spun un lucru care îţi va face mare

plăcere.

— Ascult.

— Ai o extraordinară, o nemaipomenită, o imensă, o formidabilă vocaţie de soacră... şi acum, hai să bem!

„Ceva nu merge. Totul pare prea simplu. Cu eforturi minime am rezolvat două cazuri, două crime mai bine-zis şi am preîntâmpinat o a treia. Totuşi... de ce avea nevoie acum, *urgent*, Toma de averea Eufrosinei? Se gândise că suntem pe urmele lui şi că având bani mulţi îi va fi mai uşor să dispară o vreme? Tentativa lui Toma anula un plan (chiar dacă era criminal) foarte bine gândit, cu bătaie lungă. Îmi vine să cred că Toma s-a lăsat prins nu numai pentru a scăpa mai ieftin, *ci pentru că acum îi era indiferent ce s-ar fi întâmplat cu el,* atunci şi mai târziu. Mi s-a părut un om cu voinţa *sleită.* Şi Daniel Toma nu e omul care să obosească prea uşor. Să-l fi dezgustat propriile crime? Să-şi fi dat seama că o fericire (personală) nu se poate clădi pe nefericirea altora, că o crimă (sau mai multe!) ridică un zid de sânge între ucigaş şi restul oamenilor? Să se fi săturat de «tutela» Ilenei? Unii bărbaţi reacţionează aşa: dau totul pe nimic sau foarte puţin atunci când o femeie îi agresează. De unde totuşi această renunţare?!? La început am crezut în trucul atât de clasic al lăzii fără încuietoare care nu poate fi deschisă pentru că, de fapt, nici nu a fost închisă... M-a cuprins şi pe mine «sleiala» lui Toma. De ce oare? Numai pentru faptul că încerc să-l înţeleg; să mă substitui gândirii lui... Ce forţă l-ar fi putut determina pe Daniel Toma să reacţioneze în felul în care a reacţionat? Şi mai ales, *cine* ar fi avut de câştigat din «căderea» lui? La început l-am suspectat şi pe avocatul Zissu. Totul părea clar. Avocatul intuieşte, bănuie sau chiar are proba vinovăţiei directe a lui Daniel Toma. Atunci îi propune un târg: «Uite, eu ştiu totul despre tine. Ce ai făcut şi, mai ales, de ce ai făcut acest lucru». (Chiar

dacă habar nu are care ar fi mobilul direct, nu înţelege întreaga combinaţie, dar ştie dinainte rezultatul problemei. Ştie că toate drumurile duc la Eufrosina. Aşa că...) Îţi propun un târg. O mare parte din banii Eufrosinei Pahome sunt puşi şi pe numele meu. După moartea Eufrosinei aş deveni posesorul unei sume destul de... hm, pe care, iată, mă ofer s-o împart cu tine. Asta bineînţeles după ce toate suspiciunile... adică în câteva cuvinte... după trei luni de la intrarea banilor în posesia mea. Gândeşte-te bine... Nu prea ai de ales...

Pentru Daniel este într-adevăr ultima şansă. E drept că totul se împarte acum în jumătate sau, dacă trebuie să ţină cont şi de Ileana – şi trebuie să ţină –, în trei. Se hotărăşte să încerce... Ceva îl reţine însă... Ce anume?

Eliminarea Eufrosinei pare o treabă mult mai complicată. Trebuia asasinată o personalitate, un simbol al unui oraş şi al unui timp, şi Daniel o cunoştea bine pe bătrână măcar din auzite. Eufrosina era o bătrână paralitică, neputincioasă şi e mult mai greu – psihologic vorbind – să loveşti în omul căzut, în cel care nu mai are nicio şansă, nu are puterea să opună nicio minimă rezistenţă... În al treilea rând exista un risc şi oricât de naiv ar fi fost Daniel (şi Daniel nu era un naiv, dimpotrivă) tot ar fi ştiut sau ar fi bănuit (ceea ce ar fi fost acelaşi lucru) că locuinţa Eufrosinei este supravegheată din cauza evenimentelor survenite. În plus, asasinarea Eufrosinei ar fi fost o crimă *interesantă,* nu impusă de necesitatea logică a faptelor petrecute anterior. La început am crezut că Daniel Toma încercase «o tentativă de furt» pentru a-şi ascunde celelalte două crime. Acum sunt din ce în ce mai convins că greşesc. Nu, Daniel Toma a vrut să o asasineze pe Eufrosina. Ceva l-a împiedicat însă. Nu mă refer la intervenţia noastră, promptă şi eficace. Altceva, *interior.* Daniel Toma voia şi nu voia să comită crima, să reuşească în acţiunea lui – cu alte cuvinte. De ce? Dacă aş putea răspunde corect şi la această întrebare, atunci totul ar

deveni limpede. Foarte limpede...”

„Trebuie să mă pregătesc de moarte. Şi pentru asta ar trebui să-mi fac bilanţul. Sună cam... contabil, dar... asta e situaţia. Să nu uităm că în linii mari contabilitatea a rămas aceeaşi din secolul XVI. Asta impune, oricum, respect.”

„Nu mă refer la bilanţul material. De asta vor avea grijă statul, moştenitorii. Oricum nu luăm prea multe cu noi în mormânt. Şi asta e bine. Multe din cele ce îmi aparţin nu sunt de fapt ale mele. Un document semnat de Mihai Viteazul rămâne al lui Mihai Viteazul sau, şi mai adevărat, poporului său şi al meu, poporului român. Nici averile nu sunt în fond ale mele. E drept că în timp ce alţii îşi risipeau nopţile şi verile, eu strângeam documente. Tot o patimă, dar orice s-ar spune, mai puţin vinovată.”

„Dacă am să-mi reproşez ceva? Destule. Nu că nu mi-am «trăit tinereţea». Mi-am trăit-o: frumos şi demn. Dacă nu s-ar fi întâmplat ce s-ar fi întâmplat... aş fi fost oare alta? Nu cred; ceea ce am pierdut fizic, am câştigat în reflexivitate.”

„Amintirile, da, sunt ale mele. Aici îmi pot reproşa destule. Dacă le-aş fi aşternut pe hârtie! N-am avut mania autorlâcului şi n-am fost muşcată de şarpele orgoliului. Nu m-am îmbolnăvit de eternitate. Poate în tinereţe au fost câteva clipe când m-am crezut eternă. „Nu credeam să învăţ a muri vreodată.” Acum cred. Poate că viaţa noastră nu e decât o îndelungă pregătire a morţii. E prea mare această idee a morţii, pentru a nu merita efortul nostru de o viaţă. Să te obişnuieşti cu gândul că vei muri – tu care ai avut orgoliul sau inconştienţa de a te crede nemuritor – iată marea biruinţă a vieţii. Sau poate că acum comit o ultimă laşitate, mă acomodez cu ideea morţii pentru că nu mai am altceva de ales. Nu cred totuşi să mă mint şi acum...”

„Amintirile mele sunt, cred, interesante. Unii le-ar găsi chiar preţioase. Ar ajuta la conturarea unei atmosfere, la creionarea unor personalităţi istorice, la mai dreapta

judecată (pozitivă sau nu) a unor oameni care au fost... Aici Iorga a făcut o treabă bună. Ce m-a împiedicat pe mine să fac acelaşi lucru? Orgoliul şi obsesia perfecţiunii. Aş fi vrut poate să-i concurez pe Cezar, pe Tacit sau pe Cicero. Ori epoca noastră e alta: mai grăbită, mai densă, şi totuşi mai superficială. Nu mai interesează atât perfecţiunea unei fraze, cât «cantitatea de viaţă» pe care o conţine acea frază. Citim în tramvaie, nu recităm, nu scandăm, sau perorăm în forum."

„Şi totuşi istoria s-a pronunţat, destul de exact, asupra fiecăruia. Aş fi fost cel mult un martor, obiectiv în subiectivismul său, un martor care poate nici nu ar fi avut dreptul să fie martor, pentru că era implicat în proces. Îmi lipsea atunci perspectiva – s-o numim istorică. Şi dacă istoria are această «perspectivă» acum, ce mai contează câteva amănunte?

M-am liniştit şi amintirile mele (memorii dacă ar fi ajuns în ochiul, mâna şi inima altora) sunt perfect inutile."

„Mi-am trăit viaţa aşa cum mi-am dorit. Am fost iubita (chiar dacă nu am răspuns niciodată «avansurilor»), respectată (chiar dacă respectul, trebuie să fiu măcar acum sinceră cu mine, nu mă privea întotdeauna pe mine, ci foarte adesea viza banii mei, «relaţiile» mele), ocrotită (ce-şi poate dori mai mult o femeie decât tandreţea?), temută (nu ştiu cât de real a fost acest raport – spun asta nu ca o justificare, ci pentru că nu cred că cei cu care am stabilit acest raport au crezut în el; mai degrabă cred că şi eu şi ei «ne făceam că...» – vorba copiilor – «hai să ne facem că dormim»), invidiată (cine poate scăpa de invidie? E un sentiment atât de... omenesc!), admirată (îmi mărturisesc păcatul: mi-a plăcut întotdeauna să fiu admirată şi am făcut totul pentru ca acest sentiment să fie real şi, mai ales, să fie justificat în mod real)."

„Nu mă pot minţi: orice aş face, gândurile mele se îndreaptă spre Adrian. Dacă ar fi fost cu adevărat al meu, dacă l-aş fi purtat în pântec, dacă ar fi înmugurit în mine,

dacă l-aş fi născut cu durere şi bucurie, cu ură şi dragoste, dacă... ce aş fi făcut acum? Mi se încrâncenează sufletul. Lacrimile pornesc din inimă; le simt şi acum în gât; ochii nu sunt decât izvorul; poate că e mai bine că plâng acum, nu mă vede nimeni, îmi pot permite să plâng în voie pe întuneric, ce sentiment teribil trebuie să fie dragostea – şi ea un triumf al vieţii – singurul pe care îl poţi opune morţii. Ce va fi în viitor cu «juniorul»? Oare, chiar nu mă interesează? Acţiunea mea să fie doar «filantropică»? Aş vrea să-l văd, chiar dacă nu e al lui. Aveam dreptate: privirile lui l-au mângâiat şi acum asta e esenţial. Dar mai bine nu. Iluzia trebuie să fie mai puternică decât curiozitatea."

În noaptea în care a fost asasinat Adrian Pahome, cerul părea invadat de stele noi, necunoscute. Miliarde de stele. Mă apropiasem de fereastră aproape fără voia mea. Atunci m-a fulgerat oraşul. Luminile stradale, farurile aprinse ale autoturismelor grăbite, cuminţi totuşi, fiecare maşină respectându-şi aproape pedant banda de circulaţie. Luminile din blocurile pe care constructorii le-au numit atât de poetic „pe plus zece".

Priveam cerul, şi stelele mi se păreau acum mult mai mărunte, era de fapt o pulbere de stele. Fără voie mi-au venit în minte versurile lui Eminescu: „Un cer de stele dedesubt / Deasupra cer cu stele". Erau atât de autentice, încât ai fi putut crede că Eminescu le scrisese cu o jumătate de oră mai devreme, privind îngândurat şi visător oraşul – furnicar luminos, de la etajul opt al blocului. Şi totuşi... oraşul de jos nu părea învins de cerul de deasupra. Dimpotrivă, jos se ciocneau lumini. Pulberea aceea de stele se născuse din înfruntarea, încleştarea luminilor oraşului, ce duelau între ele febril, cu raze subţiri, nervoase. Gazele fierbinţi ale combinatului industrial dădea o flacără portocalie, continuă, puternică. Alte lumini erau reci, aproape la fel de reci ca luminile stelelor. Cele din casele

oamenilor erau, desigur, fierbinţi. Am închis pentru o clipă ochii şi am revăzut a celebră gravură franţuzească, înfăţişând o clădire cu multe etaje, un hotel probabil; gravorul încerca să surprindă cu umor, în contrast galben-negru, atitudini umane, să surprindă viaţa aşa cum era ea atunci şi acolo. Gravura era într-adevăr reuşită, dar ceea ce vedeam acum – deschisesem ochii şi încercam să străpung cu privirea întunericul adânc al nopţii până spre ferestrele luminate, să văd sau să ghicesc ce fac acei oameni, dacă sunt veseli sau nu – avea avantajul pe care îl are (sau ar trebui să îl aibă) un film faţă de o fotografie. Eu vedeam mişcarea, chiar dacă era uneori cenuşie, abruptă, neclară sau nesemnificativă.

Un lucru era dar: acei oameni erau liniştiţi, nu se gândeau decât la treburile lor, la drama unui 7 la lucrarea de control la biologie pe care o luase Măriuca lor cea pistruiată, cu cozi groase şi lungi, de culoarea mierii de salcâm uşor zaharisită, la bucuria că iată, băiatul cel mare a ieşit primul la cros într-un concurs sportiv inter-şcoli; poate la soluţia unei probleme tehnice, o posibilă invenţie sau inovaţie; poate la o opţiune de viaţă, alegerea unei viitoare profesii, o logodnă sau chiar o petrecere, în fond în noaptea asta începea sau sfârşea ziua cuiva, şi ceilalţi, prieteni, rude, cunoscuţi, erau alături de acel cineva, „la bine”, sărbătorindu-l şi sărbătorindu-i un nou inel adăugat vârstei. Da, acei oameni îşi vedeau liniştiţi de ale lor şi asta se datora lui şi colegilor lui – era o exagerare aici, dar şi ceva adevăr. Dacă m-ar întreba cineva ce am făcut în viaţă aş răspunde: Nu ştiu. Poate că am reuşit să-i ajut pe oameni să doarmă liniştiţi, să adoarmă liniştiţi. În fond munca mea, anonimă la prima vedere, nu se deosebeşte prea-mult de munca profesorului, care ar putea spune: M-am străduit să-i fac pe oameni să gândească şi apoi să gândească profund şi frumos, sau a doctorului, dar şi doctorul ar putea spune: M-am străduit să-i fac pe oameni să adoarmă liniştiţi, să doarmă liniştiţi. Dacă nu ar fi aceşti

oameni, munca noastră ar fi grea, foarte grea, aproape imposibilă. Atunci nici eu, nici Barbu, nici Mătăluţă, nici Petrică Ungureanu nu am reuşi mare lucru. Oamenii – ei sunt adevărata forţă! Nu numai ajutorul lor direct, – deşi în câte cazuri ajutorul lor nu s-a dovedit a fi decisiv! –, ci acel ajutor indirect, încrederea pe care o au ei în noi, senzaţia de urieşească forţă pe care o respiră şi o inspiră, bucuria lor, atât de umană, pentru care da, merită să petreci câteva nopţi albe, mai ales când nu sunt sterile. Şi, ciudat, niciodată nopţile albe nu mi s-au părut sterile, chiar dacă dimineaţa aveam ochii înroşiţi de nesomn şi nu aveam nicio soluţie în gând, pe birou sau în buzunar. Oamenii – merită să-i iubeşti. Chiar dacă ei nu te ştiu şi nu te vor şti niciodată. Să vedem acum ce mai zice Barbu. Nu l-am mai văzut pe Vasile de aproape... opt ore. Mai rău ca o femeie îndrăgostită. Ce să-i faci: aşa e când ai un prieten.

— Punctual şi în ţinută de gală ca întotdeauna – zâmbi Eufrosina.

— E aproape o deformaţie profesională. Îmi reproşezi ceva?

— Da de unde?!? Remarc doar faptul că nu te dezici...

— Nu mi se spune mie „Zissu”?

— Şi aici ai dreptate. Uite pentru ce te-am chemat: sunt ani de zile – destui, nu-i aşa? – de când îmi eşti prieten, duhovnic şi... avocat. Te-am chemat în această triplă calitate...

— Trebuie să înţeleg că e o discuţie... oficială?

— Cred că da. Vreau să-ţi comunic ce am hotărât cu privire la viitorul meu şi... al altora, dacă formula nu pare bombastică.

— Ascult şi mărturisesc că sunt puţin emoţionat.

— Îmi dai voie să nu te cred? Singurul lucru care te-ar putea emoţiona ar fi privirile puştancelor tale.

— Din nou maliţioasă.

— Din nou exactă.

— Dacă aş fi mai orgolios, aş putea crede că eşti geloasă.

— Dragul meu, gelozia – ca sentiment – există desigur. Dar este apanajul celor îmbolnăviţi de eros. Sper că nu crezi despre mine, ar fi o lipsă crasă de respect, că aş fi capabilă să mă îndrăgostesc de cineva. Îmi ajung mie însămi. Da, am curajul să afirm ca încă mă mai iubesc. E o formă de alint, nimic mai mult. Nu cred că e contagioasă... Revenind, vreau să-ţi comunic faptul că, după îndelungi dezbateri interioare, m-am hotărât să donez statului tot ce cred că îi aparţine de drept. Eu am fost doar un depozit, un seif şi singurul lucru pentru care mă pot felicita este faptul că nu am distrus acele documente de o valoare, hm, inestimabilă; dimpotrivă, am încercat să le completez cu altele. Ei, ce zici?

— În străinătate ar avea ceva valoare. La noi, mai puţin. Da, te-ai gândit bine. Un gest filantropic nu trece prea uşor neobservat. Să insişti ca fondul de documente să poarte numele tău.

— Am impresia că nu m-ai înţeles exact. Eu donez aceste documente, nu le negociez.

— Totuşi, mai există chiar o problemă... să-i spunem... administrativă. Unificate sub un nume, corpusul de documente nu s-ar risipi. Astfel...

— Dragul meu... formal, s-ar putea să ai dreptate. Să avem încredere însă şi în specialişti.

— Mulţi îşi vor lega numele de documentele tale.

— Am impresia că acum tu eşti gelosul.

— Nu încercam altceva decât să-ţi fiu un bun avocat.

— Aş fi preferat să-mi fii un bun prieten. Mai departe: m-am gândit să-l înfiez pe nepotul meu, pe Adrian Pahome-junior, el devenind din acea clipă moştenitorul meu *direct, unicul* meu moştenitor. Ei, ce mai zici?

— Cred că nu ar trebui să te pripeşti. Măi ai destui ani...

— Eşti un drăguţ, vrei să mă flatezi. Vreau să te asigur că lucrurile nu stau, din păcate sau din fericire, aşa. De doi

ani am destule probleme cu inima. Medicul mi-a mai dat, cu generozitate cred, încă şase luni. Deşi ştii şi tu cum e cu inima: te poate lăsa şi mâine; o mai poţi duce chiar un an sau doi...

— Se vor naşte destule probleme.

— De ce? Sunt încă în deplinătatea facultăţilor mele mintale, din punct de vedere juridic Adrian Pahome este nepotul meu, îi pot transfera încă din viaţă întreaga mea moştenire.

— Nu uita că Adrian mai are şi *părinţi!*

— Mda. Recunosc că eşti un avocat abil. Acum, prin acest plural ambiguu, ai vrut să mă încerci, să vezi dacă ştiu că Adrian A. Pahome nu e fiul lui Adrian Pahome.

— Cum?!? Nu se poate?!!

— Domnule avocat, mărturisesc că ai jucat destul de bine „scena surprizei". Dacă ar fi o alta, poate că ai fi fost convingător. Nu-mi spune mie că nu ştiai...

— Pe cuvântul meu de onoare...

— Prietene, m-am convins de mulţi ani că onoarea şi onorabilitatea avocaţilor sunt concepte extrem de relative...

— Ar trebui să mă simt jignit.

— Ar trebui. Asta numai dacă ai intra în tagma *acelor* avocaţi. Nu m-am referit, evident, la toţi avocaţii...

— M-ai mai liniştit.

— Aş vrea să te cred. Să recapitulăm, deci. Ştiu că Adrian A. Pahome nu este fiul natural al lui Adrian Pahome, nepotul meu. Asta nu are, pentru mine cel puţin, nicio importanţă...

— Mărturisesc că încep să nu te înţeleg.

— Nu m-ai înţeles nici altădată, dragul meu. Nu m-ai înţeles nici cu donaţia către stat. Îmi spui că în străinătate documentele mele ar valora ceva dolari. Nu mă înţelegi nici acum: eu vreau să perpetuez într-un fel memoria lui Adrian. Şi cum o pot face mai simplu decât prin celălalt Adrian, fiul lui. Sper să fie un băiat bun. Alte lucruri sunt

mai subtile, de detaliu şi mărturisesc că nu am acum chef să le mai discut.

Faţa proaspăt rasă a avocatului Zissu, palidă, păli şi mai mult:

— Trebuie să înţeleg că întrevederea s-a terminat.

Eufrosina îi replică vioaie, uşor ironic, uşor îngăduitoare:

— A, nu. Mă refeream doar la capitolul Adrian A. Pahome (pe care doar eu am dreptul să-i numesc... junior). Mai Sunt şi alte persoane care au anume drepturi asupra mea. Spune-mi, cât?

— Cât ce...?

— Cât vrei.

— Eu? Nu m-am gândit niciodată la recompense.

— Să n-o numim recompensă. S-o numim donaţie. Vreau să ştiu cam cât ai vreau să fie această... donaţie. Vreau să-mi spui tu suma. Dacă aş aprecia eu, aş putea greşi, cu aproximaţie prin lipsă... sau prin adaos.

— Repet, nu m-am gândit niciodată la o recompensă anume. Mărturisesc că nici acum nu am înţeles sensul...

— Ba ai înţeles foarte bine. Singurul tău gând, aici şi acum, e cel pe care ţi l-am spus eu cu voce tare: Cât? Ţi-e frică. Ştiu asta. Te cunosc atât de bine. Uite, ca să te ajut, îţi declar că sunt dispusă să negociez. E bine aşa?

— Nu uita că ai declarat că e vorba de o donaţie. Deci nu pot pune condiţii.

— Am mai spus-o: ăsta e păcatul tău: că eşti abil. De acord. Spune suma...

— M-am gândit la o maşină...

Eufrosina îl privi fără surpriză, apoi se cufundă câteva clipe în linişte. Pendula se auzea acum clar, mărunţind timpul.

— Eu mă gândisem la mai mult. O *Dacie* e şaptezeci de mii de lei, cu acte, asigurări etc., etc. Să spunem optzeci de mii. Exact?

— Exact.

— Foarte bine. Donaţia mea este de optzeci de mii de lei. Pentru restul de douăzeci de mii de lei, până la o sută de mii (de ce n-ai cerut atâta de la început, era o sumă rotundă!) sunt dispusă să negociez.

— Nu înţeleg.

— Dacă îmi spui ce ai de gând cu banii, sunt ai tăi.

— Vreau să-i cheltuiesc.

Eufrosina îşi îngădui un zâmbet.

— Nici nu m-am gândit că o să-i zideşti. Pe ce, cu cine, de ce, în cât timp vrei să-i cheltuieşti? Asta mă interesează.

— Îmi ştii păcatul mai vechi şi...

— Pipiţele.

— Zi-le cum vrei. Mărturisesc că sunt un vicios, dar... asta e situaţia.

— Te-ai gândit vreodată la ridicolul acestei situaţii? Eu, o domnişoară bătrână, cu anume principii puritane să finanţez crailâcurile unui fante mâncat de molia timpului. Noroc că „fetele" tale ştiu ele ce să facă. Ei, ce să mai spun: am promis, am promis şi trebuie să mă ţin de promisiune. Ai de la mine o sută de mii. Din decenţă pentru prietenia noastră şi pentru numele meu, vei intra în posesia banilor şi deci îi vei putea cheltui după placul şi pofta inimii, după moartea mea. Nu dispera: o să vină foarte repede.

— Adevărul e că acum arăţi mai bine ca oricând.

— Adevărul e că nicicând n-ai fost un escroc (hai să spunem cu îngăduinţă... sentimental) mai mare ca acum.

Avocatul Zissu se aplecă şi sărută mâna Eufrosinei.

Andrei intră (ca şi cum ar fi aşteptat momentul – poate că îl şi aşteptase) tocmai în acea clipă.

Eufrosina Pahome se reculese prima din surpriză:

— Domnule căpitan, asistaţi la un moment istoric. Prietenul meu de o viaţă a reuşit să-mi sărute mâna.

— Domnişoară, e într-adevăr emoţionant. Nu mă pot abţine să nu aplaud. (Mimă chiar aplauze distinse, cu

vârfurile degetelor). Venisem de fapt pentru o partidă de şah cu domnul avocat Zissu. Dacă domnia sa se găseşte într-o dispoziţie sufletească...

— Am o asemenea dispoziţie sufletească încât aş putea susţine acum şi un simultan. Sau o partidă „à l'aveugle".

Avocatul Zissu era bine dispus:

— M-am convins – pentru a câta oară.? – că arta nu înseamnă doar „încrâncenare". Dimpotrivă, cele mai bune rezultate... profesionale şi... sportive... le obţin atunci când „miza" este mică. Mă aflu într-o stare de echilibru indiferent (cum ar spune fizicienii) şi mi-e foarte simplu (aproape firesc!) să intru în ceea ce s-ar putea numi capacitatea de luptă.

Căpitanul Andrei ridică privirea din „pătratul cu 64 de pătrate " în care se cufundase:

— Din nou „Gambitul Damei?"

Avocatul ridică din umeri, uşor amuzat:

— Cu voia dumneavoastră. Apropo, ştiţi cum mai suntem numiţi noi, cei care nu reuşim să trecem peste un adversar cu adevărat puternic, victimele sigure, ale oricărui concurs cu un ELO de cel puţin 2300? „Împingători de – lemne". Sunt curios care dintre noi se va alia la sfârşit în această postură... Şi încă ceva: întrebat de un amator: Unde anume am greşit, maestre? – un mare maestru a răspuns cu umor: Cred că la prima mutare, la d4. Se jucase tot „Gambitul Damei", cu rezultate catastrofale pentru alb...

Partida continuă în tăcere.

„Oare de ce e atât de bine dispus? Cu siguranţă i-a reuşit pasienţa. Să fie în legătură cu Eufrosina? S-ar putea. Mai mult ca sigur că despre asta e vorba. Joacă formidabil. Nici eu nu sunt un ageamiu, dar simt că mă depăşeşte. E în gândirea lui ceva viclean, un gând otrăvit, care-ţi inspiră teamă. Trebuie să mărturisesc că acum o remiză mi-ar conveni foarte mult."

Eufrosina urmărea cu un surâs îngheţat partida:

— Trebuie să mărturisesc, tinere, că aş vrea să câştigi. Nu ştiu de ce; poate pentru că vreau să triumfe întotdeauna tinereţea.

„Recunosc însă că de această dată partida mă depăşeşte. Foarte rar pot anticipa o mutare. Diavolul ăsta bătrân joacă de-a dreptul formidabil”.

Avocatul Zissu zâmbi satisfăcut. Era „în mână”. Avu o tresărire de orgoliu:

— Cred că acum aş putea juca şi biliard. Apropo de precizie. Recunosc însă că domnul căpitan Andrei şi-a ratat reala vocaţie: ar fi ajuns un şahist foarte bun.

Înfruntarea devenise dramatică.

Până la urmă terminară remiză, propusă de avocatul Zissu şi acceptată imediat de Andrei.

— Epuizant. Cred că singurul lucru pe care îl mai am de făcut e să mă duc să mă culc.

— Vă însoţesc şi eu câţiva paşi.

Eufrosina protestă mai mult din politeţe:

— Mai puteţi rămâne... să vă refaceţi... Numai o rugăminte mai am: să nu mai începeţi o partidă. A fost foarte palpitant, dar încă două partide ca aceasta şi m-aţi ucis. O femeie în vârstă trebuie să citească ceva... digestiv, nu să urmărească duelul de orgoliu şi de inteligenţă dintre doi bărbaţi atât de... inteligenţi şi orgolioşi.

Bărbaţii se ridicară. Urmară câteva zeci de metri parcurşi în tăcere. Doar paşii lor se auzeau răsunând metalic pe pavajul pietrelor de caldarâm. Luna arunca şi ea o lumină nefirească, albăstruie, de uraniu.

— Pregătiţi-vă pentru revanşă, domnule avocat. Moraliceşte partida v-a aparţinut, recunosc.

— Dimpotrivă, dimpotrivă. Recunosc, am jucat foarte bine, dar dumneata ai jucat excelent. Nu uita însă că ai avut negrul. Oricum, o partidă istorică. Pe mâine sau... oricum... pe curând! Şi se îndepărtă grăbit fără să-şi mai strângă mâinile, parcă ghicind reţinerea căpitanului.

— Pe curând... şopti stins, privindu-i silueta acum parcă

fragilă şi nehotărâtă depărtându-se şi dispărând printre castanii din scuar, cu trunchiuri atât de negre, încât păreau aproape invizibile.

„N-am aflat nimic sau aproape nimic. Oricum, m-a avertizat că joacă tare, că e departe de a fi... cum a zis?... un «împingător de lemne». Ce cadou i-a făcut Eufrosina? Bani? Da, cu siguranţă bani. Dar cât? Ceva între 20 şi 25 la sută. Deci cam o sută de mii. Nu e mult, dar nici foarte puţin. Sau altfel zis: decât nimic, mai bine... Sau şi mai bine zis: *«Dacă nu se poate totul, măcar o parte.» Da, s-ar putea"*

Locotenentul Barbu se ridică în picioare:

— Deci... trebuie să mă duc?

— Neapărat. Trebuie să aflăm ce gândeşte adversarul... pardon... partenerul meu de şah.

— Noroc că nu ştiu atât de bine acest sport...

— Ai putea completa liniştit... al minţii... Lasă, ai tu alte calităţi...

— E adevărat că niciodată nu mi s-a ghicit în cafea. Credeam că de treaba asta se ocupă balaoacheşele.

— Vezi, ăsta e cusurul tău: te pripeşti. De ghicitul în cafea se ocupă şi lumea bună.

— Totuşi nu înţeleg ce vrea de la mine domnul avocat.

— Cum, n-ai înţeles încă? Vrea să-ţi ghicească viitorul. Îţi va spune multe: când şi cu cine te vei însura, în ce an vei ajunge maior; lucruri importante.

— Şi eu va trebui să nu râd?

— Mai ales. Chiar dacă steaua îţi va fi favorabilă, îţi interzic chiar să zâmbeşti.

— E prea mult.

— E absolut necesar. Mai mult chiar, ar trebui să te arăţi uşor nemulţumit.

— De cine?

— De mine, de exemplu. „Sub aparenţa unei false amabilităţi, a unei camaraderii oferite generos, se ascunde

un ambiţios şi un inflexibil”. Vezi, nu mă discredita prea tare: s-ar putea să aflu şi... impresia de verosimilitate ar fi ştearsă.

— În fond, de ce atâtea precauţii! Suntem aproape siguri că avocatul se află în centrul afacerii Pahome, cel puţin aici, la Braşov.

— Vezi, ăsta e cusurul tău: te pripeşti. Simplele intenţii nu rezolvă problema. Vulpea trebuie scoasă din vizuină. Nu ajunge să ştii că e înăuntru; trebuie să încerci să o scoţi de acolo. În plus, nu avem încă mărturia avocatului. Normal, ceaşca de cafea, ghicitul sunt pretexte. Lupta va fi destul de aprigă, te avertizez. Avocatul e vulpe bătrână. Nu uita tocmai acest lucru: că e avocat. *A învăţat să aibă răbdare, să-şi dozeze exact, cu maximă eficienţă şansele*. Nu va scoate asul din mânecă pentru nimic în lume, dacă nu e momentul potrivit. În plus, fie că ne place sau nu, adversarul nostru are QI de peste 130, după părerea mea. Marele nostru avantaj e faptul că dreptatea e de partea noastră. Un avantaj care nu trebuie însă absolutizat. S-au mai văzut cazuri când unii au murit chiar, având dreptatea în mână sau în buzunar. S-ar putea ca avocatul să se simtă încolţit. Am intrat în zona lui de siguranţă; am depăşit acel prag infinitezimal care îi permitea să încerce şi alte soluţii. S-ar putea să muşte. Fii foarte atent. Ia-l cu tine şi pe Mântăluţă.

— Pisica cu clopoţei...

— E adevărat. Dar prefer să scapi şobolanul decât să te alegi cu lăbuţa ruptă...

— Dacă e aşa, atunci ar trebui să mă tem şi de cafea.

— A, nu! Atacul va veni, mult mai târziu, sunt sigur. Cafeaua va fi de cea mai bună calitate. Te invidiez. Şi acum îi simt aroma! Avocatul vrea să afle de la noi ceva, eventual *ce* şi *cât* ştim despre cazul Pahome.

— Păi atunci nu are decât să mă întrebe. Ştiu eu ce să-i spun...

— Trebuie să fim foarte atenţi. Avocatul Zissu ştie că nu

suntem nişte naivi. Ştie chiar că îl bănuim. Va trebui să-i oferim o versiune logică, plauzibilă. Atâta doar că va fi *paralelă* cu cea adevărată. Un singur lucru, nu trebuie să afle: că bănuim legătura dintre el şi Toma T. Daniel. În rest poţi să-i spui aproape orice. Fără să încâlci bineînţeles secretul de serviciu.

— Abia acum sesizez că e una din cele mai importante misiuni.

— Exact. Nu uita însă că *nu eşti singur.* Te mai doare stomacul?

— Stomacul? Nu m-a deranjat niciodată.

— Ba da. Ai uitat că ai o gastrită cronică rebelă, care îţi interzice orice picătură de alcool?!?

— Am înţeles. Am gastrită cronică. Fără nicio picătură de alcool. Dar o citronadă am voie?

— E chiar recomandabilă. În felul acesta nu vei jigni cu nimic amabilitatea gazdei tale.

— Ce fac cu Mănătăluţă?

— Îl plasezi într-o poziţie strategică. În apropierea casei avocatului se află telefoanele. Pune-l să dea câteva telefoane. Pune-l să sune la numărul ăsta... Poftim. E un îndrăgostit cam insistent. Va trece puţin timp până când „aleasa inimii" se va întoarce de la o vizită făcută „celei mai bune prietene". Poate să fie şi puţin gelos. E dreptul lui, nu? Mai sunt întrebări?

— Nu cred. Sper să mă descurc.

— Păreai mai grăbit, mai nerăbdător, mai optimist.

— Între timp m-am înţelepţit.

— Bine, atunci succes. Va trebui să te grăbeşti puţin. Mai ai exact... douăzeci şi trei de minute până la întâlnire. Şi domnului avocat îi place punctualitatea. Oricum, te aştept să-mi spui ce-ai făcut. Nu mă culc prea devreme.

— Crezi că discuţia se va prelungi *atât de mult?*

— Cu siguranţă. Între prieteni se întâmplă întotdeauna aşa.

Afabil, avocatul Zissu îi ieşi în întimpinare cu braţele deschise, aproape teatral:

— Tinere, îţi prevăd un viitor strălucit.

— Mulţumesc, dar nu înţeleg…

— Vezi, tinerii în ziua de azi nu prea pun preţ pe punctualitate. O consideră apanajul celor mai în vârstă, ceva vetust, desuet, mirosind a naftalină. Atunci când dai de un tânăr atât de punctual ca dumneata, nu se poate să nu rămâi impresionat. Şi nu numai eu, te asigur.

— Mă copleşiţi, maestre. Să vă audă… superiorii mei.

— Din păcate nu mai am eu influenţa de altădată. Noi cu armata colaborăm mai puţin. Armata mă rog, poliţia îşi are propriile ei tribunale, legi şi regulamente.

— Da, aşa e.

— Luaţi loc. În afară de cafea, un „visichi”?!?

— Dacă e cu lămâie, accept.

— Visichi cu lămâie?

— Da, şi fără „visichi”. Am o gastrită cronică. Mă deranjează aproape tot timpul. Parcă am înghiţit o monedă înroşită.

— Vă compătimesc sincer. Am constatat un lucru interesant. Astăzi oamenii, deşi trăiesc în medie cu 15 ani mai mult *ca pe vremea* mea, se îmbolnăvesc cu 15 ani mai repede de aceleaşi boli. Cauzele? Multiple. În primul rând însă graba. Astăzi lumea se grăbeşte.

— Spuneaţi: *„ca pe vremea mea !” Vremea aceasta, de acum, nu e şi a dumneavoastră*?

— Ca să fiu sincer, nu! Afirmaţia vă poate surprinde, dar e sinceră şi, mai ales, reală. Aparţinem unui timp precis determinat. După 50 de ani un bărbat e depăşit de timp. Ca o barcă rămasă în urma curentului. Eşti tânăr, nu mă crezi acum, dar, dacă îţi vei aminti peste 25 de ani discuţia noastră, îmi vei da atunci dreptate. Pentru cei de vârsta mea, timpul se scurge altfel. E mai leneş. Ca sângele în arterele obosite, bătrâne. Nu e nicio dramă în asta; e doar o constatare. Dar cred că ar trebui să vorbim despre

tinereţe, nu despre bătrâneţe. Bătrâneţea e ursuză, taciturnă şi pudică. Tinereţea e strălucitoare şi risipitoare. Mă scuzaţi un moment.

Avocatul Zissu dispăru în bucătărie.

Barbu se ridică şi începu să cerceteze cu ochi atent biblioteca. „Surprinzător de eclectică. Normal, multe cărţi de drept. Dar şi «Sexologie», «Itinerar psihiatric», cărţi de filosofie. Câteva albume de artă. Romane de Gib Mihăescu, Camil Petrescu, Rebreanu. Poezii de Rimbaud, Eminescu, Rilke, Novalis. Goethe în germană. Shakespeare într-o ediţie splendidă – foiţă de ţigară – cuprinzând şi poemele lungi şi, bineînţeles, sonetele. Cărţi, de popularizare a ştiinţei, multe în franceză şi engleză. Un dicţionar italian-român. Câteva dicţionare «Larousse» – cam vechi. Lucrări de Eliade. O gramatică practică a limbii franceze. Cataloage de la diverse expoziţii de plastică. Câteva discuri (Mozart, Beethoven, Ceaikovski, Verdi). Ghidul spectatorului de operă. O antologie a poeziei americane (în engleză). «Istoria literaturii române vechi» (Cartojan). Partituri (Enescu, Dvorak, Beethoven, Chopin). «Drama otrăvirilor». O carte de medicină legală. Câteva romane poliţiste (autori americani). Biblia alături de «Călăuza ateistului». Câteva cataloage «Ivert & Tellier». O bibliotecă şahistă impresionantă, adusă la zi. Cărţi privitoare la teoria deschiderilor, analize ale finalurilor complexe, «Partide celebre» comentate de Alehin, Capablanca, Keres. Reviste sovietice, franţuzeşti, americane, germane, engleze – unele pe anul în curs. Se pare că e singurul domeniu care îl mai interesează la această oră”.

Avocatul Zissu intră cu o tavă pe care se găseau două ceşti cu cafea aburindă. Mirosul era irezistibil. Barbu zâmbi. Avocatul îi înţelese greşit zâmbetul. Comentă autoironic:

— Unii au intrat „în scenă” ducând tava. Şi aşa au şi ieşit...

— Încercam un pariu cu mine însumi. Voiam să văd dacă pot rezista unei ceşti de cafea. Mărturisesc că ar fi imposibil. E o băutură vrăjită, recunosc.

— E un lucru bun. Oricum, o băutură mai puţin periculoasă decât chiar berea. Se spune că berea aduce impotenţa. Ce zici?

— Ce să zic?!? E o problemă care *încă* nu mă interesează...

— Pe mine, dimpotrivă. Un an-doi şi gata. Cu îngăduinţă să zicem trei ani. După asta mă pot declara un bătrânel simpatic şi... inofensiv.

— Şi până atunci?

— Până atunci mai sunt *oarecari şanse.*

Se auzi soneria. Bătrânul ezită o clipă, apoi cu paşi hotărâţi se îndreptă spre uşă. Intră o brunetă destul de tânără, al cărei păr, bătând în albastru, încadra o faţă machiată strident.

— Bună, darling, da' ce surpriză! Nu eşti singur. Eşti încă tare, motănel, dacă ai curajul să apari alături de bărbaţi tineri şi... seducători.

Făcură cunoştinţă. Barbu făcu un efort imens să nu-şi şteargă, mai mult sau mai puţin discret, mâna. Se stăpâni câteva clipe, apoi se ridică şi întrebă unde e baia. Avocatul îl conduse pe un hol îngust şi întunecos, deschise o uşă şi atinse comutatorul.

— Aici. Când reveniţi, stingeţi şi lumina.

Apoi şoptit:

— Vizita domnişoarei e total... inopinantă.

Barbu clătină din cap, înţelegător.

— Se mai întâmplă.

Când reveni, în cameră era doar bruneta. Îl informă prompt:

— Motănel e la bucătărie. Îmi face şi mie o cafea. Mi-a spus să vă fac conversaţie. Sper să nu vă plictisesc, îşi schimbă brusc şi ostentativ poziţia picioarelor.

Barbu atacă primul:

— Cu ce vă ocupaţi?

— O să râdeţi. Am o meserie mai puţin obişnuită. Sunt... contorsionistă IV la barul „Melody”.

— Da?!? Într-adevăr e o meserie mai neobişnuită. Recunosc că sunt puţin surprins. Practic, ce faceţi?

— Încercăm să distrăm clienţii. Suntem un cuplu. Facem câteva figuri de circ. Încercăm să menţinem o artă veche... din păcate pe cale de dispariţie astăzi.

— Şi care e numele dumneavoastră... de artistă?”!

— Mi se spune Mimi. Poate pentru că sunt atât de muzicală. Alţii îmi spun Lala sau Dodo. Obligatoriu însă două note muzicale.

— Şi partenerul dumneavoastră?

— Ce e cu el? A... de ce nu e cu mine? Nu-mi e partener *decât* în spectacol. Pentru viaţă îmi găsesc alţi parteneri. Nu-mi place să amestec arta cu viaţa. N-ar avea de câştigat nici una, nici alta...

— Şi aveţi un contract... permanent?

— Din păcate, nu. Oricum, am atestat. Cât m-am luptat să conving comisia! V-am mai spus: arta noastră e pe cale de dispariţie. Dispare cultul pentru trupul frumos. Lumea e mai grăbită acum. Caută ritm, nu graţie.

Avocatul reveni în sfârşit.

— Spune, motănel, ce m-aş face fără tine.

Stânjenit, Zissu încercă o glumă:

— Sper că n-ai de gând să-mi propui să-ţi devin partener.

— Ei, lasă, dragă, domnul...

— Barbu...

— ...Ce nume viril... sper că domnul Barbu nu e deranjat de intimitatea noastră.

— Nu, numai că o să vă rog să mă scuzaţi. Am trecut pe aici doar pentru câteva minute... Aveam o mică problemă cu domnul avocat.

— Motănel, de ce nu spui că ai treabă? Vă rog să mă scuzaţi, domnule Barbu, nu ştiam că sunteţi un client.

Aveţi dreptate; afacerile înainte de toate. Motănel, vii să mă iei după spectacol? Te rog, ştii cât ţin la asta. Produce bună impresie. Şi apoi anumiţi derbedei trebuie să vadă că nu sunt singură.

— Vin, dar acum du-te.

— Vai, ce urâcios eşti astăzi. Să ştii că n-am să te mai las să mă săruţi pe botic sau pe lăbuţă. Pa. Te aştept. Dacă domnul Barbu nu are la acea oră ceva mai bun de făcut, vă aştept pe amândoi.

Zissu se mohorî. Zise printre dinţi:

— Cu siguranţă că are ceva mai bun de făcut.

— Bine, atunci te aştept doar pe tine. Dar să ştii că niciodată n-ai fost atât de urâcios ca astăzi. Ar trebui să te pedepsesc. La revedere. Nu te deranja să mă conduci.

Avocatul o conduce totuşi până la uşă. Se aşeză apoi greoi într-un fotoliu:

— Vă cer scuze. O vizită neprevăzută. Şi doar am rugat-o de atâtea ori să-mi dea un telefon înainte de a veni. Am impresia că e geloasă. Crede că mă va surprinde cu... altcineva. Aş... avea o rugăminte. Aş vrea ca Eufrosina Pahome să nu afle despre această vizită. *Alte prezenţe feminine din viaţa mea o indispun.* Deşi niciodată n-a fost ceva serios între noi. Nu mă pot lăuda că i-am sărutat vreodată altceva decât mâna dreaptă.

„Nici n-ar fi putut fi. Cred că dacă Eufrosina ar fi asistat la «scenă», ar fi leşinat!”

— Vă promit că domnişoara Pahome nu va afla nimic despre, această vizită! .

— Vă mulţumesc. Discreţia unui om tânăr devine o calitate cu atât mai impresionantă.

— Credeţi că unele calităţi cer o anumită vârstă pentru a fi probate?

— Nu. Dar tinereţea e atât de superficială şi de... inconştientă. Cel mai ades tinerii greşesc din cauza acestei superficialităţi, nu credeţi?

— Poţi fi superficial şi la bătrâneţe, dacă e vorba de o

trăsătură de caracter...

— E adevărat; mă refeream însă la o tendinţă generală.

— Domnule avocat, iertaţi-mă că vă întreb: Care ar fi totuşi scopul invitaţiei pe care mi-aţi făcut-o?

— Poate că sunt mai multe scopuri: dorinţa de a ne cunoaşte (şi, eventual preţui) mai bine; dorinţa de a scăpa (încă odată) de singurătate; dorinţa de a purta un dialog (sincer) cu un brav reprezentant al unei alte generaţii; dorinţa de a înţelege mentalitatea şi idealurile acestei generaţii. Iată doar câteva scopuri... nobile şi declarate... Vă ajung?

— Cred că da. Oricum vă mulţumesc atât pentru încredere, cât şi pentru invitaţie. Sper să nu vă dezamăgesc prea mult.

— Mă tem să nu fie adevărată reciproca. Aş vrea să vă prezint „ambientul" meu. Biblioteca văd că aţi analizat-o. Ştiu că v-a dezamăgit, dar am preferat să citesc cărţi din biblioteci publice. Cele câteva cărţi pe care le vedeţi, au ajuns sau au rămas la mine din întâmplare. Doar cărţile de şah m-au interesat...

— ...Am remarcat asta. Informaţia e adusă la zi.

— Exagerezi, tinere. Mi-ar trebui averi pentru asta. Încerc totuşi să nu rămân prea mult în urmă. Şahul progresează foarte repede.

— Colegul meu îmi spunea că jucaţi foarte bine. Să vă destăinui un secret: colegul meu e de departe cel mai bun dintre noi.

— Deşi se declara cu modestie un amator... tot confidenţial: colegul dumneavoastră este cel mai puternic adversar pe care l-am întâlnit. Dintre amatori, bineînţeles... Să vă arăt şi o altă „faţetă" a „personalităţii" mele. M-a pasionat întotdeauna vânătoarea.

— Am remarcat câteva piese superbe. Adevărate trofee...

— Sunt câteva care dacă ar fi participat în competiţii, ar fi luat aurul, în cel mai rău caz, argintul. M-a pasionat

vânătoarea în general, ca să spun aşa. Vânătoarea cu şi fără puşcă. M-a interesat comportamentul animalelor. Deşi pare curios, asta m-a ajutat mult în profesie. M-a făcut mai prudent. Îmi ziceam: „Dacă un animal poate fi atât de viclean sau de tandru, atunci omul...” Nu m-am specializat într-un anume vânat. Am vânat şi urs şi mistreţ, şi lup şi vulpe, şi iepure şi răpitoare. N-am împuşcat însă niciodată un cerb. M-a impresionat un basm în copilărie, dacă mai ţin bine minte era vorba de doi copii, o soră şi un frate care merg prin pădure; fratele bea apă dintr-o urmă de copită de cerb şi se preschimbă şi el în cerb. Am avut după aceea tot timpul credinţa că dacă aş trage într-un cerb, aş comite de fapt o crimă. O copilărie poate...

— Poate. Dar arată un suflet sensibil, impresionabil, nobil.

— Nu, v-am spus asta *ca să par altfel decât sunt. Pur şi simplu aşa s-a întâmplat să fie.* Fiecare om are sensibilităţile şi curiozităţile lui.

— Aveţi perfectă dreptate. Îmi spuneaţi însă că vă pricepeţi la ghicitul în cafea. Şi că aţi fi dispus să-mi ghiciţi. Mărturisesc faptul că mă interesează...

— Tinere, dumneata nu eşti Mimi. Există însă un aspect al problemei care mi se pare interesant. Dacă acceptăm ideea că a ceaşcă de cafea poate fi o antenă care să capteze biocurenţii creierului dumneavoastră şi faptul că între noi s-ar putea stabili un dialog telepatic, atunci ghicitul în cafea nu mai reprezintă un lucru atât de blamabil. Dumneata deţii anumite informaţii pe care nu le poţi prelucra din cauza subiectivismului. Cunoscând, repet, prin proces telepatic, aceste date, eu aş putea să le ordonez mult mai obiectiv, mai logic, mai coerent. Asta e totul.

Pentru asta e nevoie însă de credinţă. A mea şi a dumitale. Ori dumneata eşti un ateu convins...

— Da, recunosc acest lucru.

— Din această cauză, în cazul dumitale ghicitul în cafea

devine imposibil. Sper că nu te-am dezamăgit prea mult.

— Mărturisesc că aş fi fost totuşi curios...

— Curiozitatea nu ajunge. E mult prea puţin. Repet, e nevoie aici de o *credinţă, pe care dumneata, din păcate, nu o ai.* Să rămânem deci la intimitatea unei cafele.

— De acord.

Barbu mai stătu vreo jumătate de oră, apoi mulţumi călduros gazdei pentru amabilitate, pentru invitaţie, pentru sinceritate etc. etc. şi plecă.

Ajuns la hotel, fu luat imediat „în primire" de căpitanul Andrei.

— Ei, cum a fost? Care ţi-e viitorul?

Barbu se spălă tacticos pe mâini, pe faţă, făcu vreo câteva mişcări cu braţele mimând un exerciţiu de gimnastică „suedeză", apoi se întinse pe pat, cu mâinile aşezate sub cap. Prelungi intenţionat nerăbdarea lui Andrei:

— Interesant, acest avocat. Un om multilateral. Mă bucur foarte mult că am avut prilej să-l cunosc astăzi atât de bine...

Începu să-i povestească lui Andrei, cu lux de amănunte, „vizita".

Andrei îl ascultă în tăcere. Apoi, brusc înviorat:

— Şi concluziile?

— Una singură. Cred că şi-a bătut joc de noi. Ştia că vrem să aflăm mai multe despre el. Ştia şi faptul că noi bănuim că el vrea să afle de la mine cât mai multe şi că va face eforturi pentru asta. Ei bine, n-a făcut niciun efort pentru a afla. A fost doar o vizită de „curtoazie". Inutilă, după părerea mea.

— Nu sunt de aceeaşi părere. Avocatul s-a trădat, totuşi. Tocmai prin acest fel de a acţiona. E inteligent, recunosc. Numai că de această dată tocmai această inteligenţă i-a jucat festa. Neoferindu-ne nimic, ne-a demonstrat multe: că ştie că îl suspectăm, ne-a avertizat (din orgoliu sau nu, conştient sau nu) că e un adversar de temut. Ne-a arătat

că ne-a înţeles jocul „de aşteptare” şi că e dispus să lupte cu aceleaşi arme.

— Adică?

— Adică suntem într-o partidă de şah în situaţie de „Zug wang”. Trebuie să aflăm cine joacă cu albul.

Eufrosina se sculă prost dispusă. „Nu ştiu ce e cu mine. Aş avea toate motivele să fiu mulţumită. Mai mult chiar, bucuroasă, şi totuşi... Ceva nu merge. Fizic, nu psihic. Curios, fizicul, care nu m-a interesat atâţia ani, *mă preocupă* acum. „Simt o gheară în piept. Să fie o răceală banală? Când şi unde să fi răcit?!? Să fie altceva? Tot ce e posibil. În acest caz, nu-ţi uita deviza, Eufrosino: Fii demn până la capăt. Să încercăm un bilanţ. L-am mai încercat şi altădată. Atunci era însă o cochetărie nevinovată. Acum însă cred că e vorba de ceva mult mai serios. Socotelile cu ceilalţi le-am încheiat cu bine. Dacă nu vor fi mulţumiri şi regrete (mulţumirea e forma discretă a invidiei, iar regretul, o formă, la fel de discretă, a orgoliului), nu vor fi, sper, nici injurii. Înjurăturile *mă indispun.* Pentru că sunt o expresie prea directă a brutalităţii. Aşa sunt eu: nu suport înjurăturile. Chiar dacă nu m-au atins, nu m-au putut atinge vreodată. Violenţa nefiltrată de creier, de ochi sau de buze mă duce cu gândul la epoci eroice din ceaţa omenirii.”

Zâmbi. Trist. „Se pare că nu e o simplă răceală. Şi medicii care spun că inima nu doare. Se pare că nu doare decât odată. Acum mă doare. Poate că ar trebui să-i dau un telefon doctorului Racolţea. Deşi... ce mai poate face un medic... e şi el un biet om... Nu-i mai dau telefon. Ce să-l mai deranjez... Cine se mai deranjează pentru o babă... Eufrosino, ai început să baţi câmpii... orice, numai îngăduinţă nu... îngăduinţa e forma primară şi discretă... formidabil cât de mult îmi place acest cuvânt... «discret»... am auzit de titlul unui film... «Farmecul discret al burgheziei”. Nu l-am văzut, dar cred că filmul e genial.

Pentru că are un titlu genial. Şi un titlu genial nu poate fi dat decât un film genial... îngăduinţa e forma primară şi discretă a umilinţei.”

„Oare a scris cineva despre moarte? Până acum nimeni. Cei care au scris despre moarte au făcut-o din exterior... aşa cum ai încerca să descrii o casă văzând-o de la mare distanţă. Să ai pretenţia să ştii cum e compartimentată... ce mobilier are... eventual, nuanţa. Nu mă conving nici cei care au murit scriind despre asta. Sinucigaşii erau în acele clipe mai vii decât oricând. Cei care au murit îngheţaţi sau împuşcaţi erau şi ei prea vii ca să poată scrie despre moarte... ca să aibă dreptul să scrie despre moarte... nu, nimeni n-a scris convingător despre subiectul acesta... Cu ce se poate compara spaima de moarte?... Cred că am murit... cu ochii minţii de două ori până acum... prima dată mi s-a întâmplat în vis când eram de vreo douăzeci de ani. Mă întorsesem de la plajă puternic insolată, *mă expusesem* – vorba cuiva, şi am adormit pe burtă învelită într-un cearceaf subţire... Pământul şi-a schimbat sensul... s-a răsturnat brusc sau şi-a pierdut gravitaţia şi eu mi-am dat seama că voi cădea. M-am agăţat de crengile unui copac... plângeam şi mă rugam, cui, de ce, să mă lase să ating din nou pământul... n-am rezistat multă vreme şi crengile sau ligamentele mâinilor mele au cedat şi eu am început să cad... cădeam în sus dacă se poate imagina aşa ceva. La început mai lent, apoi din ce în ce mai repede, devenisem un bolid intergalactic... stelele treceau pe lângă mine fulgerător fără să mă atingă, apoi au dispărut şi stelele. Cădeam într-un hău de un negru absolut, atât de negru încât o particulă de praf ar fi avut acolo străluciri de diamant. Ceea ce mă înspăimânta cu adevărat, într-un mod insuportabil, animalic era faptul că ochiul meu nu mai avea niciun suport. Mi-aş fi dorit o prăbuşire într-o stea, sau o prăbuşire într-o crevasă sau într-un ocean... orice... ochiul meu nu mai avea acum niciun sprijin şi asta era insuportabil... M-am trezit plângând în hohote şi am

alergat până în grădină şi am sărutat pământul... Pământul acesta pe care îl frământasem cu picioarele fără să-l ştiu până acum... mi se părea cel mai drag lucru... O vecină m-a văzut şi a răspândit vestea că fata lui Pahome a înnebunit, că a început să mănânce pământ şi câte şi mai câte...

A doua oară tot în vis s-a întâmplat. Aveam o răceală puternică. Tuşeam şi nu mă mai puteam opri. Cred că am tuşit foarte tare şi atunci în mine a crescut un copac roşu, de sânge. Apoi galben. Mă roteam încet, eram acum copac şi încercam cu disperare să mă agăţ de ceva, să-mi înfig crengile sau rădăcinile; toate erau mâini sau degete... eram o mie de degete, mai subţiri, mai nervoase, mai disperate şi toate aceste degete încercau să se agaţe sau să se înfigă în ceva; eram într-o pâlnie de tablă zincată perfectă, fără vreo asperitate, tabla strălucea uşor în solz de peşte şi eu alunecam spre gâtul pâlniei din ce în ce mai îngust care mă strângea până la sufocare. M-am trezit şi de astă dată plângând... perna era roşie de sânge... îmi curgea sânge din nas... «din cauza efortului» – mi s-a spus. Cred că şi atunci am fost aproape de moarte. Acum ar fi a treia oară şi dacă ar trebui să respect... o lege a firii... acum ar fi sfârşitul. Nu-ţi uita deviza, Eufrosino: Fii demn până la capăt.”

„Acum am un cap de pământ. Greu, năclăit. Creierii s-au amestecat cu părul, cu pielea feţei, cu muşchi, cu salivă, cu sânge, cu praf de oase. E un fel de plămadă totul. Niciun gând nu mă mai străbate. Curios, mi s-au trezit picioarele... am senzaţia că mă pot ridica singură, că pot face câţiva paşi prin cameră, poate aş şi dansa. Sau totul nu e decât o iluzie, trezirea de acum a trupului nu e decât o ultimă zvâcnire a lui. Ultimul orgoliu ai cărnii. Poate ar trebui să suspin...”

Căpitanul Andrei Andrei ridică cu grijă foile de hârtie. Un curent – atunci când ei deschiseseră uşa – le împrăştiase pe covor.

— O scenă melodramatică, ar spune poate cineva mai „realist”. Numai că uneori avem nevoie de asemenea scena melodramatice.

Se aşează pe un scaun. Citi grăbit paginile. Apoi le înmână solemn lui Barbu:

— Citeşte-le şi tu. E testamentul Eufrosinei.

— Crezi că e vorba de o moarte naturală?

— Nu ştiu. Ţi-am mai spus-o şi altădată: doar autopsia oferă certitudini. Până atunci, indiferent de rezultatul autopsiei, nu pot să nu declar încă odată că îi datorez mult Eufrosinei Pahome. Ai să vezi: ultimul ei gând a fost să ne ajute, să aflăm ceva în plus, nu avea nicio importanţă cât şi ce, despre moarte. Ai să vezi „deviza”:„Să fim demni până la capăt.” E o mare lecţie de omenie. Şi dacă în viaţă nu a avut mare noroc, deşi un om ca ea ştie să transforme orice înfrângere în biruinţă, moartea ei – frumoasă, poate moartea pe care şi-a dorit-o şi, mai ales, şi-a imaginat-o, a echilibrat balanţa în aşa fel încât noi să putem spune „da, Eufrosina Pahome a fost un om fericit.” Mărturisesc că sunt îndrăgostit de această mână de om care a avut curajul şi puterea de a trăi frumos şi demn, necruţând pe nimeni, pentru că nu se cruţa nici pe ea, fiind generoasă, pentru că aşa trebuia să fie, fiind ironică; pentru că ironia nu înseamnă numai negare; e şi o victorie a spiritului asupra inerţiilor şi stereotipiilor noastre.

Barbu citi şi el „însemnările” Eufrosinei.

— Deşi ne avertizează de la început că e vorba de vis, mărturisesc că m-a apucat la un moment dat spaima. Am închis pentru o clipă ochii şi am avut senzaţia că mă voi prăbuşi prin pardoseală.

Căutau cu înverşunare, în linişte, cu mişcări precise, experte.

— Avea totul pregătit, lăsat „la îndemână”. Şi rochia neagră, şi pantofii negri, şi ciorapii, şi floarea de lămâiţă. Până şi poza „de doliu”. S-a pregătit bine pentru această ultimă călătorie.

— A fost o pedantă până în ultima clipă. Şi-a dorit tot timpul să-i menajeze pe ceilalţi. Şi când te gândeşti ce personalitate era!

— Uite ce am găsit. Două caiete cu „însemnări”. Nu sunt simple caiete cu cheltuielile zilnice. Am impresia că sunt notaţii literare. Chiar aşa şi le intitulează. Poftim, ia-le.

Căpitanul Andrei se aşează în fotoliu de astă dată.

„Încă o surpriză. Cine şi-ar fi putut imagina că Eufrosina scrie?”

Primul caiet conţinea trei povestiri. Al doilea aforisme celebre, unele traduse de Eufrosina, altele „culese” de prin almanahuri.

„De ce?”

Într-adevăr: de ce? Ce puteai să-i răspunzi? Îi privi, ochii (albaştri – odinioară îi găsise adânci, acum îi vedea opaci, strălucitori, dar inexpresivi) acoperiţi de un abur de spaimă. Era în acea stare de iritare în care găseşti replică la orice cuvânt, gest, gând al adversarului. „Ne cunoaştem de atâta timp”. „Nu e un argument. Sau poate că este, numai că e în favoarea mea; ne ştim prea bine, îţi ştiu fiecare rotunjime a corpului, fiecare fir de păr, fiecare por. Parcă te-aş fi privit printr-o lupă. Nu-mi mai spui nimic”. „Ne-am obişnuit unul cu celălalt.” „Exact: precizie, intrare în ritm, mecanică simplă, pârghie, scripete, plan înclinat”. „Ce pot face acum pentru tine?” „Nimic. Nu poţi face nimic nici pentru tine.” „Am fi putut avea un copil.” „Ar fi fost inutil… acum.” „N-am crezut niciodată în cuvinte, totuşi te blestem. N-o cunosc, bănuiesc că e foarte tânără, frumoasă. Nu-ţi doresc decât s-o pierzi. Nu dintr-odată. Încetul cu încetul. Cu fiecare cuvânt pe care i-l spui. S-o arzi cu privirea cum arde o flacără lumânarea.”…Aproape poetic: „Mulţumesc.” „Te vei întoarce la mine. Numai că atunci va fi prea târziu. La revedere.” „E nebună. Nu cred că urăşte ceva, pe cineva. N-are destulă putere pentru asta. A vrut totuşi să se descarce. A ameninţat, m-a

ameninţat, a ameninţat-o. Am uitat că peste o oră trebuie să vină…”

„Uf, ce cald e la tine. Pot să mă dezbrac?” Bineînţeles”. „Ştii, am observat o lucire ciudată în ochii tăi. Ai vreun gând pentru seara asta? Sunt veselă, mulţumită, dacă nu mi-ar fi puţin teamă aş spune chiar fericită. Nu înţeleg însă de ce eşti atât de morocănos? N-ai vrut să vin? Doar tu m-ai chemat. Dacă vrei pot să plec. Vin mâine seară sau… când spui tu.” „Nu, nu despre asta e vorba.” „Atunci despre ce…? Ai o surpriză pentru mine? Cum îţi strălucesc ochii: Ai chef de joacă. Mi-ai cumpărat ceva…? Ce? Hai, spune-mi… nu mă mai fierbe atâta.” Se hotărî: „Nu, nu e ce crezi. Mi-e teamă să nu te pierd”. „Eşti gelos? Nu mai spune: eşti chiar gelos? Cu adevărat gelos? Asta înseamnă… asta înseamnă că mă iubeşti cu adevărat?” „Ascultă-mă, ascultă-mă cu atenţie, fără să mă întrerupi, fără explicaţii inutile, colaterale. Cineva m-a blestemat… sau… te-a blestemat… Nu mai ştiu eu ce să cred”. „Cum, crezi în poveşti din astea cu blesteme, cu deochi?! Şi cine ne-a blestemat: o fantomă, spiritul casei, vreun spiriduş, vreun vârcolac?” „Stai aşa şi nu mai râde: o f… o fiinţă cât se poate de reală.” „N-are valoare: oamenii vii n-au nicio putere. Vrăjile le fac spiritele.” „Vrei să fii serioasă şi să mă asculţi?” „Dacă-mi spui ceva amuzant sunt numai ochi şi urechi.” „Am avut o… legătură… cu o femeie de-o vârstă cu mine. A rămas văduvă după câteva luni de la nuntă…” „Şi-a blestemat şi soţul, nu?” „Mi-ai promis că mă asculţi fără să mă întrerupi. „Bine, bine, tac. Numai să fie ceva interesant, ceva palpitant.” „A fost una din acele legături, foarte puţine la număr, care depăşesc, prin durată şi intensitate, aventurile mai mult sau mai puţin necesare sau întâmplătoare. Ne-am înţeles perfect până… până destul de recent…” „Sper că nu sunt o «imixtiune. Dacă e aşa, mă retrag.” „Eram mulţumit. Legătura era discretă, fără probleme, ideală pentru un om atât de comod şi dificil ca mine. N-am avut norocul să avem copii… Din cauza ei, dar

n-are nicio importanţă asta. Cred că am iubit-o... o vreme cel puţin. Într-o zi mi-a spus privind ciudat spre mine, pieziş, amuzată şi amuzantă: „De fapt mă înşeli... şi te înşel.” „Cum vine asta?” „Am citit undeva că organismul uman îşi reînnoieşte celulele, toate celulele, odată la şapte ani. Asta înseamnă că iubesc un cu totul alt om decât cel pe care l-am cunoscut acum... douăzeci de ani. Mai exact, tu eşti al treilea bărbat din tine pe care îl iubesc, căruia îi sunt amantă, după cum şi eu sunt a treia femeie cu care mă înşeli, iubindu-mă totuşi pe mine. Nu e ciudată această aritmetică, teribilă şi atât de adevărată şi de simplă?” A râs. Eu nu. Pentru că abia atunci am privit-o cu adevărat, cu curiozitatea cu care priveşti o amantă care ţi se dă, toată, goală, pentru prima dată. Am simţit-o străină, străină cu adevărat. Cine era femeia de lângă mine, care-mi vorbea cu atâta familiaritate? Ce drepturi avea asupra mea? Era o femeie străină care intrase brutal în viaţa mea, înlocuind o femeie (poate două) pe care le-am iubit cu adevărat. O cunoşteam perfect, nimic nu-mi era străin din ce-i aparţinea: trupul, sufletul, reacţiile, gândurile, vocea, cuvintele. Şi tocmai această familiaritate mă înspăimântă şi mă dezgustă. Femeia asta era mult mai bătrână, sânii îşi pierduseră elasticitatea, pântecul se bombase primejdios, şoldurile i se lăţiseră, carnea îşi pierduse transparenţa aceea albăstrie de porţelan fin, vocea i se alterase, părul îşi pierduse strălucirea şi culoarea aceea de castană proaspătă. Riduri adânci îi brăzdau gâtul, se adunaseră la coada ochiului, buzele se strânseseră într-un bot de maimuţă... Nu, hotărât lucru, nu mai aveam nimic comun cu această femeie, nu avusesem niciodată nimic. O legătură cu ea îmi apărea acum cu adevărat o aventură. De care nu mai aveam nevoie... Aşa că am hotărât să bat în retragere cât mai era timp. Nu ştiu dacă era o laşitate din partea mea, dacă era moral sau nu ceea ce făceam, moralitatea nu mai avea în acest caz nicio importanţă. Şi ea a simţit ceva, m-a privit cu spaimă şi mi-a spus: „Sunt o

proastă. Iartă-mă... Nu trebuia...” M-a îmbrăţişat. Mărturisesc că mi-a fost jenă s-o refuz. Dar participarea mea nu era cu adevărat un răspuns...

...Astăzi am văzut-o pentru ultima oară... sper... Ea m-a blestemat. Şi-a dat seama că exişti, că însemni pentru mine ceva important, esenţial, adevărat. N-a avut puterea să se retragă în mod demn... Dar ce e cu tine? Mi se pare că eşti... mult mai mică decât de obicei.” „Vrei să mă înspăimânţi... mărturisesc că ai reuşit până acum... oricum eu nu sunt nimic.” „Nu, îţi jur că e adevărat... eşti din ce în ce mai mică...” „Nu mă mai privi atât de sălbatic... mă... mă intimidezi... ai nişte ochi formidabili, hipnotici, au o strălucire metalică, sau aşa ceva...” „Bine, dar în curând va trebui să te iau de mână şi să te duc la grădiniţă... nu se poate... ce se întâmplă cu tine?” „Nu ştiu, eu nu-mi dau seama... cred că ai o halucinaţie... ai să-ţi revii.” „Nu, din păcate nu e vorba de aşa ceva... iată, ai ajuns într-adevăr cât o lumânare. Te-aş putea lua cu o singură mână şi să te pun într-un sfeşnic... şi faţa îţi străluceşte tot mai puternic, ca o flacără... abia te mă pot privi...” Seara se lăsase demult... aprinse cu degete tremurătoare o lumânare... încercă să privească flacăra...
abia atunci i se făcu cu adevărat frică. Privi neputincios în jur. Alb, credincios, şarpele de casă, telefonul, dormea încolăcit. Formă un număr: „Sanda?” „Da, dragul meu...” „Am avut un vis... un coşmar... o halucinaţie în plină zi... Deşi e cam târziu... ai putea veni până la mine?” „Da, imediat.” Într-adevăr veni foarte repede, de parcă ar fi aşteptat, gata îmbrăcată, telefonul. „Ştii, mi s-a întâmplat ceva extraordinar...”

Sanda zâmbi: „Nu-mi spune nimic... nu vreau să te contrazic...”

Fu o noapte cumplită: până şi aerul urzica, pielea lui se acoperi cu zeci de băşici. Rosti greu: „Arde aerul...”

Sanda îl privi cu milă: „Nu aerul arde. Eu ard. Ştii, am vrut să fiu cinstită cu mine. Aşa că m-am blestemat şi pe

mine: fiecare cuvânt pe care mi-l spui, fiecare privire de-a ta aţintită asupră-mi să mă pietrifice, să mă ardă... Până mâine nu voi fi decât o mână de cenuşă cu o consistenţă neobişnuită. Acum lasă-mă să ard. Mâine voi fi statuie."

Nu-şi vorbiră prea multe. Jumătăţi de vorbe, jurăminte întrerupte de sărutări, „o noapte de nuntă" cum spunea ea. Spre zori el adormi mulţumit şi învins.

Fu trezit de rateurile unui camion. Oprise foarte aproape de fereastra lui. Patru muncitori coborau cu frânghii, cu multă precauţie, o statuie învelită într-o pânză aspră.

Întrebă înspăimântat:

— Ce faceţi cu statuia?

Muncitorii îl priviră nedumeriţi:

— Cum ce facem? O punem aici în părculeţ. Ştiţi... s-a organizat un concurs. E una din lucrările premiate...

— Abia în ultimul moment s-au hotărât pentru asta. Îi spune „Maternitate". Voiau să pună aici un bărbos călare... S-au gândit că poate copiii... sunt cam neastâmpăraţi... ce să le faci...

Se întoarse brusc. Sanda plecase, desigur. Era aproape nouă. E drept că lucra după-amiaza, dar trebuia să treacă oricum şi pe acasă. Se întoarse spre muncitori:

— Şi când va fi dezvelită?

— Zilele astea. Dar de ce vă interesează?

— Aşa...

Se retrase. Nu-l părăsea un gând. Formă un număr de telefon. Telefonul ei...

Îi răspunse o voce tânără, caldă:

— Alo, aici grădiniţa de copii... numărul... Cu cine doriţi?

Lăsă uşor, fără vreun cuvânt, receptorul în furcă. Alături, sfeşnicul îşi consumase, probabil încă de aseară, în întregime, o lumânare albă şi subţire."

A doua povestire se intitula „Cecitate":

„O ţigară."

Asistenta o avea deja pregătită. Mi-o strecură (ăsta era

cuvântul) printre buze... în glasul ei nu era nicio urmă de emoţie. După operaţie, fumam întotdeauna. Nu mult, o jumătate de ţigară. Cu mâinile ridicate. Ca şi cum aş fi vrut ca mănuşile dezinfectate şi ude să se usuce mai repede. Numai că acum erau pline de sânge. Lăsam ţigara să se stângă. O sugrumam muşcând-o cu buzele, dacă se încăpăţâna să ardă mai departe. Nu voiam mai mult : atât, câteva fumuri. O jumătate de ţigară. Apoi brusc, trezit dintr-un gând, îmi scoteam cu gesturi energice mănuşile. Mă spălam îndelung. Şi asta făcea parte din ritual. Îmi priveam faţa în oglindă. De fiecare dată mă găseam străin. Credeam despre mine că am un chip destins, o expresie neutră, dacă nu binevoitoare. Când mă priveam în oglindă, nu mă recunoşteam: un chip sever, cu ochi metalici, de culoarea fontei proaspăt ruptă, cu părul de la tâmple sârmos şi cenuşiu, de oţel. Bărbia era mai energică, buzele mai subţiri.

M-am aşezat în fotoliu. Catifeaua verde mă primi imediat, cedând atât cât să mă simt bine. „Nu mâinile chirurgilor obosesc, ci picioarele” – îmi spusese un mare chirurg, profesorul meu de acum două decenii. „Şi ochii! – aş putea adăuga eu acum.

M-am gândit la episodul de azi-dimineaţă. La blondă superbă, cu părul lung, pieptănat cu grijă, împărţit printr-o cărare pe mijloc. „Părul e stindardul frumuseţii femeilor”. Cine a spus asta? Vreun poet, probabil.

Am închis pentru câteva clipe ochii. Mi-am strâns cu două degete, puternic, rădăcina nasului. Am revăzut scena: cu o mişcare întâi ezitantă, m-a căutat cu mâna stângă, răşchirată. Parcă ar fi vrut să mă oprească. Mi-a întâlnit trupul, apoi mâna dreaptă. Apoi, fulgerător, cu dreapta mi-a strecurat în palma uşor îndoită banii. Câţi? Câteva sute, probabil. În aceeaşi fracţiune de secundă, ţinându-mi dreapta în mâinile ei (fine, albe, cu degete neobişnuit de lungi şi puternice) s-a aplecat şi mi-a sărutat mâna. A murmurat ceva, ce aducea cu o mulţumire. Am mângâiat-o

cu stânga. „Măi, fată, măi, nu trebuie. Nu sunt popă. Numai la popă...” Aş fi continuat aşa, stereotipiile astea mimând... mimând ce? dar ea şi-a ridicat fruntea şi ochii spre mine. Ochii ei m-au fulgerat dureros.Păreau ochii unei statui. Fără vreun defect vizibil. Dar goi. Lumina nu pătrundea, nu ieşea din ei. Am văzut mii de ochi, niciodată însă ceva asemănător. „N-am greşit, domnule doctor. Un popă nu poate face nimic. E şi el un om acolo... Pe când dumneavoastră...” Am vrut să protestez, dar mi-am dat seama că aştepta altceva de la mine. „Bine, bine, uite îţi promit că voi face tot ce e omeneşte posibil să te ajut.”

Aş fi preferat doar o strângere de mână, o voce caldă, mulţumindu-mi pentru efort şi pentru suflet. Scene ca aceea cu bolnava erau extrem de rare. Gestul ei m-a surprins numai pe jumătate. Îl aşteptam totuşi. Nu ştiu dacă de la ea, dar îl aşteptam. Acum eram obosit, dar senin. Ceva mă intriga: acceptasem umilinţa ei? De ce? Din orgoliu? Din curiozitate? Din blazare? Din neatenţie?

Sora de cabinet mă aştepta, răbdătoare:

— Sunteţi obosit, domnule doctor. A fost o operaţie grea. A reuşit minunat... Ultimul cuvânt îl spusese afectat, silabisindu-l aproape.

— Gala, pentru astăzi ajunge. Şi mâine e o zi.

Mi-am lăsat maşina în parcare; am luat-o pe jos. Nu stăteam de altfel foarte departe de spital. Ceva mai mult de un sfert de oră de mers pe jos. Mă cunoşteau mulţi oameni, mă salutau respectuos, în tăcere. Foarte rar câte un „să trăiţi „domnule doctor.” Mă salutau şi copiii care evident nu ştiau cine sunt, dar răspundeau imboldurilor energice din spate ale părinţilor şi cuvintelor şoptite răstit la ureche: „Vezi...” Acum îmi părea rău că nu îmi luasem maşina. Aş fi vrut să am câteva momente de linişte, să mă gândesc, la ce oare?, cu maşina aş fi ajuns în zece minute la locul cu sălcii, locul meu preferat de plimbare. Crezusem că mă pot plimba în drum spre casă: mă înşelasem.

În două săptămâni se pot întâmpla multe. Se întâmplaseră multe. În primul rând operaţia blondei: reuşise perfect. Când m-a văzut pentru prima oară, a şoptit ca într-o rugăciune: „Sunteţi aşa cum v-am visat mereu.” „Cum adică?” „Un sfânt.” Din nou aceeaşi senzaţie ciudată: că ştiusem, dinainte ce avea să-mi spună, că aşteptam să-mi spună cuvintele acelea; că am primit acele cuvinte cu emoţie, cu nerăbdare şi cu infinită plăcere.

În două săptămâni se întâmplaseră multe: se schimbaseră multe. Bolnavii erau parcă mai numeroşi ca altădată; mai sfioşi. „Poate că sunt mai mulţi veniţi de la ţară. Acolo a mai rămas încă respectul pentru...” Nu era asta. Fişele de observaţie, fişele bolnavilor îmi contraziceau gândul acesta. Atunci? Ce se întâmplase de fapt? Au văzut în mine ceva ce eu nu pot vedea, au simţit ceva ce eu nu pot simţi? Primeam tot mai puţini bani. Nu mă îngrijora asta. Bani aveam, am mai spus-o, destui. Acum oamenii mă aşteptau cu un sentiment de evlavie. Cum mă auzeau pe coridor, săreau pe mine, îmi sărutau mâinile, îmi îmbrăţişau picioarele. Eu protestam de formă: „Lasă, lasă, nu trebuie. Te voi ajuta... Să sperăm că totul va fi bine până la urmă...” Îmi plăceau momentele acelea, le prelungeam; nu mi se păreau penibile; dimpotrivă, le consideram fireşti. Tot atunci mi s-a întâmplat un lucru pe care nu l-aş fi crezut posibil cu nicio lună în urmă. Se prezentase la mine un tânăr. Avusese un accident. Din vina lui, desigur. Cazul lui nu era deloc complicat. Tocmai asta m-a nemulţumit. Era prea simplu, era sub demnitatea mea, mi se părea că sunt asemeni unui chirurg, faimos, de chirurgie plastică, pus să taie bătăturile cuiva. „Vino la mine peste trei zile. Abia atunci te pot opera.” Tânărul m-a privit uimit la început, apoi a înghiţit în sec, dar n-a zis nimic. L-am operat şi operaţia a reuşit. Numai că a durat două ore şi jumătate în loc de zece minute. Ce se întâmpla cu mine? Nu-mi mai plăceau deloc cazurile simple. Le consideram cazurile celorlalţi. „Asta ar putea opera şi...” şi

rosteam numele unui coleg mult mai tânăr, aflat la începutul carierei.

Făceam un pariu cu mine: „În cazul ăsta nu am decât cincizeci la sută şanse de reuşită. Îmi convine foarte mult.” Operam şi operaţia îmi reuşea întotdeauna. Acceptam acum şi ceea ce refuzau (din cauza riscului sau din alte motive) colegii mei, alţi medici din ţară. Aveam o mână sigură, un ochi necruţător; aveam metodă, aveam o echipă ireproşabilă. Toţi vedeau eforturile mele; le apreciau; îmi apreciau puterea de muncă; energia; competenţa şi performanţa. Nu aveau de unde să ştie că multe din cazurile complicate ajunse pe masa de operaţie erau complicate din cauza mea. Mă interesa gloria? Poate; dar o anume glorie; nu cea venită firesc, încet, urmare a unor studii publicate prin revistele de specialitate sau a unor participări (şi, comunicări) la sesiuni ştiinţifice naţionale sau internaţionale. Nu; mă interesa gloria obţinută mult mai simplu, direct; numele meu rostit pe toate buzele; veneraţia cu care era rostit numele meu de către pacienţi; tăcerea care se instaura imediat ce apăream undeva. Această tăcere era dovada cea mai sigură a gloriei.

Aşezat în fotoliu, rememoram momentele zilei. Din nou un succes. Mă felicitase întreaga echipă: „Domnule doctor, astăzi aţi realizat o adevărată capodoperă. Şi asta în doar... exact... douăzeci şi trei de minute. Aţi fost formidabil!”

Îi spusesem asistentei că voi pleca la o şedinţă. Să nu mă mai aştepte nimeni; îmi luasem chiar rămas bun de la ea. Nu aveam nicio şedinţă; mă simţeam încă obosit. Nu voiam să ştie nimeni asta. Eram foarte obosit. Câteva clipe, pe ochi mi se aşternuse o pânză alburie. Ca şi cum aş fi privit printr-o lentilă dereglată. M-am aşezat din nou în fotoliul verde. Am aţipit. Nu mult, probabil vreo zece minute. Poate ceva mai mult.

M-a trezit glasul asistentei. Neobişnuit de aspru, tăios, hotărât, important. În primele momente n-am realizat

despre ce era vorba. Vorbea dincolo; între cabinet şi biroul unde îmi primeam pacienţii era o uşă cu un glasvand lăptos şi la început mi s-a părut că se ceartă sau ceartă pe cineva. Mi-am încordat auzul:

„... V-am adunat aici, pentru că veţi fi viitorii pacienţi ai domnului doctor. Domnul doctor nu vrea bani – şi asta o ştiţi prea bine, domnul doctor vrea recunoştinţa voastră. Nu cu bani îl veţi îndupleca, ci sărutându-i zilnic mâinile, rugându-l, mulţumindu-i pentru tot ce va face pentru voi. Domnul doctor nu trebuie să ştie nimic din ce vă spun eu acum. Să-i cădeţi în genunchi, să-l implorаţi; numai atunci vă va asculta. Şi acum să facem o repetiţie. Voi trece printre voi. Mă veţi considera domnul doctor."

Am auzit mişcări agitate, de parcă fiecare s-ar fi grăbit să obţină un loc cât mai favorabil. M-am ridicat şi eu în picioare. Am deschis cu multă băgare de seamă uşa.

Bolnavii se aruncau la picioarele asistentei cu o fervoare de-a dreptul religioasă:

„Binefăcătorule! Să-ţi dea bunul Dumnezeu zile luminoase şi putere..."

„Domnule doctor! Va rog nu ne părăsiţi. Sunteţi ultima noastră nădejde."

Alţi bolnavi se rugau în tăcere, îi sărutau mâinile.

„E bine, conchise asistenta. Adică... destul de bine... nu trebuie să exageraţi. Domnul doctor este suspicios; nu trebuie să ştie nimic. Acum am repetat cu toţii, din lipsă de timp. Nu uitaţi însă: nu trebuie să daţi cu toţii năvală. Pe rând; domnul doctor vă va asculta pe toţi. Şi vă va vindeca pe toţi."

Spuse astea şi îşi ridică spre mine privirea. Era senină, fără vreo umbră de spaimă pe chip.

M-am clătinat probabil. În faţă vedeam doar sticla lăptoasă, aproape mată a glasvandului.

Asistenta păşi graţios printre trupurile încovoiate, îndreptându-se spre mine:

— Vă e rău, domnule doctor?

În glasul ei nu era nicio urmă de emoţie.

A treia povestire îl intrigă şi îl incită cel mai mult. Eufrosina îi dăduse un titlu, incitant pentru orice şahist:

„Şah etern”.

Cel care intrase în sala de concurs, puţin după ce acesta începuse, nu părea să fie un spectator obişnuit, cuminte, gata să-şi noteze poziţia din diagrama de pe uriaşa tablă de şah instalată chiar la intrare şi apoi să asculte docil explicaţiile comentatorului, mai mult sau mai puţin improvizat, mai mult sau mai puţin competent. Hotărârea cu care cerceta mesele de concurs, ca şi dorinţa vie, febrilă, ce i se citea pe faţă, aceea de a juca efectiv o partidă, te-ar fi îndemnat să crezi că e fie un concurent întârziat, fie un „împătimit” al acestui sport. După ce ezită câteva momente, unul din organizatori se apropie de el: „Înţeleg că nu vă mulţumiţi cu rolul de simplu spectator. Din păcate concursul nostru a început acum câteva minute. V-aş servi ca partener într-o partidă de «consolare», la această masă de joc rămasă liberă. Asta dacă într-adevăr vreţi să jucaţi...” Puţin surprins de abordarea directă, necunoscutul îl privi totuşi cu simpatie pe „ofertant”: „Mulţumesc foarte mult. Îmi place într-adevăr mult şahul. Din păcate n-am mai jucat «la masă» de doi ani. Nu e o scuză pentru o eventuală înfrângere. Pur şi simplu acum doi ani am luat hotărârea (foarte grea pentru mine, recunosc) să nu mai pun mâna pe vreo piesă de şah”. După o clipă de tăcere: „Dacă aţi fi în locul meu m-aţi înţelege...” Organizatorul îl privi de astă dată sever: „Nu cred că există un motiv suficient de serios pentru o hotărâre atât de aspră. O partidă pierdută, un pariu sau...” „Nu e vorba de aşa ceva. E vorba de ceva mai grav...” Ultimele cuvinte le spusese cu voce tare. Remarcă faptul că acum atât el, cât şi ipoteticul său adversar erau înconjuraţi de un grup destul de numeros de curioşi. Vru să-şi facă loc prin mulţime, dar adversarul contraatacă:

„Şahul e un sport nobil. N-a produs niciodată drame. Regulile sale sunt nobile şi... inofensive. Aşa că nu văd...”
„M-aţi provocat. Am să vă arăt că lucrurile nu stau, din păcate, chiar aşa. Dar pentru asta am nevoie de un martor. Nu de doi ca în justiţie; de unul singur. Esenţial însă. Pentru voi (aruncă o privire rapidă, circulară, celorlalţi), martorul ar reprezenta Autoritatea, Sigiliul care întăreşte vorbele (şi faptele) mele. Ori de câte ori logica e încălcată, verosimilul pus în paranteză, prezenţa Martorului reabilitează totul.
La fel acum. Acceptându-l totuşi, prin absenţa sa, printre voi, pot povesti următoarele:

Îmi place şahul, poate şi pentru că este jocul (sau sportul) care convine cel mai mult structurii mele intime. Conţine hazard! dar nu e hazardul însuşi, ca zarul din jocul de table; cere precizie, dar o şi elimină, tocmai din cauza infinitelor sale variante; mimează egalitatea perfectă (sau aproape); fiecare jucător e stăpân pe obiectele sale (în alte sporturi avem un singur obiect: minge, puc, disputat de două echipe sau de doi jucători); e un joc individual şi în acelaşi timp un joc colectiv (piesele alcătuiesc o echipă; se susţin între ele, se suplinesc, se completează reciproc). Ar fi multe, de spus, dar nu vreau să vă obosesc cu o pledoarie necesară de fapt pentru cunoaşterea şahului. Oricum, îi dedicasem destule ore din viaţa mea; aşa încât, găsind în prietenul, adversarul (şi veţi vedea mai departe de ce), martorul meu, un jucător egal mie, nu-mi puteam dori mai mult într-o seară decât cele două partide de şah. Intraserăm în acea seară în jocul de mijloc şi urmam la mutare. Radioul era deschis, nu ne deranja, se transmiteau ştiri externe. Am capturat un pion al adversarului. Aproape concomitent am auzit la radio ştirea, lipsită de valoare (din păcate!) prin repetiţie: „Un soldat britanic a fost ucis în Ulster”. Mărturisesc că atunci n-am făcut nicio legătură cu... Partida a continuat, adversarul meu a schimbat un cal pe un nebun. Am avut atunci prima revelaţie: anticipasem

o „corespondenţă univocă”; într-adevăr, la radio se comunicau următoarele: „La Pardubice, în urma cursei cu obstacole, un cal a trebuit să fie ucis întrucât îşi fracturase...” Peste câteva clipe, după o interferenţă a unui post străin, vocea crainicului: „Drogul continuă să facă ravagii în SUA. Un ofiţer din armata de uscat a SUA s-a sinucis în urma unei crize...” Partida a continuat, mergeam spre o remiză clară, am evitat totuşi un schimb de turnuri (mizând pe un avantaj poziţional). Urmară, bineînţeles, ştirile aproape aşteptate acum: „Primarul oraşului X (oraş înfrăţit cu...) a făcut o vizită de prietenie în... S-au subliniat cu acest prilej bunele relaţii existente între poporul... şi poporul... între concetăţenii celor două oraşe...” N-am mai rezistat şi i-am comunicat prietenului meu „impresiile”. A căzut pe gânduri: „S-ar putea să fie o simplă coincidenţă. Tu ai făcut legături, care, în realitate, s-ar putea să nu existe. Ni se întâmplă de multe ori să forţăm o interpretare a faptelor, tocmai pentru a „împăca” o „viziune” asupra unor fenomene cu realitatea înşişi. Tehnica e veche şi speculată conştient de toţi cei care au un interes în a o face. Oricum, e destul de ciudat ce-mi spui. Nu avem decât să verificăm afirmaţia. Propun de aceea să întrerupem partida până la următorul radiojurnal.” Am aşteptat cu nerăbdare să se scurgă ora. Urmau (în partidă) manevre spectaculoase: adversarul meu urma să facă rocada mare, iar eu să risc un sacrificiu spectaculos de damă, urmat de pierderea de către adversar a unui turn, a unui cal şi a doi pioni (într-o perspectivă ceva mai îndepărtată). Partida continuă exact aşa cum anticipasem. Şi acum ştirile: „Anglia a hotărât să-şi retragă ultimele trupe din... până la finele anului... X – regina neîncoronată a filmului mut din anii... a decedat azi-dimineaţă la un spital din... Cutremur de pământ în Algeria. Oraşul El-... a fost distrus în proporţie de 80 la sută... O nouă „sinucidere” colectivă. Pe plajele coastei... treizeci şi patru de caşaloţi au eşuat ieri seara. Biologii încearcă să descifreze taina acestor

„sinucideri” în masă... Un soldat şi trei civili au fost ucişi în urma exploziei unei bombe artizanale plasate într-un automobil din... Atentatul n-a fost revendicat de nicio organizaţie teroristă, dar se presupune că ar fi opera...” „Ei, ce spui?” „Încă nu m-am convins cu adevărat că ar fi vorba de ceva extraordinar.” „Şah şi mat” – am anunţat triumfător. Aproape în aceeaşi clipă am auzit vocea crainicului: „Lovitură de stat în... Trupe ale... au preluat puterea...” Am privit tabla de şah. Matul îl dădusem cu un nebun... Ne-am aprins ţigările. „Să stăm liniştiţi de vorbă; fii mai clar... despre ce e vorba? Pretinzi ceva, de fapt?” „Pretind că între fiecare piesă pierdută sau câştigată, cum vrei s-o iei, şi un eveniment politic e o anumită legătură. Am senzaţia că fiecare piesă capturată are un ecou asupra unui fenomen politic, social sau biologic din lume. După cum ai văzut, dacă îţi iau (sau pierd) un cal, aflu o veste despre animale. Dacă pierd un pion, un soldat sau un civil e ucis undeva. Pierd un turn – o localitate e inundată, un cutremur distruge un oraş, un turn istoric e mistuit de un incendiu. Pierd dama: moare o actriţă, o cântăreaţă, o regină. Şi aşa mai departe. Nu poţi să-mi spui că există şase-şapte coincidenţe la rând” „Şi dacă ar fi invers? Dacă printr-un proces telepatic, un anumit eveniment politic petrecut undeva în lume şi preluat şi comentat de agenţiile de presă îţi influenţează o anumită mişcare? Sau şi mai simplu: corespondenţa e biunivocă”. „La asta nu m-am gândit: totuşi cred că prima dintre posibilităţi e cea reală. Printr-o simplă intuiţie”. Prietenul se despărţi de mine, ameninţându-mă cu degetul: „Să nu te grăbeşti cu concluziile. Şi ipoteza e încă nebuloasă”. Avea dreptate, desigur, dar rămas singur am căutat să-mi ordonez gândurile: aşadar e clar (cel puţin aşa mi se pare) că între mutările din partidele noastre de şah şi evenimentele, comentate în radiojurnal există o legătură. Prima întrebare: oare nu există legătură şi între mutările din alte partide şi alte evenimente? De pildă, o partidă, jucată de

doi argentinieni şi evenimentele comentate de radiodifuziunea argentiniană? A doua întrebare: nu era totul un joc al numerelor mari, aşa încât legătura pe care eu o stabilisem să nu existe în fapt? Nu cumva exista o relaţie reală, biunivocă, între două mulţimi cu acelaşi număr de elemente (şase) – la şah: pion, nebun, cal, turn, damă, rege şi natura ştirilor – asasinate, lovituri de stat, deplasări de trupe, comentarii asupra unor evenimente deosebite: cutremure, inundaţii, incendii, cicloane etc., dar interpretarea acestei relaţii era pur şi simplu fantezistă? Dar atunci ordinea? De ce atunci când câştigam un cal trebuia cu necesitate să urmeze o ştire privitoare la animalele Terrei? Prietenul meu avea dreptate: nu puteam trage (deocamdată cel puţin) niciun fel de concluzii. Pentru simplul fapt că ipoteza avea prea multe necunoscute. Partida din seara următoare a început într-o stare de nervozitate, deşi amândoi încercam să zâmbim. Am pierdut un pion. A urmat, normal, ştirea: „Un avion de tip... s-a prăbuşit în apropiere de... Aviatorul nu s-a putut salva.” Mi-am recucerit pionul: „Tragic accident în circuitul piloţilor de formula I de la... Maşina pilotată de... a părăsit pista de concurs şi a luat foc. Pilotul, transportat de urgenţă la spital, a decedat după câteva ore de la...” „Să ne oprim, am spus. Am impresia că particip (dacă nu chiar îl comit) la un asasinat”. Chipul prietenului meu se lungi. „Aproape că m-ai convins. Dar cui să spui toate acestea? Şi la ce-ar folosi? Oricum, nu putem controla fenomenele care se produc: le putem provoca sau influenţa; nu le putem şi controla însă...” „Să încercăm să fim calmi; să analizăm lucid situaţia; ne-am convins de un lucru, că nu e vorba de întâmplare. Cunoaştem cauza, nu şi efectul (mai exact, efectele). Cunoaştem foarte vag domeniul. Ce-ar fi dacă am evita schimbul de piese; orice evitare ar da probabil un eveniment favorabil umanităţii”. Am început atunci o partidă ciudată: evitam orice schimb, evitam şi matul. Partida îşi pierduse orice interes sportiv, în schimb veştile

bune ne inundau acum. „Tigrul bengalez nu mai e în pericol. Ultimul recensământ indică un număr liniştitor de asemenea uriaşe feline...” (nu luasem un cal lăsat „în priză”.) „Schimb de prizonieri la graniţa...” (nu luasem în „en passant”). „Academia regală din Stockholm anunţă decernarea Premiului Nobel pentru pace cunoscutului...” (adversarul meu nu „văzuse” matul). Ajunseserăm într-o situaţie de „şah etern”. Ce-ar fi să... (gândul a fost comun). Urmă, bineînţeles, replica: „Tratativele de la Geneva în problema dezarmării continuă...” Ultima ştire ne destinse. „Astăzi renunţăm la şah. Continuăm mâine. Îţi propun să jucăm între ştiri.” „Şi dacă mutările efectuate deja influenţează evenimentele ce vor urma?” Râserăm amândoi... „Nu se poate. Să ajungem la... E drept că o şansă sau o neşansă continuă obligă la superstiţie, da... nici chiar aşa. Oricum, verificăm ipoteza asta mâine.” Prietenul reveni a doua seară mai târziu ca de obicei. „Sunt matematician. Ştii că îmi plac lucrurile clare, pozitive sau «pozitiviste» cum le spui tu. După mine problema are mai multe soluţii, valabile toate. Pentru prima ar trebui să facem puţină protoistorie a şahului: şahul e un mit. Mitul luptei, al înfruntării directe, dintre doi adversari cu forţe egale, două armate. E vorba de ostaşi în carne şi oase, de cetăţi sau tabere adevărate, de elefanţi sau de cai, de nebuni sau ofiţeri, de regi şi de regine. Jocul de şah este un simbol al realităţilor de atunci (şi de acum, de ce nu?) Orice simbol este o eufemizare a unui mit, în cazul nostru, al luptei. Ca atare nu trebuie să ne mire vagile ecouri ale vieţii care ajung până la noi. Corespondenţa e perfectă, pentru că trece prin acelaşi proces de esenţializare; nu epuizăm toate variantele, ci o alegem pe cea mai bună, mai importantă. La fel şi cu ştirile: nu ne sunt date toate ştirile, ci numai cele mai importante. Ceea ce trebuie să ne mire este îndepărtarea noastră de real, de concret, de realitate; nu mai vedem în şah decât scheme de gândire, traiectorii. Simbolul nu e o

chintesenţă a gândirii, a experienţei, ci o degradare a gândirii, o opţiune relativă a unei experienţe; lucrăm cu nuanţe, dar am pierdut culoarea; iubim adjectivele, dar am ucis din cauza lor substantivele". Afirmaţiile matematicianului mă tulburaseră puţin, aşa că am încercat, reacţie tipică de timid, să contraatac. „Te-ai exprimat cu o precizie aproape... eseistică!" „A doua soluţie. A doua soluţie se referă la o realitate: gândim binar. Da-Nu. Toată gândirea omenirii începe de aici. Pa atare, limbajul fiind tot gândire exprimată va fi tot afirmativ sau negativ. Din aproape în aproape, urmând aceeaşi schemă ajungi la acelaşi rezultat. Există apoi şi o altă realitate: adevărat că gândim binar (dialectica începe în doi), dar nu gândim un singur gând, ci mai multe, paralele, dintre care doar unul e principal. Restul rămân în subconştient, reziduuri neprelucrate. E suficient însă ca un eveniment sau obiect să «evoce» un gând secundar, pentru ca acesta să devină brusc principal. De exemplu: urmezi la mutare; gândul principal este să deplasezi, să spunem, calul de la b. 4 la 2. În acelaşi timp gândeşti: joc cu albele, trebuie să câştig calul meu e alb, calul meu sare, calul, calul meu sare în formă de L, calul meu e de lemn, etc., etc., evident gânduri secundare. E suficient să asculţi un anunţ, o ştire (din n posibile) de exemplu: «La grădina zoologică din Beijing au fost aduşi doi urşi albi» sau «Meşterul lituanian X e renumit pentru miniaturile sale realizate, cu multă măiestrie, din lemn. El a realizat numeroase lucrări precum păsări, case, fiare, personaje din basme etc., etc.", pentru ca tu să faci legăturile cal-animal-urs-animal sau cal-lemn-fiară. Sau cal-sare-cal-zboară (din basm). În acest fel, din cauza analogiei (lumea e o analogie), orice ştire are cel puţin un element comun, secundar, desigur, dar care pentru simplul motiv că e dublu devine principal". Demonstraţia, convingătoare (cel puţin la primă... audiţie), mă obosise însă. Totuşi curiozitatea mă făcu să-l întreb: „Şi o a treia soluţie?"

Acum matematicianul zâmbi: „Îţi voi explica «matematic». Consideră problema noastră ca având trei soluţii, două reale şi una ireală, adică neaparţinând lumii acesteia”. „Dar mai bine să jucăm o partidă”. Am închis radioul. Prietenul meu juca inexplicabil de neglijent aşa încât după nici douăzeci de mutări aveam un avantaj pe care îl puteam considera decisiv. Într-adevăr, după încă alte opt mutări, anunţai sec: „Mat”. Prietenul meu tresări, încercă să se ridice, dar se prăbuşi pe covor. M-am repezit la el. Se învineţise imediat. Încercă să spună ceva. Bolborosi două-trei cuvinte din care am înţeles doar două silabe, „Sa” şi „Ta”. I-am pus mâna pe frunte. Rece. Am dat imediat telefon la salvare. „Un infarct... sau... cam aşa ceva... veniţi repede...” Au venit foarte repede. Medicul clătină din cap: „Prea târziu. Cum s-a întâmplat?” I-am povestit. „Ce credeţi că are?” „Doar autopsia oferă certitudini”. Au plecat. Am privit, fără voia mea, tabla de şah: singura piesă răsturnată era regele negru. Mă cuprinsese o spaimă teribilă. Dar dacă nu ar fi fost mat? Sau dacă radioul ar fi fost deschis? Până spre dimineaţă mi-am pus zeci, sute de întrebări. Am luat o singură hotărâre: să nu mai pun mâna pe nicio piesă de şah. Până azi mi-am ţinut promisiunea. Iată de ce, deşi ştiu să joc şah, mă simt nevoit să refuz orice provocare. Autoritatea martorului absent mă împiedică să întreprind ceva. Nu urăsc şahul, nu-l cred nici acum un joc al diavolului, dar cred că are şi alte legi decât acelea pe care le cunoaştem, cu toţii, atât de bine”. Am mai zăbovit în sala aceea vreo zece minute. Curios, în acest răstimp, la cele opt mese la care se juca nu s-a luat nicio piesă. Teamă? Respect pentru emoţia care mă încercase, reamintindu-mi acea întâmplare atât de dramatică? Un moment de reculegere pentru prietenul meu mort? Cine ştie... Gândim mai multe gânduri deodată. Şi uneori nu ştim nici să-i alegem pe cel mai important, esenţial.

...Ajuns acasă am mai prins „telejurnalul”. Am ascultat

ştirile. Traduse, îmi dădeau o variantă mai puţin uzitată din *Apărarea siciliana.* De fapt, ultima ştire se referea la o „vastă acţiune antimafia” întreprinsă de carabinieri. Chiar la Palermo.

Căpitanul termină lectura, îşi îndreptă coloana. Barbu îl privi curios, cu coada ochiului:

— Ei, ce sunt? Însemnări zilnice?

— Nu. Literatură pură. Nu sunt critic de meserie, dar cred că povestirile pot interesa pe oricine. Prima, cea fără titlu, şi pe care eu aş intitula-o „Lumânarea”, e o povestire stranie... A doua povestire „tratează” despre „viciul puterii”.

— O scriere... autobiografică?!?

Andrei zâmbi:

— Într-un fel. Iar a treia e şi mai ciudată şi nu o pot lega (pentru a o înţelege, evident) decât de două elemente: pasiunea pentru acest joc al Eufrosinei şi imposibilitatea ei fizică. Povestirea este o expansiune a spiritului uman asupra lucrurilor şi întâmplărilor cotidiene; o parabolă a existenţei; o fantastică „răsucire” a spiritului. Sunt şi naivităţi pe ici pe colo, dar asta cred că interesează mai puţin. Repet, nu sunt critic literar..

— Oare Eufrosina juca şah cu avocatul Zissu?

— Din câte am înţeles, nu. În orice caz, chiar dacă au jucat cândva, de ani buni nu mai jucaseră. Cred că era vorba aici de o dublă diplomaţie: Zissu e un jucător de prim rang. Eufrosina nu-i putea face faţă; nici avocatul n-ar fi îndrăznit să joace mai slab pentru că Eufrosina ar fi sesizat imediat acest lucru şi l-ar fi sancţionat imediat pe „imprudent”. Aşa că Eufrosina asista doar la partidele avocatului.

— Înţeleg acum de ce i-ai devenit Eufrosinei atât de simpatic: nu mai erai o „victimă” sigură a avocatului, aşa cum fuseseră predecesorii.

— S-ar putea. Oricum, îţi mulţumesc pentru compliment.

E prima dată când recunoşti că sunt un bun jucător de şah. Să vedem însă ce surprize ne mai oferă Eufrosina. Văd o scrisoare veche. Te pricepi la timbre?

— E o ironie?

— Nu, o întrebare. Ştiu că ai o colecţie frumoasă. Întrebarea mea viza însă timbrele clasice româneşti...

Barbu păli:

— Sa nu-mi spui eu e vorba de vreo piesă rară. Că...

— Nu mă pricep foarte bine la timbre, dar cred că piesa asta e destul de rară.

Îi arătă plicul.

Barbu se apropie grăbit. Îi tremurau vizibil mâinile.

— Nu se poate. E... e o glumă. E primul cap de bour pe care-l văd...

— Viu şi natural. Să fim serioşi.

— O clipă. E valoarea de 81 de parale. Obliterarea corectă... timbrul e tăiat în pătrat. Da, nu mă înşel. E cel mai valoros timbru românesc obliterat. Atinge în valoare celebrul cap de bour de 27 de parale. Adică... 330 000 de lei la preţul de listă. În realitate face mai mult de un milion.

— Vorbeşti serios?

— Bineînţeles. Orice filatelist visează dacă nu să le aibă, măcar să le vadă odată în viaţă. Sunt timbre emise în Moldova în 1858. Cele mai rare Sunt cele de 27 de parale neobliterate şi cele de 81 de parale obliterate. Mai sunt valorile de 54 de parale şi de 108 parale. Sunt atât de valoroase încât şi falsurile sunt bine cotate.

— Eşti sigur că nu te înşeli?

— Absolut sigur.

— Înseamnă că averea Eufrosiei creşte considerabil. Mă mir de un singur lucru: cum de n-a ştiut nimeni, dar absolut nimeni de „pasiunea filatelică” a Eufrosinei? Dacă o singură persoană ar fi ştiut ceva, cu siguranţă că s-ar fi găsit destui care să încerce să între în posesia timbrului.

— Trei mi se par a fi explicaţiile posibile: unu –

Eufrosina a primit plicul cu timbrul celebru în dar din partea unei persoane dragi. Având o valoare pur sentimentală, Eufrosina n-a făcut „publicitate” darului. Doi – Eufrosina n-a ştiut exact valoarea timbrului. A crezut că face câteva mii. Or, câteva mii nu însemnau mare lucru pentru ea. Trei – Eufrosina Pahome voia să-l dăruiască cuiva foarte drag, eventual lui Adrian Pahome. Trebuia mai întâi să se convingă că moştenitorul merită o asemenea moştenire. Oricum, timbrul nu este declarat ca „valoare de patrimoniu naţional.” Ştiu asta precis. Mi-ar fi sărit în ochi cu siguranţă...

Dădură şi peste testament. Căpitanul Andrei privi plicul în zare.

— Oare ce surprize ne-a mai pregătit Eufrosina Pahome?

Testamentul Eufrosinei Pahome era foarte clar. „În depline facultăţi mintale” şi „nesilită de nimeni” Eufrosina Pahome lăsa statului român, între altele: un fragment din cronica lui Radu Popescu „Istoriile domnilor Ţării Româneşti” (de la „Domnia lui Mihai-Vodă, leat 7101” până la „Domnia Măriei-Sale lui Nicolae-Voievod fiiul preaslavitului Alixandru Exaporitul, Marele Dragoman al Puternicii împărăţii a Otomanilor, leat 7224, ghenuarie”, fragment aliat în manuscris; cinci documente inedite despre Mihai Viteazul (unul cu semnătura autografă a domnitorului), un plic cu un timbru de 81 de parale; două tablouri de Nicolae Grigorescu; un „anonim olandez” din secolul al XVII-lea; un „anonim veneţian” din secolul al XV-lea; două vase japoneze (sec. XVI-XVIII); trei icoane moldoveneşti pe lemn (sec. XVI); o icoană bizantină ferecată în argint aurit (nedatată). Andrei Pahome primea „la vârsta majoratului” suma de cinci sute de mii lei „la care se adăugau şi dobânzile cuvenite în toţi aceşti ani”. Avocatul Zissu primea *imediat* suma de o sută de mii lei plus douăzeci de mii lei reprezentând cheltuieli de înmormântare (dacă se angaja la acest lucru). În caz

contrar, suma revenea de drept aceluia care s-ar fi „ocupat de această problemă”. Eufrosina Pahome cerea să fie înmormântată fără muzică şi cu preot. Testamentul fusese completat recent şi cu o ultimă precizare: „Întreaga mea colecţie de cărţi şahiste (inclusiv cartea lui Albin „Amiculu Jocului de Schach, Teoretiu şi Practicu” – Bucureşci, 1872) o donez „cu recunoştinţă” prietenului meu – căpitanul Andrei Andrei”.

Înmormântarea Eufrosinei fu simplă, liniştită, în ciuda faptului că la ea participă destulă lume.

— Curios, înmormântările care mă impresionează cu adevărat sunt cele ale bătrânilor. Mă impresionează faptul că în urma mortului nu sunt, de regulă, mai mult de zece oameni: două-trei rude, câţiva prieteni. Atât şi asta pentru că ceilalţi – prietenii de-o viaţă şi de-o vârstă – au murit cu ani în urmă. Faptul că la înmormântarea Eufrosinei a venit atâta lume probează, odată în plus, nu numai că era o localnică „veche”, ci o veritabilă personalitate a oraşului.

Mărturisesc că m-a impresionat şi pe mine *discreţia,* de care vorbeai atât de mult, a Eufrosinei. Nicio dorinţă de a-şi prelungi numele în eternitate; nimic despre „Donaţia Eufrosina Pahome” sau ceva asemănător. Eufrosina şi-a încheiat frumos o viaţă trăită frumos. Într-adevăr, şi-a pregătit foarte bine ultimul act. Pe placa de marmură trebuie cioplite două litere. Atât. Rolul avocatului Zissu e mai mult decorativ. Eufrosina i-a procurat vechiului ei prieten o ultimă bucurie: aceea de a fi „maestru de ceremonii” – e drept într-un spectacol care nu e prea vesel. M-au impresionat liniştea, firescul, decenţa şi seninătatea celor care au petrecut-o pe ultimul drum. Cred că Eufrosina nu şi-a dorit nimic mai mult.

— Odată cu moartea Eufrosinei, am impresia că lucrurile încep să se precipite.

— În ce sens?

— Avocatul Zissu va fi obligat să ia o atitudine decisivă.

Într-un sens sau altul.

— Şi care e *datoria* noastră în acest caz?

— Cred că am făcut destule pentru el. Vezi, acum putem vorbi de o acţiune *preventivă.* Nu putem însă, nu avem acest drept, să acţionăm în locul unei persoane, să-i determinăm *direct* viitoarele acţiuni. Un om al legilor cum este avocatul Zissu ştie prea bine despre ce este vorba. Totuşi va trebui să mai stăm de vorbă cu el. În fond, vina sa de până acum, fără să fie minimă, nu mi se pare a fi de o gravitate extremă. E drept că nu ştim încă totul, dar…

— Nu ştiu de ce, dar simt faţă de acest om o reţinere (ca să nu-i spun repulsie – ar fi prea mult totuşi) instinctivă. Are ceva de şopârlă. Sunt convins că e *unul din acei oameni care nu pot ierta.* Şi aceşti oameni mă înspăimântă, chiar dacă eu nu le-am greşit cu nimic. Se apropie întrucâtva de rigiditatea roboţilor.

— Totuşi avocatul are destule calităţi: o inteligenţă neobişnuită, o memorie fantastică, este un foarte bun profesionist. În anumite limite – un prieten fidel…

— Şi un foarte bun şahist. Ceea ce mă surprinde foarte mult, cel puţin din ceea ce îmi spui despre forţa sa de joc, rămâne faptul că *avocatul nu a încercat niciodată activitatea de performanţă.*

— Îţi mulţumesc. Vezi, Barbule, întrebarea asta m-a măcinat multă vreme. De ce un jucător care la şaizeci şi… de ani are o asemenea forţă de joc, şi care la treizeci şi ceva de ani ar fi avut *sigur* forţa unui mare maestru internaţional, nu a participat niciodată la un turneu de şah, măcar la o finală naţională? Modestie? Avocatul Zissu este un orgolios. Lipsă de timp? Avocaţii au destul timp liber, nu sunt legaţi de o condică ridicată la ora 7 şi 5. Atunci de ce anume? De vreme ce ţi-ai pus şi tu această întrebare înseamnă că ceva nu e în regulă. Singura explicaţie logică ar fi faptul că avocatul se fereşte *de orice fel de publicitate.* De ce anume? Încă nu o ştim, dar cred că într-o zi-două vom afla amănunte revelatoare, dintr-o biografie

şi aşa interesantă.

— Şi totuşi declarai – încerc să te citez exact – „în fond, vina sa de până acum, fără să fie minimă, nu mi se pare de o gravitate extremă”.

— Da, dar nu uita – încerc să mă autocitez exact – „e drept că nu ştim încă totul, dar...”

— Şi asta e adevărat.

Barbu intră ciufulit pe uşă, cu ochii înroşiţi de nesomn.

Andrei îl luă la zor:

— Ce s-a întâmplat? Tu, care eşti mai pedant ca un burlac, mai punctual ca un american între două vârste la Paris, tu, care...

— Iartă-mă. O măsea. M-a chinuit îngrozitor. Mărturisesc că n-am vocaţie de martir. Sau poate că am, dar am şi cu un punct sensibil: dantura.

— Îţi spun ceva şi pun pariu că-ţi va trece durerea: a dispărut avocatul Zissu.

— Nu se poate! Doar era supravegheat...

— E adevărat. Şi încă de doi oameni cu experienţa: plutonierul-major Robescu şi plutonierul Mândreseu. Şi totuşi avocatul i-a păcălit pe amândoi şi a şters-o.

— Cum a fost totuşi posibil?

— Simplu. Avocatul şi-a chemat la el un prieten. *De aceeaşi talie.* Avocatul se ştia supravegheat şi a procedat – să recunoaştem – foarte inteligent. I-a explicat prietenului – Alexandru Văduva, tot avocat, dar amănuntele astea au mai mică importanţă – că nu poate fi acasă la o anumită oră şi îl roagă, în virtutea unei mai vechi prietenii, să-i facă un serviciu. Urmează să primească o vizită – distinsă şi discretă – din partea unei cliente mai deosebite, „o cunoşti şi tu” şi „ai să rămâi surprins când ăi s-o vezi, nu insista, nu-ţi pot spune acum cine e, de un lucru pot să te conving, *o vei recunoaşte sigur.”* Prietenul a primit cheia, a fost rugat să nu se arate sub nici un motiv la fereastră, dacă te-ar vedea n-ar mai veni, sunt sigur, vreau să vă fac

amândurora o surpriză. Dacă nu vine până la ora h înseamnă că va veni pe seară, există şi această alternativă, nimic alarmant, numai că nu depinde de ea – „voi fi şi eu acasă. Îţi garantez că totul va fi o surpriză dintre cele mai agreabile, îţi promit, dar promite-mi că vei face numai ce îţi spun eu...” Prietenul s-a conformat întocmai, curiozitatea îi era aţâţată la maximum. Zissu s-a întors liniştit acasă pe seară, a intrat fluierând vesel o arie (avea, normal, o a doua cheie). S-a arătat de câteva ori la fereastră până pe la ora două noaptea. Lumina a rămas tot timpul aprinsă. Plutonierul-major Robescu a bănuit ceva, îl deranja frecvenţa cu care silueta avocatului apărea „de la ora două fără opt minute exact, m-am uitat la ceas, tocmai ca să ştiu cu precizie cât e timpul...”

Bineînţeles, pasărea zburase din colivie. De fapt ce s-a întâmplat? Avocatul Zissu a intrat în casă pe la 7, 7 şi un sfert, s-a arătat destul de îngrijorat de faptul că „vizitatoarea” nu sosise, totuşi, „îţi cer scuze, dar în acest caz trebuie să mă duc eu după ea. Dacă totuşi n-o mai prind acasă, va veni într-un *Mercedes alb.* Tu va trebui să te uiţi pe fereastră din sfert în sfert de oră. Pare destul de misterios totul, dar sunt convins că până la urmă vei înţelege şi chiar vom râde cu poftă de... etc... etc”. Avocatul a ieşit prin uşa din spate, aici a fost şi greşeala plutonierului Mândrescu. A văzut un om ieşind de la adresa cunoscută dar întrucât avocatul se deghizase în... babă (ce zici de asta?!? nostim, nu?), nu i-a dat nicio importanţă. Cert e că avocatul a câştigat patru ore şi jumătate până ce ne-am dat seama. Te întreb : în locul lui, ce ai face?

— Aş căuta că mă îndepărtez cât mai mult de Braşov.

— Just. Cu ce, şi încotro?

— Cu trenul. Avocatul n-ar risca să plece la un drum lung conducând singur. În plus, ştie prea bine că dacă ar fi plecat cu o ocazie ar fi fost riscant. Reperarea sa ar fi fost mult mai rapidă. Deci, cu trenul.

— Să spunem că aş fi de acord cu raţionamentul tău. Rămâne cealaltă întrebare: încotro a luat-o?

— Dacă s-a hotărât să dispară, înseamnă că avocatul vrea să dispară „cu totul”. Deci trebuie alertate graniţele. Cred că a luat-o totuşi spre vest. Variantă complementară: litoralul. Deşi e mai puţin probabil. Pot să continui?

— Te rog.

— Bun, atunci... Ce aş face eu? Aş lua un tren spre... să mă gândesc... da, pleacă un accelerat spre Arad la ora 22 şi 37. La ora 5 şi 30 e la Arad. Nu m-aş da jos la Arad. Pentru orice eventualitate, aş coborî la Ilia. Am nevoie de un „Mers al trenurilor”. Mda, trenul ajunge la Ilia la 3 şi 52. E noapte, e perfect. La 4 şi 35 e un tren spre Lugoj. La 6 şi 46 aş fi în Lugoj.

— Mai departe. Mărturisesc că m-ai cucerit.

— Mulţumesc. Din Lugoj aş încerca să ajung cu o „ocazie” cât mai aproape de graniţă. Undeva prin zona Jimboliei, ocolind, dacă e posibil, Timişoara. De ce tocmai pe la Jimbolia? E un punct grăniceresc de maximă importanţă...

— Tocmai de aceea. Zissu se bazează pe zicala că „o uşă cu prea multe lacăte e mai uşor de deschis decât una cu un singur lacăt”. În plus, prezenţa lui acolo ar fi mai puţin suspectă decât într-un sat, de exemplu, unde toţi se cunosc şi prezenţa unui străin este imediat remarcată şi comentată.

— E a doua oară când gândim la fel, Barbule. Numai că eu am luat în considerare şi varianta Arad. Uită-te pe hartă. Oricum, felicitări.

Barbu roşi de plăcere.

— Pot să continui?

— N-ai terminat? Înseamnă că m-am grăbit cu aprecierea...

— Cred că avocatul va încerca să treacă *imediat* graniţa. Ştie că orice întârziere îi poate fi fatală.

— Cred că ai dreptate. Raportăm imediat organelor

superioare. Apoi, trebuie să-i facem domnului avocat o vizită acasă. Să vedem dacă nu i-a „dispărut” ceva...

...Se învârteau cam fără rost prin casă. Andrei reflectă cu voce tare:

— Dacă nu ai şti adevărul, ai crede că avocatul şi-a acordat o „permisie de linişte” de vreo două-trei zile.

Barbu era abătut. Ştia că Andrei aşteaptă de la el *ceva,* acel ceva... indefinibil, dar care nu ar fi trebuit să fi scăpat ochiului său exersat. Numai că acel „ceva” refuza cu încăpăţânare să se întrupeze în cuvânt. Şi când totuşi acest lucru se întâmplă, Barbu aproape răcni de bucurie:

— Blana de urs! Asta era! Nu era prea logic s-o fi cărat cu el, de asta mintea mea refuza să o ia în calcul.

Căpitanul Andrei îl privi duios-ironic:

— Şi acum... blana de urs a intrat în „calcul”?

Barbu ezită câteva clipe. Apoi se hotărî să vorbească, cu pauze mari:

— Cred că da... Uneori spaima te face să reacţionezi neaşteptat. La un bombardament poţi lua cu tine o pernă (voluminoasă şi... inutilă) şi să laşi o casetă cu bijuterii. Ar fi o primă explicaţie. Cam „subţire”... recunosc. Avocatul nu e un om care să-şi piardă, atât de uşor, capul. A doua ipoteză: *Zissu a avut nevoie de blana de urs.* Ce să facă cu ea? S-o vândă? Avocatul avea destui bani. Voia să aibă acolo, peste graniţă, o amintire de aici de acasă? Avocatul nu e un sentimental. Oricât ar părea de ciudat, avocatul voia să... probeze blana de urs. Adică să recurgă la o deghizare?!? Mi se pare de domeniul fantasticului!

— De ce? Nimic mai firesc decât un urs care trece graniţa. Graniţa e pentru oameni, nu şi pentru fiare. Şi Zissu ştie bine asta! Sunt convins că dacă ar fi avut cum să zboare s-ar fi „deghizat” în pelican sau mai ştiu eu ce altă pasăre...

Barbu pufni în râs:

— Aş da nu ştiu cât să-l văd pe avocat în... patru labe... făcând-o pe ursul...

— Nu se ştie. Nu spun că varianta cu „ursul” va fi cea aleasă de avocat, dar trebuie luată şi ea în calcul. Deşi Zissu putea să ia blana (sau să o ascundă) tocmai pentru a ne abate atenţia de la altceva.

Caporalul Ioneci Emil şi fruntaşul Târzilă Dumitru erau mai tot timpul în vervă. Primul, moldovean din Bodeştii Neamţului, avea umorul senin şi liric al celor aflaţi sub tirania humuleşteanului (Humuleştiul e la o „zvârlitură” de băţ de Bodeşti – îi asigura pe toţi Ioneci). După Ioneci, Bodeştiul era un fel de axă a lumii (un „buric al pământului” – cum încerca să-l ironizeze fără succes Mitică Târzilă). „Ce ştiţi voi, la noi la Bodeşti, totul e altfel ca prin alte părţi. Când plouă, apare totdeauna curcubeul. Nici ploaia nu cade aşa dreaptă, sau piezişă, ca pe la voi”. „Dar cum?” „Aşa... puţin curbă. Parcă mai mângâietoare. Nici morcovul nu creşte drept în pământ”. „Dar cum?” „Aşa, ca un arbore cotit. Ameţeşte iepurele alergând după el; şi când în sfârşit îl găseşte nu-l mai roade”. „De ce, măi?” „Păi crede că e altă legumă şi-l lasă în pace”. Şi câte şi mai câte. Mitică era de prin părţile Baniţei, „la Baniţa se întâlneşte Banatul cu Transilvania şi cu Oltenia. Şi Sarmizegetusa e la doi paşi”, spunea de fiecare dată.

Vorbele celor doi cădeau în cascadă, ameţitoare. Atâta doar că ceilalţi se obişnuiseră cu ele, râdeau rar, dar cu poftă.

Uneori cei doi ostaşi grăniceri îşi imaginau scena întâlnirii cu infractorul:

— Nimic mai simplu. Îl văd, îi dau onorul şi mă prezint: „Să trăiţi, sunt gradul (nu-i spun ce sunt că e secret) din compania puncte-puncte tot secret... Încântat de cunoştinţă...”

...Acum însă „gluma” nu mai era glumă. În timp ce patrulau, reţinuseră un individ destul de vârstnic, care se „rătăcise” în apropierea fâşiei arate.

Căpitanul Mircea Avarvarei, comandantul companiei de grăniceri, se întoarse spre omul care se prăbuşise, literalmente, în cele câteva minute petrecute acolo. „Curios, parcă a îmbătrânit subit. Cu câţiva ani, în câteva minute”. Rosti ferm, totuşi destul de încet:

— Numele?

— Sunt avocatul Zissu. Aş vrea să discut cu căpitanul Andrei Andrei. Trebuie să sosească aici, într-un timp destul de scurt. *Nu se poate altfel.* Mai avem de jucat împreună o... partidă. Mi-a promis-o...

— E adevărat şi mă ţin de promisiune.

— Nu văd totuşi nicio tablă de şah.

— Nu, şi nici nu va fi nevoie de ea.

— Vreţi să jucăm „à l’aveugle”? Ce să înţeleg: că astăzi clubul instituţiei dumneavoastră e închis şi nu aţi găsi nicăieri un joc de şah...?

— Nu. Vă propun o partidă mai ciudată. Vă avertizez: e poate cea mai grea partidă pe care aţi jucat-o vreodată.

— Ar trebui să mă înspăimânt.

— Ar trebui să jucaţi foarte exact.

Avocatul Zissu oftă:

— Cred că înţeleg despre ce este vorba. Fie, oricum n-am ce face. Am ales „negrul”. Aveţi aşadar prima mutare.

— Îl cunoaşteţi pe cetăţeanul Mircea Tătaru?

— Nu. N-am auzit niciodată de numele acesta. Pe cuvânt de onoare.

— Să spunem că vă cred. Dar de Grădinaru Alina?

— Domnule căpitan, ar fi mai simplu cu o carte de telefon. Daţi-mi o carte de telefon şi „bifez” toate numele cunoscute. E mai simplu aşa. Revenind însă la întrebarea dumneavoastră: Nu, n-am auzit nici de Alina Grădinaru.

— Curios, nici ei de dumneavoastră.

— Nu mi se pare curios ca doi (sau trei) oameni să nu fi auzit unul de celălalt?

— Ba mie mi se pare curios să nu cunoaşteţi sau să nu

recunoaşteţi nişte persoane eu care aţi petrecut atâta timp împreună...

— ...„Atâta timp împreună?" Exclus...

— Şi totuşi din declaraţiile lor (şi ale altora) rezultă clar un fapt: că deşi aţi fost colegi de promoţie (cel puţin aşa rezultă din diploma dumneavoastră) ei susţin că nu au avut în an niciun coleg cu numele de Zissu (cu doi de s – cum ţineţi să precizaţi de fiecare dată).

— A, asta era. E foarte simplu: *eu mi-am schimbat numele. Încă din 1954.* Poate că numele de Turbatu le spune mai multe. Recunoaşteţi că numele de „Turbatu" nu e prea potrivit pentru un avocat.

— Să spunem. Totuşi nici acesta nu este numele dumneavoastră real, domnule Otto Vogel!

Avocatul închise pentru o clipă ochii. Îi redeschise zâmbind obosit, forţat:

— Mărturisesc că mutarea dumneavoastră este foarte bună. Aş nota-o cu două semne de exclamare. Pot să vă întreb dacă aveţi şi dovezi în sensul celor afirmate de dumneavoastră?

— Desigur. Ce ziceţi de declaraţia fostului căpitan SS Erich von Lutz? El vorbeşte de o noapte extrem de... romantică, în care trei tineri ofiţeri SS au luat hotărârea „eroică" (cam... imprudentă, recunosc) de a-şi tatua braţul cu numele (doar iniţiala e drept) şi numărul celor ucişi într-un oraş oarecare. Z – 104 ar însemna să zicem „Zagreb – 104 persoane ucise" – din ordin direct.

— Bestia! Trădătorul!

— Curios, şi el avea exact aceleaşi aprecieri în ceea ce vă priveşte. Considera că e... inelegant să-ţi otrăveşti prietenul.. Camaradul... aproapele... pentru o târfă, chiar dacă se numea Berta şi avea o avere de aproape un milion de mărci.

— Nu eu l-am ucis pe Hans, ci Berta!

— Berta a murit şi ea, încât e mai greu să stabilim acum adevărul asupra acelor evenimente, destul de tulburi şi

destul de neplăcute. Numai că Berta a murit şi ea otrăvită...

— Poate că s-a sinucis, cuprinsă de remuşcări;..

— Tot ce e posibil.

— Recunoaşteţi că este posibil să...

— Recunosc. Recunoaşteţi că sunteţi căpitanul SS Otto Vogel?

— Bineînţeles.

— Ca să rezumăm: recunoaşteţi că în perioada 1941–1944 aţi ordonat uciderea a peste 10 000 de cetăţeni sârbi?

— Recunosc. Ca *cetăţean german* cer însă să fiu judecat de către un tribunal din RFG!

— De acord. Numai că întâi veţi fi judecat la noi, pentru fapte comise pe teritoriul românesc, fapte comise împotriva unor cetăţeni români! Sunteţi acuzat de asasinarea cu premeditare a avocatului Adrian Turbatu, căruia i-aţi „împrumutat" apoi diploma universitară şi numele. E drept, peste câţiva ani v-aţi debarasat de un nume care putea deveni stânjenitor. Aţi jucat tare, domnule Vogel. Într-adevăr, nimeni nu s-a gândit că numele la care renunţaţi nu e de fapt numele dumneavoastră.

— De vreme ce acum ştiţi adevărul înseamnă că mutarea nu a fost totuşi atât de bună.

— „Mutarea" a fost bună. Partida pe care aţi jucat-o a fost însă catastrofală... Continuăm?

— Vă rog.

— Sunteţi acuzat că în timpul rebeliunii legionare aţi ucis cu focuri de armă, în abator, patru oameni, trei evrei şi un român, folosindu-i drept „ţinte vii".

— Oamenii erau demult morţi când am sosit eu. Atârnau deja în cârlige. *Am tras în ei, e adevărat, dar nu mai erau decât cadavre...*

— Şi totuşi un *cadavru* a vorbit! Se numeşte Petru Petrariu – a scăpat ca prin minune, dar nu v-a uitat,

domnule Vogel. Când o evreică v-a rugat, sărutându-vă cizmele, să-i lăsaţi în viaţă soţul, aţi ucis-o şi pe ea. Aţi strigat atunci: „Umbrele nu vorbesc, domnilor. V-o spune asta Otto Vogel, domnilor”. N-aţi avut dreptate. O „umbră” a vorbit. Să continui?

— Da.

— Sunteţi acuzat de instigare la crimă în cazul Daniel Toma. E necesar să vă arăt cum s-au petrecut lucrurile?

— Ar fi interesant.

— Bine atunci, din întâmplare sau nu, Otto Vogel (e bine să lucrăm cu numele adevărat – nu-i aşa?) află de intenţiile lui Daniel Toma, a fost „client” al său. Are o discuţie cu acesta şi îl convinge asupra oportunităţii asasinării domnişoarei Eufrosina Pahome.

— Un moment. Daniel Toma a recunoscut acest lucru?

— Să zicem că nu.

— Vă mulţumesc. Mă scuzaţi pentru întrerupere.

— De fapt, cam asta e tot. Restul faptelor ne sunt atât de bine cunoscute încât ar fi ridicol să mai demonstrăm pas cu pas, tot ce aţi făcut în ultimul timp. Cred că sunteţi de acord cu…

— E adevărat. E inutil.

— Ştim totul despre dumneavoastră, domnule căpitan SS Otto Vogel.

— Exageraţi, domnule căpitan. Ştiţi, într-adevăr multe, să zicem cam 80 la sută. Surprinzător de multe, recunosc. Sunteţi o instituţie serioasă, domnule căpitan!

— Cum aţi cunoscut-o pe Eufrosina Pahome?

— O să râdeţi: la început am crezut că Eufrosina este de fapt Gertrude Fromm, o celebră spioană de-a noastră, agentul F-24. Apoi mi-am dat seama de eroare, dar am rămas în preajma Eufrosinei. Memoria ei era o mină de aur pentru mine, vă daţi seama.

— Eufrosina a bănuit vreodată, măcar în parte, adevărul?

— Eufrosina era mult prea inteligentă ca să nu sesizeze

anumite lucruri. Era singurul om care ştia că ştiu limba sârbă şi germana. Că ştiu sârbeşte a aflat-o foarte simplu: m-a rugat să-i traduc o reţetă. I-am tradus-o mimând dificultatea. Eufrosina mi-a spus-o însă de la obraz: „Nu înţeleg de ce te străduieşti să mă convingi că nu ştii o limbă, când o cunoşti atât de bine, dragule”. Apoi, în altă zi, cam peste vreo trei săptămâni, Eufrosina mi-a pus o întrebare în germană. I-am răspuns prompt. Când mi-am dat seama ce făcusem îmi venea să-mi dau palme. Era prea târziu însă.

— Toate acestea s-au petrecut destul de recent, nu-i aşa?

— Exact.

— Şi din această cauză ai încercat să scapi de un „martor” incomod. O adevărată „lovitură de maestru”, recunosc: să ucizi un om, să-l moşteneşti şi cu toate astea să fii curat ca lacrima. Numai că şi Eufrosina şi-a luat o revanşă elegantă.

— Nu înţeleg.

— N-aş crede. Oare moştenirea Eufrosinei să fi fost *chiar întâmplătoare*? Mă îndoiesc. În marea ei generozitate, Eufrosina v-a oferit totuşi o şansă – aceea de a opta. Aţi optat şi... aţi pierdut. Aş spune chiar că Eufrosina v-a obligat aproape să alegeţi traseul. Ea v-a trimis în fond la Hans Ritter, nu-i aşa? V-a povestit despre o rudă de-a ei, *foarte îndepărtată care a primit o moştenire importantă din America, în dolari.* Aţi ciulit urechile şi aţi acţionat. Mi se pare însă că paritatea dolarului e alta, domnule Vogel.

— E adevărat. Nu aveam însă ce face. Timpul mă presa.

— N-aţi luat în calcul nici faptul că Hans Ritter poate fi un om cinstit. A acceptat schimbul pentru a avea o dovadă. Nu v-a denunţat. Era însă sigur că nu veţi reuşi nimic.

— Da, sunt silit să recunosc pentru a patra sau a cincea oară că sunteţi un jucător tare. Mi-am dat seama de asta chiar de la prima noastră întâlnire. Mărturisesc că îmi doream o întâlnire cu dumneata. Ştiam că nu eşti un

găgăuţă. Jucai prea bine şah ca să nu fii un... om neobişnuit de inteligent. Voiam însă să văd dacă ştii ceva. Şi dacă ştii, *cât anume.* Se pare că toate aşteptările mele au fost depăşite. Îmi puteţi spune cum aţi ajuns în posesia datelor ce privesc trecutul meu?

— E vorba de munca migăloasă, de ani de zile, a unor eroi (da, nu e exagerat cuvântul!) anonimi. Fără ei nu am fi ştiut nimic sau aproape nimic. Ne lipsea însă ceva: *identificarea*. Ştiam totul despre Otto Vogel, tot ce a făcut în timpul războiului, faptul că trăieşte ascuns în România. Datele despre el au compus un dosar enorm. Un lucru nu-l ştiam: că Otto Vogel joacă *foarte bine* şah. Am aflat-o însă din revista „Signal”. Am aflat acolo dintr-o ştire care se găsea în pagina a 7-a că turneul de primăvară al Capitalei a fost câştigat de O. Vogel. Putea să fie bineînţeles vorba de un alt Vogel. Păsări sunt multe pe lumea asta. „O” putea fi Oscar, Otto, Olof, Ostap. Apoi O. Vogel a dispărut brusc. Să fi fost trimis pe frontul de est? Mărturisesc însă că nici atunci n-am „văzut” triunghiul Otto Vogel – criminalul Otto Vogel – şahistul, Otto Vogel – avocatul (alias... Zissu). A trebuit să vină întrebarea prietenului meu mai tânăr, locotenentul Vasile Barbu, pentru ca în sfârşit „triunghiul” să se „concentreze”, să ajungă un punct. Şi doar era atât de simplu! Trebuia doar să-l dau pe Otto Vogel factor comun. Nu eram nici acum însă absolut sigur că „avocatul Zissu” e una şi aceeaşi persoană cu Otto Vogel. În primul rând Otto Vogel nu fusese un *oarecare căpitan nazist.* Atunci cum se face că nimeni nu l-a „căutat”, într-un fel sau altul, în toţi aceşti ani?

— Aici am să vă răspund direct. Cu siguranţă că m-au căutat. Îmi pierduseră însă urma, iar eu nu aveam niciun chef să ies din carapacea mea, să mă „expun”. Nu mi-au plăcut niciodată castanele. *Mai ales când sunt calde şi sunt scoase cu mâna mea pentru alţii.* Nici eu nu i-am căutat. Şi eu le-am pierdut urma. În plus, n-am vrut să risc nimic.

— Şi totuşi aţi riscat.

— Am riscat – e adevărat –, dar am riscat numai când nu am mai avut ce face. Eu mi-am trăit din plin viaţa, iar dacă mă gândesc şi la numărul anilor, cred că am trăit destul. Dacă îmi reuşea „Marea evadare” aş mai fi trăit câţiva ani, să zicem vreo zece, poate un an sau doi mai mult.

— Să ne întoarcem puţin în trecut: cum l-aţi suprimat pe avocatul Adrian Turbatu?

— Totul a mers nefiresc de simplu. L-am cunoscut, întâmplător, la teatru. Mi-am dat repede seama că e o ocazie uriaşă, unică. Ne-am „împrietenit” fulgerător. Şi lui îi plăcea fotografia. L-am ucis în propriul său laborator. E drept că folosesc un procedeu... feminin: otrava; dar procedeul prezintă câteva avantaje indiscutabile: reuşită absolută, discreţie din partea... victimei, totală lipsă de rezistenţă din partea adversarului... Pe vremea aceea se construiau prin apropiere câteva case particulare. Prin preajma lor erau şi două gropi cu var. L-am „adăpostit” într-una din ele. Bănuiesc că hidroxidul de calciu a făcut o treabă bună... Am uitat să spun că totul se petrecea nu la Braşov, ci la Ploieşti. M-am grăbit să dispar. În total nu am stat în Ploieşti decât două săptămâni... Chiar dacă prin absurd m-ar fi văzut cineva cu Adrian Turbatu pe stradă – să zicem, identificarea mea ar fi fost ulterior aproape imposibilă.

— Şi cu Hans şi Berta? Cum a fost cu ei?

— Berta era logodnica mea. Ştiam că era târfă, dar era vreme de război. Aşa că acest aspect mă interesa mult prea puţin. Mă interesau, e adevărat, banii Bertei. Tatăl ei fusese un industriaş de vază. Murise în timpul războiului, curios, de moarte bună; industriaşul era un om de peste şaptezeci de ani (Berta era un copil făcut la bătrâneţe, după ce industriaşul împlinise cincizeci şi cinci de ani). Nu făcuse niciun fel de politică tatăl Bertei, şi după război acest lucru ar fi constituit un avantaj colosal. E drept că eu eram ofiţer SS, dar cu bani totul se poate aranja, eram convins. Numai că Berta devenise... ceva de neînchipuit: se

culca cu oricine. Poate nici asta nu m-ar fi deranjat; i-am cerut însă să nu facă acest lucru cu Erich şi cu Hans. Ei erau prietenii mei, singurii mei prieteni şi gândul că soţia mea era amanta lor era de nesuportat. Erich a rezistat, Hans nu. Rezultatul îl cunoaşteţi, nu mai insist. Pe Hans l-am otrăvit la o petrecere. *În faţa Bertei.* Credeam că acest lucru o va impresiona. M-am înşelat: Berta era mult prea beată pentru a realiza ce se întâmplase de fapt. Pe Berta aş fi iertat-o poate; din păcate a început să bea tot mai mult. Turna în ea alcool fără să ţină cont de cantitatea şi de calitatea băuturii. Cu ea a fost mai simplu. S-a crezut că e vorba de o intoxicaţie alcoolică sau mai ştiu eu ce. Lumea se grăbea. Muriseră prea mulţi oameni pe front, pentru ca moartea unei singure persoane să mai impresioneze pe cineva. Totuşi nu înţeleg cum aţi pus mâna pe Erich von Lutz...

— Foarte simplu. Actul de la 23 August 1944 l-a surprins în România. Erich von Lutz a încercat să scape, ascunzându-se în coloana unor soldaţi germani. Renunţase şi la „von” şi la titlul de „ofiţer” şi la titlul de „SS-ist”. Numai că l-a trădat noaptea aceea eroic-romantică. A fost apoi recunoscut de propriii săi ostaşi care i-au dat „onorul”, Spovedania căpitanului SS Erich von Lutz a fost totală. Impresionantă prin realismul crud al faptelor relatate. Erich von Lutz n-a ascuns nimic. Poate că s-a gândit că recunoscând de la început totul, sfârşitul va veni mai repede. A fost condamnat doar la douăzeci de ani închisoare. Se pare că trăieşte şi astăzi. Victimele au fost mult prea îngăduitoare cu călăii. E o părere pur personală. Sau poate nu au vrut să devină la rândul lor călăi, să semene într-un fel cu cei care îi torturaseră, îi uciseseră, îi anulaseră ca oameni. Mi-e greu să mă pronunţ...

Lucru rar în ultimul timp, Andrei şi Vasile stăteau în acelaşi birou de câteva ore. „Stăteau” e un fel de a spune; în realitate abia acum munca lor căpăta un contur precis.

— Până azi am adunat pietricele, spuse Andrei. Abia de acum urmează să realizăm „mozaicul”. Fiecare pietricică trebuie pusă la locul ei; în caz contrar, ansamblul suferă. O operaţie migăloasă, de fineţe, dar absolut necesară.

— Mărturisesc că e pentru prima oară când duc un caz de la un capăt la celălalt. Sunt puţin emoţionat. Peste câteva zile voi fi şi relaxat. Acum însă simt o febră... intelectuală. Parcă m-aş afla la un examen extrem de important, decisiv, din viaţa mea. Am avut privilegiul să văd „pe viu” fotografii în mişcare. Totul mi se pare un film în care deşi am „jucat”, deşi mi-am studiat cu atenţie partenerii, destule unghiuri filmate îmi rămân necunoscute. Sunt un personaj care seamănă foarte bine cu mine.

— Vasile, începi să faci literatură. Ultima „cugetare” e aproape un vers.

Locotenentul Vasile Barbu nu luă în seamă aprecierile generoase ale prietenului său. Altceva îl interesa acum:

— Curios cum s-a „răsucit” cazul nostru. A început prin a fi „Cazul Adrian Pahome”, a continuat cu „Cazul Ileana Pahome”, „Cazul Veronica”, poate „Cazul Daniel Toma” şi a sfârşit prin a fi „Cazul Otto Vogel”.

— Într-adevăr. Dar peste toate aceste personaje tronează puternică, inconfundabilă, inimitabilă, personalitatea tiranică a Eufrosinei Pahome. Un personaj de neuitat.

— Ce e mai curios pentru mine e faptul că Eufrosina Pahome nu a rămas o clipă în penumbră. Deşi nu şi-a premeditat misterul, el a rămas întreg, viu şi nealterat. Mărturisesc că m-am îndrăgostit iremediabil de această *doamnă* (chiar dacă „domnişoară” era singurul ei titlu de nobleţe), de inteligenţa ei ascuţită, amărui-ironică, o „inteligenţă de andivă” – aşa s-a autocaracterizat cu zâmbet cabotin; de tăria ei morală; de credinţa ei nestrămutată în mai bine. Era în ea şi orgoliu (cine nu e orgolios, mă rog?) dar şi multă nobleţe.

— N-aş vrea să-ţi întrerup elanul encomiastic, dar nu-mi iese din cap o întrebare: de ce a aşteptat atâta Otto Vogel? Nu cred că suta de mii de lei ar fi contat pentru el atât de mult. La „stilul” lui de viaţă, în Occident suma aproape că n-ar fi contat.

— Şi eu mi-am pus întrebarea asta. Şi, deşi nu i-am pus-o lui Vogel, cred că am şi răspunsul: cred că Vogel mai are ceva bani dincolo. Băncile elveţiene mai oferă destule surprize. Mulţi nazişti au recurs la ele. N-au riscat prea mult, deşi aliaţii au făcut, prin preajma anilor ’50 ceva presiuni. Secretul bancar a fost însă mai puternic. Vogel avea nevoie de ceva bani pentru a ajunge cu bine *acolo.* Şi *acolo* nu te poţi prezenta oricum. E nevoie de o anumită onorabilitate: morgă, senzaţia pe care trebuie să o laşi celorlalţi că ai de o sută, de o mie de ori mai mult. Prieteniile se stabilesc uneori nu în funcţie de cine ştie ce afinităţi spirituale, ci în funcţie de valoarea contului din bancă. Există prieteni şi prietenii de zece mii de dolari, de o sută de mii de dolari, de un milion de dolari. De la un miliard rămâi probabil singur.

— Nu înţeleg de ce nu l-a deconspirat Eufrosina Pahome.

— Nu ştia exact cine e. Sunt sigur că bănuia că Zissu este un ofiţer german care a luptat în timpul războiului pe frontul iugoslav. Atâta ştia şi probabil nici nu voia să ştie mai mult. Şi să nu uităm un lucru: Eufrosina a aflat toate acestea cu puţin înaintea morţii. Nu ştiu cum ar fi reacţionat dacă ar fi aflat tot adevărul despre Zissu. Deşi există o „loialitate” curioasă a unor oameni (ce rost mai are, acum, după ani, când lucrurile aproape că s-au uitat de către toţi, ce rost mai are să-i faci rău unui om?*)* Timpul e tolerant cu oamenii, aşa cum şi oamenii devin toleranţi cu timpul. Cred că Eufrosina ne-ar fi înştiinţat, totuşi, dacă ar fi ştiut ceva precis. Numai dacă ar fi ştiut ceva precis.

Căpitanul Andrei Andrei îşi consemna pedant într-un

„Jurnal” ceea ce numea de fapt „Radiografia unui Caz”. (Toate „cazurile” erau scrise cu „C” mare).

„Curios cât de exact apare un caz consemnat astfel, pedant, pe zile. Imaginea lui se conturează exactă, precisă. Orice radiolog m-ar putea invidia pentru *claritatea* imaginilor. Şi greşelile îmi apar mai evidente. În felul acesta pot interveni prompt asupra lor. Asupra propriilor mele greşeli.”

„Contribuţia fiecăruia apare şi ea, aproape matematic. De aici până aici a acţionat Vasile. Aici, eu. Aici, altcineva. Şi aşa mai departe, cu fiecare om. Ceea ce nu înţeleg mulţi este faptul că noi nu acţionăm individual, că suntem într-adevăr o echipă. Sudată. În timp. Cu aspiraţii, reuşite şi eforturi comune.”

„Fiecare caz e o experienţă de viaţă. Ceea ce n-a înţeles însă Vasile este faptul că pentru mine personajul central nu a fost nici Eufrosina, nici Otto Vogel, ci tocmai el, Vasile Barbu. Am avut ocazia să-i urmăresc traiectoria de-a lungul acestui caz. Concluzia finală se impune de la sine: Vasile Barbu are experienţa necesară pentru a prelua *singur* un caz. Sunt convins că îl va rezolva foarte bine, într-un timp record. Gândeşte rapid (nu repezit). Dintre „n” variante posibile, o alege întotdeauna pe cea mai justă. Îmi pare rău, dar în curând va trebui să ne despărţim. Abia acum îl înţeleg pe colonelul Dumitraşcu: cât de greu îi era să renunţe la fiecare dintre noi după ce ne învăţase «zborul». La mine e primul «caz». Vor urma şi altele. Să fie un prim semn al senectuţii? Dacă e aşa, cu bucurie spun: da, bătrâneţea e cea mai frumoasă vârstă a omului. Te înţelepţeşte, te învaţă generozitatea (da, generozitatea se *învaţă* – nu e un dat al spiritului, aşa cum am crede la prima vedere), te învaţă să treci cu bine proba renunţării. Primeşti în schimb adâncimea cerului dintre crestele munţilor şi limpezimea şi tăcerea hăului de munte. Nimic mai tulbure decât privirea unui bătrân. Nimic mai limpede decât privirea unui bătrân.”

„Mi-am luat un obicei ciudat: orice caz sfârşeşte cu o noapte albă. Ca acesta. Ora bilanţului – cum s-ar spune. Nu-mi savurez triumfuri, nu-mi reproşez greşeli. *Retrăiesc totul.* Ca şi cum mi-aş lua înapoi un timp care mi-a fost furat.

„Oamenii dorm. Îmi vine să le strig asemeni străjilor cetăţilor medievale: «Dormiţi în pace. E linişte în oraş». Chiar dacă oamenii s-ar trezi pentru o clipă, ar adormi imediat, senini, cu surâsul pe buze.”

...Vasile Barbu era cufundat în „studiu”. „Trebuie să învăţ şi eu şah. Oare voi reuşi vreodată să-l învinge pe Andrei? Ce vorbă ciudată «GAMBIT». Ia să vedem: «Gambitul – forma cea mai spectaculoasă de începere a unei partide.» «Gambitul este un început de joc în care una din părţi sacrifică material, de obicei un pion, pentru a ataca sau pentru a accelera dezvoltarea pieselor sale.»

Câte «gambite» avem? Gambitul regelui refuzat, gambitul regelui acceptat, gambitul nebunului, gambitul calului, gambitul Kieseritz Ky, gambitul Aligaer, gambitul Polerio-Muzio, varianta sălbatică a gambitului Polerio-Muzio, gambitul Greco-Philidor, gambitul Cunnirgham, gambitul Quade, gambitul Rosentreter, gambitul Herzfeld, gambitul Mac Donnel, gambitul Breyer, gambitul Willmeson, gambitul Evans, gambitul Marshall, gambitul Jänisch, gambitul From, gambitul leton, gambitul nordic, gambitul scoţian, gambitul sicilian, gambitul Morra, gambitul damei, hm, şi aici câte variante, gambitul damei acceptat, varianta Cigorin, contragambitul Albin, apărarea slavă, varianta schimbului, varianta Schlechter, varianta clasică, variantă Meran, apărarea semislavă, apărarea Tarrasch, varianta clasică (Schlecther-Rubinstein), varianta suedeză, gambitul Schara-Henning, gambitul damei clasic, sistemul Tartakower-Bondarevski-Makogonov, varianta Lasker, varianta Cambridge-Springs, sistemul Ragozin, varianta olandeză (Canal), varianta

vinează... Apoi gambitul Blackmar-Diemer, gambitul Staunton, gambitul Antalcev, gambitul Budapesta, gambitul Volga, gambitul Blumenfeld... Şi nici n-am intrat în lumea apărărilor. Cred că va trebui să mă răzgândesc, să-mi aleg un sport (cel puţin teoretic!) mai puţin complicat. Ce-ar fi să aleg popicele sau... şi mai simplu... tablele... (Jocul de table nu e un sport – ştiu prea bine asta – dar am înţeles că aici ai nevoie mai ales de noroc. Şi cum norocul e un prieten necredincios, s-ar putea să am uneori şi puţină şansă).

...Dacă ar fi să mă joc puţin «gambit» ar mai însemna şi altceva. «Bitul» este unitatea de măsură (am spus corect?) a informaţiei, iar «gam» s-ar putea scrie cu un «e» final şi atunci ar putea fi citit «gheim» (aproximativ – recunosc) şi ar însemna joc. Deci «gambit» ar însemna «joc al informaţiei» şi în măsura în care informaţia înseamnă şi inteligenţă (în ce măsură, totuşi?!?) «gambit» ar însemnă «joc al inteligenţei». Ceea ce nu sună tocmai rău. Să nu uit să-i spun asta mâine lui Andrei. O să-l amuze «jocul». În caz contrar, tot îi răpesc cu un zâmbet...”